

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Zora Nejezchlebová

Využití sociálních sítí při podpoře čtenářství
na 2. stupni základních škol

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje. Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze diplomové práce bude identická s její tištěnou podobou.

V Olomouci dne 12. 4. 2021

Bc. Zora Nejezchlebová

Poděkování

Ráda bych vyjádřila touto cestou poděkování doc. Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady, konzultace a za čas a energii mně věnovanou.

Děkuji také za lidský a laskavý přístup, za vstřícnost, podporu a nemalou dávku motivace nejen při psaní diplomové práce, ale během celého studia.

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1. Čtenářská gramotnost.....	12
1.1. Čtenářská gramotnost ve výuce	15
2. Čtení a čtenářství.....	17
2.1. Využití čtenářských strategií.....	18
2.2. Zajímavé projekty věnující se podpoře čtenářství a čtenářské gramotnosti 22	
3. Sociální sítě	25
3.1. Sociální sítě ve výuce.....	27
3.2. Konkrétní sociální sítě.....	30
3.2.1. Instagram.....	30
3.2.2. Facebook	33
3.2.3. Tik tok.....	35
3.2.4. Twitter.....	36
3.3. Sociální sítě aneb Dobrý sluha, ale zlý pán?.....	37
3.3.1. Hluboké čtení vs. digitální média?.....	37
4. Aktivity rozšiřující čtenářskou gramotnost prostřednictvím sociálních sítí	41
4.1. Referát (Instagramový profil, Facebookový profil...).....	41
4.2. Práce se sociální sítí s využitím auditivního a vizuálního učebního stylu .	42
4.3. Práce s klíčovými pojmy	44
4.4. Shrnující tweety	45
4.5. Fiktivní facebookové konverzace	45
4.6. Tvorba meme	46

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Instagramová čítanka	48
1.1. Papírová verze	49
1.2. Tipy pro využití Instagramové čítanky ve výuce	49
1.3. Jak získat Instagramovou čítanku	50
1.4. Možné problémy při práci s Instačítankou a návrh řešení	50
2. Ukázková lekce – Kytice v síti	52
3. Ukázková lekce – Válka v literatuře	56
4. Ukázková lekce – Malá recenze na zdvořilé stromy	60
5. Ukázková lekce – Gump: pes, který naučil lidi žít	65
6. Ukázková lekce – Sociální Hemingway	69
Závěr	73
Použitá literatura	76
Online zdroje	78

PŘÍLOHY

1. Slovníček pojmů	83
2. Přílohy k teoretické části	85
2.1. Referát na Instagramu	85
2.2. Tvorba vizuálního obsahu – ilustrace	85
2.3. Tvorba vlastního vizuálního obsahu (fotografie, videa)	86
2.4. Aplikace Fakechat	87
2.5. Aplikace pro tvorbu memes	88
3. Instagramová čítanka	89
3.1. Grafická úprava Instagramové čítanky	89
3.2. Využití denních příběhů (otázky, kvízy, ankety)	90
3.3. Ukázka z papírové verze čítanky	91

3.4.	Hodnocení čítanky	94
4.	Přílohy k lekci KYTICE V SÍTÍ	96
4.1.	Seznam úkolů pro skupinu	96
4.2.	Doplňkové otázky – pracovní list	97
4.3.	Slepá mapa	98
5.	Přílohy k lekci VÁLKA V LITERATUŘE.....	99
5.1.	Kartičky na krk.....	99
5.2.	Rozdělení rolí se seznamem úkolů.....	102
5.3.	Pracovní list – Hana	103
5.4.	Pracovní list – Úvodní motivace	105
5.5.	Pracovní list – Tatér z Osvětimi.....	106
5.6.	Pracovní list – Transport za věčnost	107
5.7.	Pracovní list – Transport za věčnost (úvaha).....	109
6.	Přílohy k lekci MALÁ RECENZE NA ZDVOŘILÉ STROMY	110
6.1.	Pracovní list – Malá recenze na zdvořilé stromy	110
6.2.	Pracovní list – Poezie	111
6.3.	Malá recenze na zdvořilé stromy – Otázky v denním příběhu.....	112
7.	Přílohy k lekci GUMP – PES, KTERÝ NAUČIL LIDI ŽÍT	118
7.1.	Lístičky pro rozdělení do skupiny (plemena psů)	118
7.2.	Checklist na vypravování.....	119
7.3.	Smajlíci do checklistu	120
7.4.	Literární ukázky Gump – pes, který naučil lidi žít.....	121
8.	Přílohy k lekci SOCIÁLNÍ HEMINGWAY	124
8.1.	Mentimeter přístup.....	124
8.2.	Mentimeter myšlenkové mraky.....	124
8.3.	Pracovní list – Too long to read	125

8.4.	Pracovní list – odborný text Kubánská republika	126
8.5.	Pracovní list – Tweet.....	127
8.6.	Tabulky na tweety (280 znaků).....	128
Anotace		130

Úvod

Diplomová práce se věnuje rozvoji čtenářství u žáků na druhém stupni základních škol a pružně reaguje na tvrzení, že si učitelé (nejen) českého jazyka stěžují na to, že schopnost dětí číst se během posledních dvou dekad vytratila na úkor digitálních médií.¹ Jako učitelé se můžeme zamyslet ale i nad tím, jaké výhody nám digitální média přináší a jak je ve výuce můžeme využít v náš prospěch. Z tohoto důvodu je diplomová práce postavena nejen na rozvoji čtenářství, ale i na podpoře využívání sociálních sítí přímo ve výuce.

Celkovým cílem kvalifikační práce je analyzovat a zhodnotit možnosti využití moderních technologií a sociálních sítí ve výuce literatury. Tento hlavní cíl můžeme rozčlenit na cíle dílčí v souladu se strukturou práce. Jedním z dílčích cílů je navržení aktivit, díky kterým lze propojit moderní technologie a čtenářskou gramotnost. Práce rovněž motivuje pedagogy k propojení kvalitní literatury se sociálními sítěmi, které jsou u dětí na vzestupu.

Výhoda, jíž s sebou využití moderních technologií a sociálních sítí nese, spočívá v obrácení role sociálních sítí z „*hlavního nepřítele a zloděje pozornosti žáků*“ na druhý protipól. Ze sociálních sítí se tímto stává velký pomocník, který může nabídnout pedagogům řadu aktivit, jež je možné ve výuce českého jazyka a literatury zrealizovat.

Práce odpovídá na otázku, jak namotivovat děti ke čtení, když se v dnešní době nechtějí obtěžovat „zbytečnými detaily“, dlouhými souvětími a někdy se dokonce cíleně vyhýbají tomu, aby musely nad textem kriticky myslet. Práce proto nabízí řešení v podobě tipů pro práci se sociálními sítěmi ve výuce či řešení v podobě již připravených lekcí do výuky.

Tato diplomová práce je určena nadšeným učitelům, jež chtějí netradičně ozvláštnit výuku českého jazyka a literatury a nebojí se zapojit do výuky moderní technologie. Práci mohou rovněž využít studenti pedagogických fakult připravující se na roli učitele. Přínosem vnímáme přizpůsobení výuky českého jazyka aktuálním trendům a zatraktivnění jazyka i literatury žákům druhých stupňů základních škol.

¹ Proč děti nečtou • RESPEKT. RESPEKT [online]. Copyright © [cit. 02.04.2021]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/45/proc-deti-nectou>

Lekce v praktické části, které se opírají o fakta definovaná v části teoretické, jsou koncipovány tak, aby podpořily u žáků rozvoj čtenářství a současně byly zábavné.

Teoretická část se věnuje vymezení čtenářské gramotnosti a čtenářství, kde jsou podrobněji rozepsány i čtenářské strategie pro rozvoj čtenářské gramotnosti či projekty, jež podporují čtenářství. Z důvodu, že je diplomová práce postavena na rozvíjení čtenářství prostřednictvím sociálních sítí, nemůžeme pominout ani teoretický rámec sociálních sítí. V této kapitole jsou jednotlivé sociální sítě v podkapitolách nejen definovány, ale jsou zde k nalezení i tipy, jak lze jednotlivé sítě ve výuce využít.

V teoretické rovině se také pokusíme vyvrátit názor, že „*lidé trávící velké množství času na sociálních sítích ztrácejí schopnost aktivní mezilidské komunikace a jsou přehlceni extrémním množstvím informací z různých zdrojů, přičemž nejsou schopni si informace různého charakteru ověřovat,*“² a to především s oporou o Maryanne Wolfovou a její knihu *Čtenáři, vrať se*. Kapitola věnující se vytrácející schopnosti hlubokého čtení nás přiměje k zamyšlení, jestli jsou opravdu sociální sítě zabijákem hloubkového čtení nebo zda mohou být dobrým sluhou. V podkapitole *Hluboké čtení vs. Digitální média* v téže části se také pozastavíme nad tím, zda děti skutečně tráví čtením tak málo času, když se denně setkávají s velkým množstvím psaného textu ve všech médiích kolem sebe. Skutečně toho přečtou tak málo během bezmála tří hodin, jež stráví na sociálních sítích? Získaly děti díky tomuto schopnost, která nám chybí? Jak rychle jsou děti díky digitálním technologiím schopny přepínat mozek mezi jednotlivými informacemi?

V praktické části můžeme nalézt *Instagramovou čítanku*, jež vznikla v rámci didaktického předmětu během navazujícího studia a která propojuje klasickou papírovou čítanku s populární sociální sítí. V téže kapitole jsou navrženy tipy, jak s *Instagramovou čítankou* pracovat, jak snadné je čítanku získat pro vlastní využití

² BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika, Stanislav DANIEL, Roman FOLWARCZNY, et al. *Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice: sekundární analýza PIRLS 2016*. Praha: Česká školní inspekce, 2019. ISBN 978-80-88087-21-2., strana 58

i jaké jsou možné komplikace využívání Instagramu ve spojení s čítankou společně s návrhy, jak se s těmito problémy vypořádat.

Součástí praktické části jsou připravené lekce zaměřené na čtenářství a na práci s uměleckým i odborným textem za využití sociálních sítí.

Lekce *Kytice v síti* je zaměřená především na interpretaci děje, která probíhá ale netradičně formou emotikonů. Žáci se rovněž vyjadřují ke vztahům mezi postavami, k atmosféře příběhu či analyzují, čím autor vyvolává emoce čtenáře.

Válka v literatuře je připravenou lekcí, kde využíváme skupinovou práci s rozdělením rolí. Práce s telefony zde kontrolovaně probíhá více než půl vyučovací hodiny. K této lekci je připraveno i několik dalších pracovních listů a tipů, jež se dají využít až do tří dalších vyučovacích hodin.

Lekce s názvem Malá recenze na zdvořilé stromy vede žáky k zamyšlení nad lidským chováním vůči přírodě. Samotná lekce probíhá bez mobilních telefonů a sociální síť během této lekce poslouží pro domácí úkol.

V lekci *Gump: pes, který naučil lidi žít* se společně se žáky zaměříme především na rozvíjení slovní zásoby a na sloh. Konkrétněji na slohový postup vypravování s pomocí checklistu. Připravenou lekci lze využít až na dvě vyučovací hodiny.

Vytvořená lekce *Sociální Hemingway* se autorovi díla *Stařec a moře* věnuje jen z malé části. V tomto případě je pro nás důležitá dovednost zkrátit text tak, abychom zachovali obsah. Žáci během lekce pracují s odborným textem a shrnují informace díky krátkým tweetům.

Ke každé z lekcí je možné v příloze najít vypracovaný pracovní list i jiné pomůcky potřebné k zrealizování lekce, jako jsou lístečky pro rozdělení do skupin či tabulky na vepisování textu.

Některé z lekcí je možné modifikovat i do podoby, kdy sociální síť poslouží pouze jako motivace a děti se během výuky telefonů ani jiných moderních technologií ani nedotknou. Lekce jsou koncipovány tak, že práce s telefony i sociálními sítěmi je řízená, tudíž se vyvarujeme situaci, kdy všichni žáci budou brouzdat po sociálních sítích bez výsledku a bez vlastní práce.

Obsáhlou částí diplomové práce je příloha, v níž je k dispozici slovníček pojmů, obrázky vztahující se k teoretické části a současně také nezbytné přílohy k praktické

části jako jsou vytvořené pracovní listy i další pomůcky potřebné pro zrealizování popsané lekce. K práci je přiložena také elektronická verze Instagramové čítanky, která vznikla v rámci předmětu *Didaktika literatury 2*.

1. Čtenářská gramotnost

Chceme-li definovat čtenářskou gramotnost, musíme pracovat s pojmy čtení, čtenářství a čtenářská dovednost, protože právě tyto termíny jsou pro čtenářskou gramotnost stěžejní. Čtenářská gramotnost je často mylně brána jako právě synonymum pojmů čtení a čtenářství. „Tyto dvě oblasti je ale třeba odlišit a nesměšovat vztah dětí k četbě a jejich čtenářské záliby s výsledky mezinárodních výzkumů čtenářské gramotnosti.“³ Chceme-li se tedy čtenářské gramotnosti u dětí věnovat, musíme se nejprve zaměřit na samotné dětské čtení a čtenářství.⁴

Pedagogický slovník definuje čtenářskou gramotnost jako „komplex vědomostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k zacházení s automatickou pračkou, úvodník v novinách aj.). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat a zpracovávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu...“⁵ Přestože tato definice staví spíše na funkčnosti a využitelnosti v praktickém životě, dotýká se také dovedností, které mohou být efektivní u zvyšování úrovně čtenářské gramotnosti během hodin literatury i mimo ni.

Definice pedagogického slovníku nepřímo vystihuje skutečnost, že čtenářská gramotnost je podoblastí funkční gramotnosti, která zaštituje všechny vědomosti, dovednosti a schopnosti, jež potřebuje jedinec pro fungování ve společnosti a které jsou závislé nejen na situaci, ale i na čase.⁶ Průcha definuje funkčně gramotné jedince jako „osoby, které jsou schopny vypořádávat se s různými úkoly, s nimiž se mohou setkávat v každodenním životě, např. číst s porozuměním návody na užívání léků, vyznat se v jízdním řádu vlaků, vyplňovat různé úřední formuláře. Jsou to tedy úkoly,

³ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN isbn978-80-904449-7-3., strana 7

⁴ tamtéž

⁵ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2., strana 34

⁶ HEJSEK, Lukáš. *Rozvoj čtenářské gramotnosti v procesu základního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4535-9.

jež nejsou založeny na činnostech plánovaných ve školním kurikulu, avšak lze předpokládat, že reflektují soubor dovedností nutných pro fungování jedince ve společnosti a v zaměstnání.“⁷ Z tohoto můžeme vysuzovat a tvrdit, že vztah čtenářské a funkční gramotnosti je zcela podstatný, jelikož právě čtenářská gramotnost má podstatný vliv na gramotnost funkční. Obě tyto gramotnosti si zakládají na práci s textem a s informací.

Samotný pojem čtenářská gramotnost byl zaveden mezinárodními studii PISA a PIRLS.

Mezinárodní šetření PISA (*Programme for International Student Assessment*), které je v současnosti považováno podle České školní inspekce za jedno z největších a nejdůležitějších šetření v oblasti měření výsledků dosaženého vzdělávání ve světě, definuje čtenářskou gramotnost jako „*schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti.*“⁸ Jak je uvedeno v Pedagogickém slovníku, tak čtenářskou gramotností nerozumíme pouze dovednosti čtenářské, ale především dovednost textu porozumět, získat z něj potřebné informace a tyto informace si spojit s vlastní zkušeností. Čtenářskou gramotnost tedy můžeme vnímat jako vybavenost jedince vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, hodnotami a postoji v takové míře, aby dokázal využít všechny druhy textů v různých kontextech. Tento proces je celoživotní a vynucuje si několik rovin, které jsou pro zvyšování čtenářské gramotnosti velmi klíčové.⁹

Oproti tomu mezinárodní šetření PIRLS (*Progress in International Reading Literacy Study*), které je zaměřeno především na testování čtenářské gramotnosti žáků čtvrtých ročníků základních škol, se během pětiletého cyklu šetření zaměřuje také na zmapování významu prostředí na žáka. PIRLS se z tohoto důvodu zaměřuje především

⁷ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7., strana 168

⁸ STRAKOVÁ, Jana. *Vědomosti a dovednosti pro život: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. ISBN 80-211-0411-2., strana 10

⁹ ALTMANOVÁ, Jitka. *Čtenářská gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8.,

na rodinné, školní i širší prostředí. PIRLS žáky a čtenářskou gramotnost definuje jako „*tvůrčivý a interaktivní proces, při kterém se klade důraz na funkční povahu čtení.*“¹⁰ Jako čtenáři bychom tedy měli přemýšlet o tom, co jsme četli a vytvářet si na to vlastní názor. PIRLS čtenářskou gramotnost také uvádí jako „*schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost a/nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat.*“¹¹

Tyto definice ale nezmiňují všechny složky čtenářství, jelikož se vzhledem ke své povaze šetření věnují spíše těm složkám, které se dají testovat a následně hodnotit. Proto bychom se neměli věnovat pouze schopnostem a dovednostem, ale i postojům a hodnotám čtenáře. Z tohoto důvodu byla čtenářská gramotnost v rámci odborného panelu vymezena komplexněji – jako soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot. Učitelské listy definují čtenářskou gramotnost jako „*celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.*“¹²

Stěžejní by pro nás měl být vztah samotného jedince ke čtení, protože „*předpokladem pro rozvíjení čtenářské gramotnosti je potěšení z četby a vnitřní potřeba číst.*“¹³ Neméně důležité je doslovné porozumění textu a také jeho následná vlastní interpretace a hodnocení. Čtenářsky gramotný člověk je také schopen své nabyté zážitky a informace srozumitelně sdílet s ostatními přiměřeně jejich věku i schopnostem.¹⁴

Čtenářskou gramotnost můžeme také vnímat jako schopnost porozumět textu, která „*umožňuje jedinci značnou míru nezávislosti myšlení, menší ochotu nechat se*

¹⁰ Česká školní inspekce, PIRLS., [online 2. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

¹¹ Učitelské listy., Vymezení pojmu čtenářská gramotnost [online 2. 2. 2021]. Dostupné z: <http://www.ucitelske-listy.cz/2010/12/ctenarska-gramotnost.html>

¹² tamtéž

¹³ ALTMANOVÁ, Jitka. *Čtenářská gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8., strana 8

¹⁴ tamtéž

*manipulovat a zvyšuje obecně jeho sociální adaptabilitu.*¹⁵ Čtenářská gramotnost je tedy nedílnou součástí kvalitního uvědomělého života ať už ze stránky sociální, tak i po stránce profesní. Z vyšší čtenářské gramotnosti plynou pro jedince výhody nejen v osobním životě, ale také výhody společenské, které se týkají například klima, ekonomiky či politiky.¹⁶

Z tohoto důvodu dvojího pohledu můžeme rozdělit čtenářskou gramotnost na dvě hlavní linie, a to na čtenářskou gramotnost základní a čtenářskou gramotnost kritickou. Zatímco *„základní čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje uplatňované při výběru textu podle potřeby a vlastní čtení s porozuměním celku nebo části textu, včetně vyhledání konkrétní informace“*¹⁷, kritická čtenářská gramotnost využívá znalostí, dovedností, schopností a postojů k tomu, abychom mohli zhodnotit informace v textu s ohledem na obsah i formu. Díky kritické čtenářské gramotnosti jsme schopni využívat argumentů, porovnání textů s vlastní zkušeností, uvědomit si postavení textu v kontextu aktuální situace. Uvědomujeme si také účel našeho čtení i charakter textu.¹⁸

1.1. Čtenářská gramotnost ve výuce

Přestože je často čtenářská gramotnost i čtenářství samotné nejčastěji spojováno se školstvím, ve skutečnosti hraje velkou roli ve všech oblastech lidského života. Stejně tak, jako gramotnost mediální či matematická. Přesto má ale škola na čtenářskou gramotnost podstatný vliv, protože i během školní docházky si děti vytváří základní návyky, schopnosti, dovednosti i postoje, které je mohou v budoucím životě výrazně ovlivnit. Z tohoto důvodu je věnován čtenářské gramotnosti dětí na základních školách v současné době velký prostor. Právě proto na situaci čtenářské

¹⁵ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN 978-80-904449-7-3., strana 5

¹⁶ Čtenářská gramotnost – Pár slov na úvod. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-uvod>

¹⁷ Gramotnosti pro život., Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání., metodický podpůrný materiál pro projekt PPUČ., [online 2. 2. 2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=92036&view=2935>, strana 4

¹⁸ tamtéž

gramotnosti učitelé reagují a navzájem si sdílí a doporučují nejrůznější metody a aktivity, které pomůžou ke zlepšení. Metodická příručka pro pedagogy uvádí, že „rozvíjení čtenářské gramotnosti by mělo být jedním z hlavních cílů celého vzdělávacího procesu, žáci by si měli čtenářské dovednosti a návyky budovat už v raných fázích vzdělávání tak, aby na konci základní školy měli čtenářské dovednosti dobře zvládnuté a zvyky pevně zakořeněné. Na dalších vzdělávacích stupních je úlohou pedagogů obojí upevňovat, podporovat a rozvíjet některé složitější čtenářské dovednosti, které vyžadují rozvinuté abstraktní myšlení.“¹⁹

Spojujeme-li čtenářskou gramotnost se školstvím, spojí se nám automaticky hlavně s českým jazykem a literaturou. Toto automatické vygenerování je ale mylné, jelikož se čtenářská gramotnost týká každého předmětu skrz na skrz. Stejně tak jako potřebujeme pochopit příběh knihy, potřebujeme pochopit také zadání matematické úlohy či program politické strany.²⁰ Cílem zvyšování úrovně čtenářské gramotnosti nemusí být pouze zvýšený zájem o čtení, ale i lepší porozumění textům či orientace ve větším množství informací.²¹

Přestože čeští žáci dosahují v mezinárodních studiích a průzkumech dobrých výsledků v oblasti dokumentové gramotnosti, kam můžeme zařadit například práci s grafy či s tabulkami, u delších a náročnějších textů na pozornost je to horší. Studie se zaměřují také na to, jak moc jsou žáci schopni vyhledávat informace v různých typech textů, jak jsou informace nabyté z textu interpretovat a jakým způsobem se k nim sami postaví. České žáky nejvíce potrápily dlouhé a souvislé texty, na čemž si můžeme ukázat, že jsou schopni věnovat plnou pozornost primárně textům kratším.²²

¹⁹ Čtenářská gramotnost ve výuce METODICKÁ PŘÍRUČKA - PDF Free Download. Představujeme Vám pohodlné a bezplatné nástroje pro publikování a sdílení informací. [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1708372-Ctenarska-gramotnost-ve-vyuce-metodicka-prirucka.html>

²⁰ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN 978-80-904449-7-3.,

²¹ tamtéž

²² tamtéž

2. Čtení a čtenářství

Čtenářství je pojem, se kterým se setkáváme spíše v souvislosti s dětmi. Jedná se o „*plánovité a cílené rozvíjení četby zejména za pomoci školy, knihoven a jiných vzdělávacích institucí, které je často doprovázeno institucionálně organizovanými kampaněmi a podpůrnými akcemi.*“²³ Čtením pak rozumíme nejen aktivitu samotnou, která je zaměřená na knihy i jejich duševní přisvojování, ale i čas aktivitě věnovaný.

Zachová uvádí, že na čtenářství u dětí má škola třetinový vliv a také prostředky, kterými může čtenářské návyky u dětí zlepšovat (viz následující kapitola). Dvě třetiny pak ovlivňuje sociální prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, přístup ke knihám, vztah vlastních rodičů ke čtení či to, jak čtení vnímá společnost.

Čtení a čtenářství u pubescentů je kapitolou samo o sobě. Přestože je nástup puberty u dětí odlišný, můžeme říct, že dospívání se žáci druhého stupně během školní docházky nevyhnou. Puberta nastupuje mezi jedenáctým a patnáctým rokem života, kdy dítě začíná hledat svou novou identitu. Mimo klasické výkyvy chování, pochybování o sobě samém či zvýšenou kritičnost, také vzrůstá pozornost jedince a schopnost abstraktního myšlení. Přestože navenek pubescenti své emoce spíše potlačují, v jejich nitru se odehrávají přímo ohňostroje emocí, které se velmi rychle střídají. O to více můžeme během čtení a práce s knihou působit na emoční stránku.²⁴

Pubescence přináší, mimo změn fyzických a emočních, také proměnu celkové osobnosti jedince. Jedinec získává nové zájmy a s nimi souvisí i zájmy čtenářské a typy knih, které (ne)vyhledává. Dotváří se celkový čtenářský postoj ke knihám a mění je jeho čtenářské kompetence. Lederbuchová ve své knize odkazuje na Rosandíče, který uvádí, že právě v tomto období můžeme dítě od čtenářství odradit klasickou školní literární výchovou, kdy by byl tlumen zájem dětí o četbu přílišnou

²³ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize : (2007)*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-270-1., strana 35

²⁴ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86898-01-6.

jednoduchostí nebo naopak komplikovanou četbou. V důsledku toho se pak čtenářství u pubescentů dostává do krize, protože jen těžko konkuruje audiovizuálním médiím.²⁵

2.1. Využití čtenářských strategií

U podpory čtenářství jsou hojně využívané čtenářské strategie, které nás mohou dovést ke kýženému cíli. Čtenářské strategie jsou součástí kognitivních strategií a můžeme je brát jako postupy, které pomáhají čtenářům k lepšímu porozumění čteného textu. Slovo strategie nám naznačuje, že takové postupy budeme využívat vědomě a promyšleně, což znamená, že budeme postupovat strategicky.²⁶

Na začátku můžeme označit za vhodnou strategii takovou, ve které učitel aktivuje předchozí znalosti dětí. Cílem je, aby si čtenář uvědomil, co už o daném tématu ví, co si myslí, jak téma souvisí s ním samým, se světem a také si uvědomuje souvislosti s jinými texty. Během práce se snažíme naučit žáky hledat souvislost mezi čteným textem a jejich vlastním životem. Na tomto místě Ladislava Whitcroft ve svém článku, který se věnuje čtenářským strategiím, zmiňuje spojitost s biblioterapií neboli léčbu knihou. Tvrdí, že čteme-li s žáky příběh, kde se postava setkává s obdobnými problémy, můžeme díky této strategii otevřít téma jako diskusi a probrat méně komfortní téma jako šikanu, vztahy v rodině či první vztahy partnerské.²⁷

Další hojně využívanou strategií je *kladení otázek k textu*, které by si měl čtenář sám sobě pokládat před čtením, během čtení i po přečtení textu a na tyto otázky hledat odpovědi. Jako učitelé se pomocí otázek ujistíme, zda žáci dobře porozuměli textu a prostřednictvím otázek také mohou žáci objevovat nové poznatky. Otázky a umění otázek klást jsou stěžejní v našem poznávání světa. Pomocí otázek analyzujeme problémy, poznáváme okolí kolem sebe anebo také ukazujeme lidem kolem sebe, že nám na nich záleží. Ladislava Whitcroft ve svém článku nabádá vyučující, aby se strategií kladení otázek začali co nejdříve. Jako důvod nám předkládá fakt, že otázky

²⁵ tamtéž

²⁶ Čtenářské strategie – 1. díl – Co jsou čtenářské strategie. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 09.02.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-1>

²⁷ Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/ctenarske-strategie-7#komentare>

jsou pro děti zcela přirozené už od útlého dětství. S nástupem do školy se třída stává „*místem cesty za poznáním a věčného údivu nad tím, co nás obklopuje*“²⁸ a učitel je ten, kdo by měl žáky ujistit o tom, že je správné klást otázky a pochybovat. Ladislava Whitcroft uvádí, že zkušený čtenáři „*si kladou otázky proto, aby si ujasnili, zda něčemu rozumějí (Myslí se tím, že...?), vyjádřili pochybnosti a zaujali kritické stanovisko (Dá se věřit těmto argumentům? Co bych mohl/a namítnout?), určili autorův záměr a styl (Proč autor tvrdí toto? Co tím sleduje? Proč to říká zrovna tímto způsobem?), aby určili, kde přesně v textu najdou určitou odpověď (Kde se to říká?). Otázkami se také soustřeďujeme na myšlenky či události, které si chceme zapamatovat (Co chce autor, abych si zapamatoval/a z tohoto odstavce? Co je podstatné?)*“²⁹. Z uvedené citace je zřejmé, že nejsou na místě pouze otázky směřující s ději, ale především k zamyšlení čtenáře nad celkovým rámcem. Pro příklad můžeme uvést otázky, které mohou být společné pro všechny druhy textů: *S jakým záměrem autor tento text napsal? Pro koho je určen? Už jsem někdy četl/a něco podobného? Otázky se ale mohou samozřejmě dle čteného textu lišit. Můžeme tedy využít otázek typu: Kdo je vypravěč? Co vím o hlavním hrdinovi? Jak bych se cítil/a v podobné situaci já? Jak se cítila hlavní postava? Co by si postava přála k narozeninám? Která postava je ti nejbližší?* V případě práce se strategií kladení otázek je nutné dětem opakovat, že jediná správná odpověď neexistuje.³⁰

Oblíbenou strategií pro nás i pro děti může být *vytváření vizuálních a jiných smyslových představ*, kdy si čtenář představuje, jak postava vypadá, jak voní krajina, jak chutná nějaké jídlo/pití, jaké je to, o čem se v textu píše, na dotek. V této strategii se můžeme opřít o to, že se každodenně setkáváme s velkým množstvím fotografií, obrázků, zvuků, filmů, krátkých videí a o to celé umocníme minimálně na druhou za předpokladu, že využíváme sociálních sítí. Právě u sociálních sítích vnímáme více obrazových a zvukových vjemů na úkor čteného textu. Jedná se o rychlé informace získané s nízkým úsilím a bez nároku na hluboké čtení, které na tomto místě není potřebné. Z tohoto důvodu může být čtení žáky vnímané jako nudné a čtenářská

²⁸ Čtenářské strategie – 13. díl – Kladení otázek aneb dobrodružství poznávání. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/ctenarske-strategie-13>

²⁹ tamtéž

³⁰ tamtéž

strategie zaměřující se na vytváření představ, tak může učinit čtení atraktivnějším. Během četby se snažíme o zapojení nejen zraku a sluchu, ale všech smyslů a dotváříme si tak větší vztah k tomu, co čteme. Díky zapojení všech smyslů text lépe prožíváme a podle Ladislavy Whitcroft se také zvyšuje pravděpodobnost, že text dočteme, protože my sami příběhu „*vdechujeme život*“. Autorka uvádí, že „*čím více detailů si představujeme a čím živější obraz ve své mysli vytváříme, tím lépe si čtené zapamatujeme a tím déle to i udržíme v paměti. To, co si umíme představit, i lépe chápeme. Pokud si naopak během čtení něco nedovedeme představit, jedná se o signál, že textu úplně nerozumíme.*“³¹ Dodává, že k vytváření představ bezesporu napomáhá také ilustrace k textu. Na tomto místě volíme otázky, které se zaměřují právě na využití lidských smyslů. Modelové otázky pro využití této čtenářské strategie jsou například: *Jak bys příběh zfilmoval, pokud bys byl režisérem? V jakém prostředí by se příběh natáčel? Jaká hudba by ve filmu hrála? Pro který okamžik bys volil napínavou hudbu a pro kterou chvíli hudbu smutnou? Volil bys hudbu se slovy, nebo jen zvukový podkres? Dokážete si představit vůni a chuť houbové omáčky, o které mluvil otec? Jak mohla dívka vonět po pomerančích? Cítíte i koňskou vůni? Jaký zápach mohl cítit Gump předtím, než ho s jeho sestrou našli v popelnici? Jak se cítil Jirka na temné Prašíně a jak zvládaly šero jeho oči? Co přesně má postava na sobě oblečené? Kolik času asi stráví Mila ráno v koupelně, aby se upravila?*³²

Snaží-li se čtenář přijít na to, co chce autor textem sdělit, jedná se o čtenářskou strategii *usuzování*. Usuzováním překračujeme hranici doslovného čtení a dostáváme se ke „čtení mezi řádky“. Pro čtenářskou strategii usuzování je potřeba zkombinovat text s vlastními zkušenostmi a vědomostmi, díky čemuž můžeme provést úsudek – tedy závěry, který v textu sice není explicitně uveden, ale přirozeně z něj vyplívá. Díky této strategii se žáci učí kriticky hodnotit text a celkově přemýšlet nad tím, co čtou. Podle Ladislavy Whitcroft mohou být při této čtenářské strategii nápomocné například otázky: „*Co si myslíš, že hrdina skutečně myslel, když řekl...? Proč hrdina jednal*

³¹ Čtenářské strategie – 17. díl – Vytváření představ. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování – webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-17>

³² tamtéž

právě takto? Jaké je poselství příběhu? Jak se asi hrdina příběhu cítí?“³³ Do usuzování také často řadíme předvídání děje, jelikož podle dosavadního průběhu vyvozujeme nějaké pokračování. Tato strategie vyžaduje zkušenost se strategiemi předchozími, protože „*při vytváření představ usuzujeme, jak to, o čem čteme, vypadá, voní atd., a při kladení otázek usuzujeme na odpovědi, pokud nejsou přímo uvedené v textu.*“³⁴

Rozházené puzzle informací, které postupně tvoří skládku, která přinese čtenáři další poznatek nazýváme *syntézou*. Syntéza i shrnování patří mezi další čtenářské strategie a jsou pro žáky velmi podstatné. Čtenář si skládá nové informace a přikládá si k nim to, co už věděl. Toto pak tvoří nový poznatek. Při shrnování se ukáže, zda čtenář textu porozuměl a dokáže jej vlastními slovy interpretovat tak, aby vystihl všechny podstatné informace. Tuto strategii využijeme v empirické části v aktivitě s názvem Hemingway. Cílem této strategie je, aby žáci byli schopni oddělovat stěžejní informace od těch méně podstatných a aby dokázali napsat stručný, ale výstižný text a tuto dovednost využívali například během školního výkladu při psaní vlastních zápisů či při tvorbě referátů.³⁵

Mimo výše zmíněné strategie můžeme také zařadit *hodnocení*. Důležitou strategií je bezesporu také *sledování porozumění*, kdy čtenář zkrátka sleduje, zda rozumí tomu, co čte.³⁶ Hodnocení můžeme vnímat jako složitější myšlenkovou operaci, ale děti by k ní měly být vychovány už od útlého věku. V hodinách českého jazyka a literatury by měl být žák schopen zhodnotit, zda vybraná knížka odpovídá náročnosti jeho úrovně. Neměli bychom nutit totiž děti číst „povinné knihy“, ale vést je spíše k tomu, aby si žáci knihy dokázali vybrat sami vzhledem ke svým schopnostem. Pro toto zhodnocení je vhodná metoda zvaná „Test pěti prstů“, kdy žák otevře vybranou knihu na libovolné straně a pokaždé, kdy narazí během čtení jediné stránky na slovo, kterému nerozumí,

³³ Čtenářské strategie – 19. díl – Usuzování. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-19>

³⁴ tamtéž

³⁵ Čtenářské strategie – 21. díl – Shrnování a syntéza. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-21>

³⁶ tamtéž

zvedne jeden prst. Má-li žák zvednutých všech pět prstů, je vhodné, aby knihu odložil na pozdější čtení.³⁷

2.2. Zajímavé projekty věnující se podpoře čtenářství a čtenářské gramotnosti

Mezi projekty věnující se čtenářství patří například projekt *Celé Česko čte dětem*, které si dává za cíl budování pevných vazeb v rodině díky společnému čtení. Zastává skutečnost, že pravidelné předčítání dětem má velký vliv na rozvoj emocionálního zdraví, že rozvíjí paměť i představivost dítěte a učí ho prostřednictvím čtení přemýšlet. Projekt láká na to, že díky pouhých dvaceti minut čtení denně pomáhá rozvinout jazyk u dítěte, rozšiřuje slovní zásobu, posiluje sebevědomí, zlepšuje koncentraci, trénuje paměť, ulehčuje vlastní učení novým informacím a mimo to, že je čtení i skvělou zábavou, rozšiřuje všeobecné znalosti i smysl pro humor. Přes svoje internetové stránky sdílí autoři projektu *Celé Česko čte dětem* s rodiči, prarodiči i učiteli tipy a rady, jaké knihy s dětmi číst a jakým způsobem plnit výzvu čtení tak, aby byla efektivní. Radí, že bychom neměli dětem číst příběhy, které se nám samotným nelíbí, jelikož se náš nezájem zcela jistě během čtení projeví. Pokud narazíme na knihu, která nás s dítětem nezaujme, radí portál knihu odložit. Příběhy bychom měli volit tak, aby byly adekvátní nejen věku, ale také emoční vyspělosti dítěte. Jako důležitou radu pak portál uvádí také to, abychom předcházeli situaci, kdy použijeme knihu jako zbraň proti nim: „*Pokud si neuklidiš pokoj, nebude večer povídka!*“³⁸ Stejně tak bychom neměli dávat dětem ultimáta, zda si vyberou čtení, nebo televizi. Mezi dalšími tipy se objevuje oslovování dítěte během čtení s otázkou na předvídání děje ať už podle obálky knihy, nebo dle vyvození z předchozího textu. Neméně důležitou radou je také „oživení“ autora. Autoři projektu doporučují už během čtení nebo po čtení sdělit dětem nějaké informace o autorovi. A čím víc osobní, tím lépe, protože děti pochopí, že knihy jsou psány opravdovými lidmi. Mezi tipy, jak zatraktivnit četbu

³⁷ Čtenářské strategie – 22. díl – Hodnocení 1. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-22>

³⁸ *Celé Česko čte dětem.*, Co ne při čtení?., [online 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://celeceskoctedetem.cz/pro-rodice/clanek-73>

také projekt uvádí změnu našeho hlasu či tempa během toho, kdy předčítáme text. Zpomalení tempa čtení a ztišení hlasu pomůže zcela pohltnout pozornost posluchače.³⁹

Za další populární projekt můžeme považovat *Noc s Andersenem*⁴⁰. Autoři projektu uvádí, že „dnešní způsob života dětské četbě příliš nepřeje, knihy soupeří s mnoha akčními lákadly od bezduchého vysezení před televizní obrazovkou k počítačový hrám. Tento stav kritizuje široká veřejnost, nám všem se zdá, že dnešní děti nečtou. Bylo provedeno mnoho výzkumů dětského čtenářství s alarmujícími výsledky, ale jen málokterý z nich radí, jak ze začarovaného kruhu ven. Mnozí odborníci lámou hůl nad rozvojem čtenářských návyků.“ Vzápětí ale dodávají, že existuje snadný postup, jak děti ke čtení dovést. Projekt sází na skutečnost, že dáme-li dětem osobní příklad a ukážeme-li jim, jak může být čtení zábavné, čtení se pro děti stane dosažitelnějším. Právě na metodě osobního vzoru je projekt *Noc s Andersenem* postavený. Od roku 2000 děti pravidelně přespávají jednou ročně v knihovně, kde jsou pro ně připraveny aktivity i společné čtení. Akce je určena pro děti prvostupňové, tedy od 6 do 12 let.⁴¹

Mezi dobročinné projekty podporující čtenářství můžeme zařadit projekt *Čtení pomáhá*. Projekt je postavený na čtení a následných odpovědích na čtyři otázky k přečtené knize. Každý čtenář, který vyplní čtyři otázky k přečtené knize, přispěje svou četbou 50 korun na vybraný dobročinný projekt. Na každou knihu má čtenář tři pokusy. Knihy jsou pro čtenáře rozděleny do tří kategorií, a to pro čtenáře prvního stupně, druhého stupně a pro čtenáře ze středních škol.⁴²

Mobilní aplikace Čtenářský metr motivuje své čtenáře sloganem „*Kolik knih přečteš, o tolik čtemetrů vyrosteš.*“ Aplikaci můžeme stáhnout do každého telefonu, ale můžeme si ji také stáhnout v papírové podobě. Aplikace je určena dětem od útlého věku až po patnáctileté pubescenty. V nastavení profilu si uživatel zvolí věk a vybere své oblíbené žánry. Dále zvolí pohlaví a zadá do aplikace i své jméno. Aplikace následně vygeneruje knihy dle požadavků tak, aby byl čtenář spokojený a měl na výběr

³⁹ Celé Česko čte dětem., Co ne při čtení? [online 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://celeceskoctedetem.cz/pro-rodice/clanek-73>

⁴⁰ Noc s Andersenem. Noc s Andersenem - Vítejte [online 8. 3. 2021]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/o-projektu.html>

⁴¹ tamtéž

⁴² Pravidla | Čtení pomáhá - charitativní projekt pro žáky základních a středních škol. [online]. Copyright © 2015 realizace a hosting [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ctenipomaha.cz/cs/pravidla>

knihy, které by ho mohly opravdu zajímat. Aplikace jako jedna z mála doporučuje i současnou literaturu. Za každou knihu, kterou uživatel označí jako přečtenou, vyroste o kousek na čtenářském metru.

3. Sociální sítě

Pojem „sociální síť“ můžeme přeložit z anglického termínu „social network“ což v doslovném překladu znamená společenská síť, která se objevuje v internetovém prostředí. Sociální síť můžeme definovat jako: „*online službu, která na základě registrace umožní vytvořit profil uživatele, pod kterým lze tuto službu využívat zejména ke komunikaci, sdílení informací, fotografií, videa atd. s dalšími registrovanými uživateli.*“⁴³

Brouzdání po sociálních sítích je často nejoblíbenější a nejčastější aktivitou uživatelů mobilních telefonů. Až poté můžeme mluvit o posílání SMS zpráv, telefonování či pořizování fotografií.

Za počátek zrodu sociálních sítích můžeme považovat počítačové hry, které byly koncipovány tak, aby hráči mohli mezi sebou komunikovat. Do té doby docházelo při hrách ke kontaktu pouze mezi hráčem a počítačem. První sociální sítě začaly vznikat v polovině 90. let 20. století.

Oblast sociálních sítí se v internetovém prostředí velmi rychle rozvíjí a reaguje na poptávku tak, aby byla co nejlépe přístupná co největšímu počtu uživatelů. Uživatele tak nyní propojuje nejen „facebookové přátelství“, ale také různé skupiny a stránky, které spojují všechny se stejnými zájmy, ať už se jedná o příznivce politické strany, pletení, novopečené maminky nebo zálesáctví.

Statistica uvádí nejpoblárnější sociální síť v celém světě (k lednu 2021), přičemž je zcela ve vedení sociální síť Facebook, která má pod sebou přes 2 740 miliónů uživatelů. V závěsu se drží YouTube (2 291 miliónů uživatelů) a WhatsApp (2 000 milionů uživatelů). Pomyslné čtvrté místo patří Messengeru od Facebooku, který slouží pouze k odesílání a přijímání zpráv v chatu. Páté místo patří Instagramu, který využívá přes 1 221 miliónů uživatelů. Mezi další sociální sítě podle oblíbenosti

⁴³ Sociální sítě - INTERNETEM BEZPEČNĚ. INTERNETEM BEZPEČNĚ - Užívejme internet bezpečnějším způsobem [online]. Copyright © 2018 INTERNETEM BEZPEČNĚ. Všechna práva vyhrazena. [cit. 09.02.2021]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>

můžeme dále sestupně zařadit Weixin, TikTok, QQ, Douyin, Sina WEibo, Telegram, Snapchat, Pinterest, Twitter a další.⁴⁴

Každá sociální síť zkoumá, kolik času v tomto prostředí uživatel tráví. Výzkum ve Velké Británii se zaměřil na čas trávený na sociálních sítích u dětí. Výzkum, který probíhal v únoru roku 2020 ve Velké Británii, předkládá výsledek takový, že děti ve věku 5–14 let tráví na Instagramu průměrně 48 minut denně. Zpráva vychází z anonymních údajů 60 tisíc rodin nejen z Velké Británie, ale také z USA nebo ze Španělska. Podle tohoto výzkumu děti tráví nejvíce svého času sledováním videí na Youtube, přičemž se jedná v průměru o 75 minut denně. Těsně za Youtube se na druhém místě umístil TikTok, který bere v současné době sociální média útokem. Na TikToku podle studie stráví děti přes hodinu denně. Na Instagramu pak tráví průměrné dítě dle výzkumu 48 minut každý den.⁴⁵ Podle výzkumu samotného Instagramu tráví průměrný uživatel na této sociální síti 53 minut.

Přestože se můžeme podle mnoha zdrojů domnívat, že je každodenní používání informačních technologií a čas trávený na internetu a sociálních sítích prospěšný v oblastech jako je komunikace, správné psaní, vyhledávání informací a jejich následné zpracování, opak je pravdou. Sekundární analýza PIRLS z roku 2016 uvádí, že *„lidé trávící velké množství času na sociálních sítích, ztrácejí schopnost aktivní mezilidské komunikace a jsou přehlaceni extrémním množstvím informací z různých zdrojů, přičemž nejsou schopni si informace různého charakteru ověřovat.“*⁴⁶ Výzkum doplňuje, že je velmi důležité to, k jakým účelům mohou děti internet, sociální sítě a počítač celkově využívat. Vyzdvihuje také skutečnost, že významným faktorem při využívání internetu je také věk, protože s přibývajícím věkem roste schopnost porozumět textu a vyhledávat i třídit získané informace. Pokud se učitel rozhodne

⁴⁴ Most used social media 2020 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. Copyright © Statista 2021 [cit. 09.02.2021]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

⁴⁵ Time spent by children on social media UK 2020 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. [cit. 09.02.2021] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1124962/time-spent-by-children-on-social-media-uk/>

⁴⁶ BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika, Stanislav DANIEL, Roman FOLWARCZNY, et al. *Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice: sekundární analýza PIRLS 2016*. Praha: Česká školní inspekce, 2019. ISBN 978-80-88087-21-2., strana 58

pracovat s moderními technologiemi ve výuce, je nutné být žákům v této problematice nápomocný. Žák díky podpoře moderních technologií rozšiřuje mimo gramotnosti čtenářské také gramotnost informační a mediální.⁴⁷

3.1. Sociální sítě ve výuce

Při výuce můžeme využít sociální sítě nejen jako *opakování s přidanou hodnotou*, jak píše na svém webu *Tajný učitel*⁴⁸, ale i při osvojování nového učiva. Sociální sítě mohou sloužit k zatraktivnění výuky a současně zapojit ve velké míře i mezipředmětové vztahy. U sociálních sítí můžeme za velký klad považovat přirozené zařazení průřezového tématu mediální výchova do výuky. Současně s tím se ihned nabízí také výtvarná výchova, pracovní činnosti či hudební výchova, protože sociální sítě se zakládají na „ideálu krásy“ a na naaranžování samotného příspěvku.

V článku *Metody ve stylu sociálních sítí*⁴⁹ na stejném portálu se můžeme inspirovat množstvím tipů, jak se sociálními sítěmi dále pracovat. *Tajný učitel* tvrdí, že výuku bychom mohli občas poupravit směrem k 21. století a využívat moderních trendů, které nám současná doba nabízí, aniž bychom se toho báli. Nic samozřejmě není dobré přehánět, ale při vhodně zvolených aktivitách se děti mohou mnohé naučit.

POZITIVNÍ VLIV VYUŽITÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ VE VÝUCE NA ŽÁKY

Při výuce prostřednictvím sociálních sítí můžeme považovat za nespornou výhodu přímou zkušenost žáků a také samotnou atraktivitu tématu, jelikož žáci sociální sítě využívají, tráví na nich volný čas a povídají si o nich.

Sociální sítě ve výuce nevyužíváme z toho důvodu, že se jedná o prostředí, které sdružuje kontakty a umožňuje snadnou virtuální komunikaci přes celý svět, protože je naším cílem, aby spolu děti komunikovali „naživo“. Sociální sítě jsou ale prostředkem, kterým máme možnost zaujmout naše žáky a namotivovat je tak

⁴⁷ BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika, Stanislav DANIEL, Roman FOLWARCZNY, et al. *Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice: sekundární analýza PIRLS 2016*. Praha: Česká školní inspekce, 2019. ISBN 978-80-88087-21-2., strana 58

⁴⁸ Instagram ve výuce | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2019/02/17/instagram-ve-vyuce/>

⁴⁹ Metody ve stylu sociálních sítí | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2020/01/05/metody-ve-stylu-socialnich-siti/>

k dalšímu učení.⁵⁰ Využití sociálních sítí je rozmanité, jelikož je můžeme využít nejen ve výuce samotné, ale také je můžeme uplatnit při domácích úkolech, při skupinové práci nebo při opakování učiva.

Sociální sítě, obzvláště pak Instagram a Tiktok, si zakládají na vizualizaci. Obrázky a videa s velkou mírou převažují nad množstvím textu. Ač se právě toto může zdát pro výuku českého jazyka překážkou, můžeme toho využít a motivovat žáky k tomu, aby byli kreativní a nebáli se využívat své fantazie. Děti mohou tvořit příspěvky, kdy na sociální sítě vkládají vlastní obrázky, fotografie, myšlenkové mapy, vztahy mezi postavami, komiksy a jiné.

MOŽNÝ NEGATIVNÍ VLIV PŘI VYUŽITÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ VE VÝUCE NA ŽÁKY

Přestože na sociálních sítích můžeme najít velké množství výhod, nemůžeme opominout rizika. Sociální sítě jsou důležitou součástí života všech adolescentů a pro některé z nich může být obtížné ovládnout čas, který na sociálních sítích tráví. Právě nadměrné využívání sociálních sítích může mentálně ohrozit zdraví uživatelů.

Za velmi výrazný aspekt můžeme také považovat narušování pozornosti žáka, který má u sebe neustále pípající telefon, který ho může vyrušovat od hlubokého soustředění. Mezi žáky v každé třídě jistě najdeme několik jedinců, pro které bude velmi náročné zdržet se kontroly sociálních sítí několikrát do hodiny. Tato závislost silně ovlivňuje také studijní výsledky.⁵¹

Rizik využívání sociálních sítí je ve výuce i mimo výuku v reálním životě nemalé množství. Od přehnaného sdílení svého soukromí, přes kyberšikanu až po sexuální obtěžování. Je na nás jako na učiteli, abychom se sociálními sítěmi pracovali, ale současně varovali žáky o tom, jaká rizika a nástrahy je mohou ve virtuálním prostředí potkat. Jiří Peňáz na Metodickém portálu RVP potvrzuje, že *„děti se s naprostou bravurou dokážou pohybovat na Facebooku a jiných sociálních sítích, jako by se s nimi narodily. Tomuto vývoji nelze zabránit, co bychom však jako učitelé měli dělat,*

⁵⁰ PEŇÁZ, Jiří. Role sociálních médií ve výuce. *Metodický portál: Spomocník* [online]. 17. 03. 2016, [cit. 2021-03-03]. Dostupný z WWW: <<https://spomocnik.rvp.cz/clanek/20717/ROLE-SOCIALNICH-MEDIIV-VYUCE.html>>. ISSN 1802-4785.

⁵¹ tamtéž

je informovat žáky o všech úskalích a nebezpečích plynoucích z používání internetu.“⁵²

ZÁSADY PRO VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ VE VÝUCE

Pro učitele by měla být primárně důležitá bezpečnost prostředí, ve kterém se ve škole pracuje. Chceme-li učit na sociálních sítích, měli bychom předem určit pravidla, podle kterých se budeme na sociálních sítích řídit. Měli bychom mít také pod kontrolou, kdo se v rámci pracovní skupiny na síti objevuje.

Během určování hranic a pravidel bezpečného užívání sociálních sítí bychom neměli zapomenout zdůraznit, aby děti nikdy neuváděly na svém veřejném profilu své telefonní číslo či adresu, aby nikomu neposílaly své intimní fotografie, aby svá hesla udržovaly v tajnosti a aby neodpovídaly na neslušné, hrubé či vulgární maily a vzkazy. Neméně důležité je pravidlo, aby si děti nedomlouvaly žádné schůzky přes internet, aniž by o tom někomu řekly, aby nevěřily každé informaci, kterou na internetu získají, aby nikdy nesdílely informace, kdy jedou na dovolenou či kdy jsou doma samy a aby využívaly webkamery s rozvahou.⁵³

ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Po krátkém zasvěcení žáků do prostředí sociálních sítí i po nezbytném poučení, jak se na sociálních sítích chovat, můžeme zcela bez obav s dětmi vyzkoušet myšlenkovou mapu na téma sociální sítě. Zcela jistě se dostaneme k pojmům jako jsou dezinformace, manipulace, komunikace, nereálné vyobrazování skutečnosti, přikrášlování či reklama. My se jako učitelé českého jazyka a literatury ale můžeme spíše zaměřit na čtenářskou gramotnost a na tzv. ekonomii jazyka, protože „*čím je příspěvek delší, nachází méně čtenářů, zmenšuje se jeho dopad.*“⁵⁴ Přestože se zestručnění může zdát jako jednoduché, žáci právě s tímto mají problém. V aktivitě,

⁵² PEŇÁZ, Jiří. Role sociálních médií ve výuce. *Metodický portál: Spomocník* [online]. 17. 03. 2016, [cit. 2021-03-03]. Dostupný z WWW: <<https://spomocnik.rvp.cz/clanek/20717/ROLE-SOCIALNICH-MEDIU-VE-VYUCE.html>>. ISSN 1802-4785.

⁵³ Bezpečný internet | Rady pro bezpečné používání sociálních sítí. Bezpečný internet | Rady pro bezpečnost na internetu [online]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/socialni-site/rady.aspx?kurz=true>

⁵⁴ Sociální sítě jako učivo?. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 03.03.2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22084/socialni-site-jako-ucivo-.html/>

kteřá bude popsána v praktické části, se budou žáci učit vyzdvihnout podstatu textu, zkrátit text tak, aby nezměnili jeho význam, ale přesto byl pro čtení atraktivní.

3.2. Konkrétní sociální síť

3.2.1. Instagram

Instagram je bezplatná online aplikace, která funguje jako sociální síť.⁵⁵ Svým uživatelům umožňuje sdílet fotografie a videa s přáteli. Tyto příspěvky si následně mohou uživatelé komentovat, „lajkovat“ či ukládat. Informace se tak nepřenáší pouze formou textu, ale především ve vizuální formě. Aplikace, která spadá od roku 2012 pod Facebook, láká na spojení s přáteli po celém světě a na sdílení každodenních okamžiků.

Instagram také umožňuje komunikaci mezi uživateli formou soukromého chatu či tvorbu krátkých klipů. Nabízí uživatelům speciální efekty, filtry na obličej, emodži a nálepky či přidání hudby.

Stejně jako u jiných platform sociálních sítí mohou uživatelé Instagramu *lajkovat*, komentovat a označovat příspěvky ostatních a také posílat soukromé zprávy svým přátelům prostřednictvím funkce Instagram Direct. Fotografie lze sdílet pouze ve vlastním instagramovém účtu, nebo hned na několika dalších sociálních sítích jako je Twitter či Facebook, a to jediným kliknutím.⁵⁶

Na svém profilovém účtu může také každý uživatel Instagramu sdílet fotografie v „denním příběhu“. Tyto fotografie a videa po 24 hodinách zmizí. V denním story, nebo také „v příběhu“, je možné přidávat také vlastní text, ankety, přidávat různé zvuky včetně populární hudby či vytvářet kvízy.

Instagram je jednou ze sociálních sítí, kde velké množství celebrit dobrovolně odkrývá své soukromí. Uživatelé tak mohou sledovat své oblíbené kapely, celebrity, herce, sportovce a zpěváky.⁵⁷

⁵⁵ What is Instagram? - Definition from WhatIs.com. CIO information, news and tips - SearchCIO [online 11.01.2021]. Dostupné z: <https://searchcio.techtarget.com/definition/Instagram>

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ Instagram, aplikace Google play., [online 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.instagram.android&hl=cs&gl=US>

Populární sociální síť není pouze zábavou pro jednotlivce, ale také nástrojem pro firmy. Aplikace pro sdílení fotografií nabízí společnostem možnost založit si bezplatný obchodní účet na propagaci jejich značky a produktů. Reklamy tvoří aplikaci velkou část výtěžku.

Pro využití Instagramu ve výuce se nabízí řada způsobů. *Tajný učitel*⁵⁸ vyzdvihuje práci s klíčovými slovy prostřednictvím *hashtagů*⁵⁹. Jako příklad uvádí fotku Karla IV., kterou ze záhrobí okomentuje Jan Lucemburský.⁶⁰ Pro tuto příležitost můžeme dětem propůjčovat instagramové účty již založené, nebo si je v rámci výuky založí sami. *Tajný učitel* se také zamýšlí nad otázkou, zda takto pracovat elektronicky či na papíře. Jako klad elektronické formy uvádí, že žáci mohou výsledky své práce ihned sdílet a také mohou sami vybírat vhodné obrázky. Jako výhodu práce na papíře uvádí, že učitel může využít obrázků dle předem určeného cíle, kterého chce v hodině dosáhnout.

Jako další možnost uvádí *Tajný učitel* vytváření celého alba/nástěnky k jednomu tématu. Zde jako příklad uvádí život Anny Frankové, který byl ztvárněn šesticí obrázků, které byly obohaceny popiskem a hashtagy. Může se jednat o citáty z deníku, ale i o vlastní pocity z četby či doporučení ostatním. Uvádí také, že Instagram je skvělou platformou nejen pro dějepis (ke kterému článek vznikl), ale i k českému či cizímu jazyku, zeměpisu či ke společenským vědám. Pavel Hodán v článku komentuje, že k podobnému účelu využil sociální síť *Pinterest*.

Další výhodou může být zakládání instagramových profilů určitých postav ať už se jedná o krále, prezidenty, oběti komunismu či ekology.

V současné době vznikly na této sociální síti profily, které se zaměřují na atraktivnější výuku českého jazyka v průběhu distanční výuky. Tyto profily většinou

⁵⁸ Instagram ve výuce | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2019/02/17/instagram-ve-vyuce/>

⁵⁹ Pozn. Hashtag je slovo označené tímto znakem „#“. Je vnímán jako označení klíčového slova. „Hashtagy se dají využít nejen pro zábavu a komunikaci, ale slouží také jako nástroj k shromáždění informací ohledně různých krizí a katastrof, které postihují náš svět.“

⁶⁰ Instagram ve výuce | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2019/02/17/instagram-ve-vyuce/>

staví svůj úspěch na jednoduché grafice, pomocí které předají uživatelům podstatné informace k problematice tak, aby tomu každý porozuměl hned na první pohled.

Z těchto profilů můžeme vyzdvihnout instagramový profil s názvem *Běžící češtinář*.⁶¹ Jedná se o profil, který spravuje Jarmil Vepřek, který se mimo učitelství a korektury věnuje také běhu. Na svém profilu sdílí snadno pochopitelné příspěvky věnující se například přímé a nepřímé řeči, vedlejším větám, podmětu, Karlu Čapkovi a podobně. Základní informace o dané problematice předává svým sledujícím v jednoduché grafické úpravě, Tyto příspěvky pravidelně prokládá fotkami z běhu, čímž může své sledující motivovat nejen u učení a pochopení mateřského jazyka, ale i k pohybu.

Dalším výrazným profilem věnující se českému jazyku je *Čeština na pohodu*⁶², který vytvořila Barbora Slámová. Profil, který měl původně sloužit pro její vlastní žáky, se později však rozšířil a její instagramový profil i výuková videa na YouTube využívá široká učitelská skupina. V rozhovoru pro iRozhlas Slámová zdůvodnila vytvoření profilu tím, že si je vědoma toho, že děti na Instagramu tráví spoustu času, a tak se rozhodla tuto skutečnost pojmout jako výhodu.⁶³ Děti mají tak možnost si na Instagramu učivo nejen zopakovat, ale mohou se dozvědět také něco nového. Přestože byl účet vytvořený primárně pro druhý stupeň základních škol, na své si tam přijde i dospělý. Slámová opět využívá jednoduché grafiky a srozumitelného předání obsahu. Nejčastěji se můžeme setkat s upozorněním na obvyklé jazykové chyby, které jsou ve fotce zvýrazněny i odůvodněny. V denním příběhu tvoří autorka zhruba jednou týdně kvízy, kde si děti mohou zopakovat například větné členy, čárku ve větě jednoduché nebo třeba psaní mně/mě. Tyto příběhy jde díky uložení sledovat i po uplynutí čtyřiaadvaceti hodin.

Profil *Jazykovědma*⁶⁴ pod taktovkou Markéty Gregorové láká uživatele na „češtinu s koulemi“. Příspěvky na Instagramu vždy koncipuje do velkých bublin,

⁶¹ Instagram., VEPŘEK, Jarmil., Běžící češtinář., [online 26.1. 2021]. Dostupné z:

<https://www.instagram.com/bezicicestinar/?hl=cs>

⁶² Instagram, SLÁMOVÁ, Barbora., Čeština na pohodu., [online 26.1. 2021]. Dostupné z:

https://www.instagram.com/cestina_na_pohodu/?hl=cs

⁶³ iRozhlas, FIVEBLOVÁ, Tereza., Zavřené školy a žádná výuka. Ústecká učitelka češtiny proto začala pro žáky natáčet výuková videa., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-uzavreni-zakladni-skola-ucitelka-vyuka-videa_2003220600_tef

⁶⁴ Instagram, GREGOROVÁ, Markéta., Jazykovědma., [online 26. 1. 2021]. Dostupné z:

<https://www.instagram.com/jazykovedma/?hl=cs>

příčemž každá bublina vysvětluje význam jednoho slova či sousloví. Využívá opět jednoduché grafiky, pomocí které snadno vysvětluje uživatelům slova a slovní spojení jako *pozdě bycha honiti, mezulán, habaděj, idiot, kocovina* nebo vysvětluje sledujícím zkratku *cca* tak, aby už ji každý vždy vyslovil jako „cirka“, nikoliv jako vyhláskované *cé cé á*.

V současné době vznikají také ve velkém profily, které se zaměřují na literaturu a čtení. Mezi výrazné profily instagramového prostředí patří Lucie Zelinková, která je knižní influencerkou. Ve svém profilu⁶⁵ sdílí tipy na knihy a snaží se bořit představy, že dívka, která čte, musí být nepěkná knihomolka uzavřená jen sama do sebe. Mimo jiné také nahrává patnáctiminutové podcasty o knihách, které si každý může pustit kdekoliv a zdarma. Mezi další knižní influencerky na Instagramu rozhodně patří i Barbora Votavová⁶⁶, která je členkou týmu Albatrosu a zaměřuje se mimo romány také na dětské knížky. Neméně přínosnou knižní influencerkou je také Olga Zbrank Biernátová, která může být dětem sympatická nejen tím, že miluje Harryho Pottera a dává to velmi najevo, ale i tím, že sdílí tipy na knihy pro děti a mladé dospívající. Na svém účtu *nofreeusernames*⁶⁷ sdílí mimo knih a citátů také postavičky funkopoop, což může být sympatické fanouškům sci-fi a fantazy.

3.2.2. Facebook

Podle oficiálních dat z června roku 2020 používá sociální síť Facebook den co den průměrně 2,7 miliard uživatelů k tomu, aby se mohli propojit s přáteli, s příbuznými či s kolegy.⁶⁸

Prostřednictvím Facebooku se lidé sdružují a vzájemně spolu komunikují ať už pomocí zpráv, komentářů nebo hovoru. Uživatelé také mohou sdílet své osobní informace, videa, fotografie. Facebook ale neslouží pouze k udržování kontaktů, ale i jako zábava. Facebook nabízí uživatelům různé aplikace, hry, testy nebo místo pro

⁶⁵ Instagram., ZELINKOVÁ, Lucie., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/luciezel/>

⁶⁶ Instagram, VOTAVOVÁ, Barbora., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/baruvotavova/>

⁶⁷ Instagram, BIERNÁTOVÁ, Olga., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/nofreeusernames/>

⁶⁸ Facebook., Jak používat Facebook., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/business/marketing/facebook>

nabízení zboží a pro nakupování. Kirkpatrick shrnul Facebook těmito slovy: „*Facebook není jen stránkou, na které jsou zveřejňovány příspěvky. Je platformou. Místem, kde je možné spouštět různé menší aplikace (hry, nástroje na poslech hudby aj.)*“⁶⁹

Každý uživatel má rovněž možnost sledovat jakoukoliv stránku, aby získával aktuální informace od různých podniků, organizací, médií či veřejně známých osobností. Stránku může uživatel využít také jako reklamu pro vlastní firmu. Pro sdílení společných zájmů na Facebooku slouží skupiny. Tato skupina může být vytvořena s jakýmkoliv účelem. Ať už se jedná o skupinu rodinnou, skupinu přátel, kolegů nebo skupinu, která sdružuje milovníky receptů, knih, turistiky, běhu či háčkování. Každý uživatel si může vybrat, které skupiny chce být součástí.

V poslední době Facebook také založil seznamku. Facebook se drží jako neoblíbenější sociální síť a pod jeho správu patří i Instagram, Whatsapp, SnapChat či TikTok.⁷⁰

Pro učitele (nejen) českého jazyka je Facebook také obrovskou studnicí inspirace a nápadů do výuky. Za velmi významnou můžeme považovat skupinu *Učitelé+*, což je prostředí, které sdružuje bezmála 15 tisíc učitelů, pedagogických pracovníků a studentů pedagogických fakult po celé České republice. „*Cílem skupiny Učitelé + je předávání zkušeností, diskuze mezi učiteli, kteří mají svou profesi rádi, přistupují k ní pozitivně a jejich obvyklým projevem nejsou jen stížnosti.*“⁷¹ Pomocí lupy zde najdeme několik příspěvků a zkušeností s výukou prostřednictvím sociálních sítí.

Neméně důležitá je také facebooková stránka Pedagogické komory *Učitelé češtiny sobě*⁷², která reaguje na aktuality ve výuce českého jazyka a sdílí inspirativní příspěvky týkající se výuky. V souborech této skupiny můžeme najít i několik inspirativních a odzkoušených videí, pracovních listů a dalších příprav jiných učitelů.

⁶⁹ KIRKPATRICK, David, 2011. Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět. Vyd. 1. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3573-0., strana 65

⁷⁰ Jak na Facebook., Co je Facebook., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z:

<http://www.jaknafacebook.com/co-je-facebook/>

⁷¹ Facebook, Učitelé+, [online 30. 1. 2021]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/groups/uciteleplus/about>

⁷² Facebook, Učitelé češtiny sobě (PK), [online 30. 1. 2021]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/groups/cestinari/about>

Pro výuku prostřednictvím Facebooku je skvěle využitelná aplikace Fakechat. Ke stažení je nepřeberné množství aplikací, které umožňují tvořit fiktivní konverzaci, která vypadá jako skutečná. Děti vytváří konverzaci dvou historických postav, literárních postav, vynálezců a podobně. V českém jazyce můžeme této aplikaci využít pro upevnění historického kontextu, pro pochopení vztahu dvou postav v knize nebo pro konverzaci, kterou by samy chtěli s literární postavou vést. K dispozici je na YouTube také jednoduchý návod. Za výhodu Facebooku pro vzdělávání můžeme také považovat samotné prostředí, které může sloužit nejen ke komunikaci, ale také ke sdílení studijních materiálů či pro skupinovou spolupráci.

3.2.3. Tik tok

Sociální platforma patřící Facebooku, kterou v současné době využívá přes půl miliardy uživatelů celého světa.⁷³ TikTok slouží ke sdílení několikavteřinových videí. *„Aplikace je extrémně jednoduchá - nepotřebujete žádné uživatelské účty, máte okamžitý přístup k nekonečnému streamu videí, vše lze snadno sdílet, lajkovat, komentovat, tagovat, uploadovat, aplikovat filtry apod.“⁷⁴*

Důležitost TikToku mezi dětmi a dospívajícími také můžeme dokázat tím tím, že na něj sází také vláda České republiky, která se snaží oslovit i tu nejmladší generaci prostřednictvím krátkých videí. Od ostatních sociálních sítích se TikTok liší především tím, že ubírá na textu a přidává na obrazu. Uživatelé tedy místo čtení přijímají informace audiovizuálně.

TikTok má velké množství úskalí, které mohou dětem „zlomit vaz“. Vše, co děti sdílí je veřejné a děti může kdokoliv kontaktovat. Obsah TikToku je často se sexuálním podtextem. Jedná se především o hudební videa doprovázená tancem. Děti zde často napodobují vyzývavé choreografie, poskakují na posteli či svazují různé části vlastního těla. Na záznamu se nezděří objevují obnažené části těla, které mohou přilákat pozornost sexuálních predátorů, kterým se děti takto přímo naservírují.

Jako nebezpečí můžeme vnímat i to, že čím více jsou profily dětí navštěvovány, tím více se nabízí ostatním uživatelům včetně dospělých. *„Děti se pak stávají*

⁷³ E-bezpečí., KOPECKÝ, Kamil., Problém zvaný TikTok., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/socialni-site/1403-problem-zvany-tik-tok>

⁷⁴ tamtéž

vyhledávaným cílem a jsou prostřednictvím Tik Toku oslovovány dospělými uživateli. Následují žádosti o zaslání dalších sexuálně explicitních fotografií apod. “⁷⁵

Využití TikToku ve výuce můžeme využít jako nenucenou prevenci, kdy máme možnost seznámit děti s pravidly užívání této sociální sítě a s nebezpečím, které se za ní skrývá. Pokud bychom chtěli tuto sociální síť ve výuce skutečně využít, je nezbytně nutná originalita našich žáků. Jako úkol můžeme zadat například promítnutí života Jana Husa, Jaroslava Seiferta či ztvárnit děj balad v Kytici. Jedinou podmínkou je, že se video musí vejít pod hranici patnácti vteřin. V tomto případě mohou děti pracovat jak jednotlivě, tak i ve skupinkách.

3.2.4. Twitter

Twitter je nejen sociální sítí, ale také mikroblohem. Uživatelé zde mohou sdílet krátké textové příspěvky, které mohou být dlouhé maximálně 280 znaků. Twitter můžeme vnímat i jako vlastní webový zápisník, kde mohu s přáteli sdílet zajímavou myšlenku, článek či obrázek, které doplním o vlastní poznámku. Právě stručnost můžeme chápat jako jednu z výhod této sociální sítě. Jako na každé sociální síti se od nás neočekává povinné vytváření obsahu a můžeme se sami rozhodnout, jestli chceme něco sdílet, nebo zda chceme být pouze pasivními čtenáři tweetů ostatních.

Příspěvky, které je možné sdílet mezi všechny sledující, se jmenují tweety. Součástí textového příspěvku můžou být také odkazy, videa či fotografie. Na Twitteru je stejně jako na Instagramu hojně využívaný hashtag, prostřednictvím kterého lze dohledat podobně zaměřené příspěvky jako například #business či #politika. Přestože je Twitter ze sociálních sítí mezi mladší populací nejméně populární, tak u dospělých neztrácí oblibu u dospělých neztrácí. Mnoho uživatelů právě na Twitteru sleduje politickou situaci a tweety mezi jednotlivými politiky. Současně je Twitter místem, kde vláda komunikuje s novináři a ke oznamuje důležitá rozhodnutí.

Ve výuce můžeme Twitter využít jako zpětnou vazbu, kdy mají žáci omezení 280 znaky. V krátkém tweetu mohou zhodnotit hodinu, ale také shrnout učivo, které

⁷⁵ E-bezpečí., KOPECKÝ, Kamil., Problém zvaný TikTok., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/socialni-site/1403-problem-zvany-tik-tok>

⁷⁵ tamtéž

bylo probráno. Tweet lze psát i na obyčejný papír, hodí se ale již předem vytvořená tabulka, kterou můžeme najít v příloze. Rozhodneme-li se využít online prostředí Twitteru, mohou pokračovat diskuze i po samotném konci vyučování.

3.3. Sociální sítě aneb Dobrý sluha, ale zlý pán?

V současné době si učitelé stěžují na to, že schopnost dětí číst se během posledních dvou dekad vytratila na úkor digitálních médií. Článek časopisu Reflex ⁷⁶ tuto skutečnost shrnul tak, že děti už se nechtějí zatěžovat zbytečnými detaily, dlouhými souvětími a vyhýbají se tomu, aby nad textem musely kriticky přemýšlet. Tráví děti skutečně tak málo čtením? Kolik toho přečtou během brouzdání na internetu? Kolik času na sociálních sítích tráví?

Projekt *EU Kids Online* ⁷⁷ je mezinárodním výzkumem, který se zabývá riziky požívání internetu a komunikačních technologií u evropských dětí a dospívajících. Do projektu je zapojeno včetně České republiky přes třicet zemí. Díky tomuto projektu byly přineseny nové poznatky ohledně kyberšikany, online závislosti či sextingu, což bylo využito jako základ pro tvorbu nových programů a doporučení nejen pro pedagogy.

Tento projekt si ve svém „čtvrtém kole“ dává jako cíl pochopit děti od devíti do sedmnácti let a jejich zkušenosti s používáním nejen samotných technologií jako jsou telefony, počítače, tablety, ale především používání sociálních sítí a jiných aktivit v online světě. Výzkum si také klade za cíl, aby co nejširší populace uměla lépe využívat příležitostí, které sociální sítě nabízejí a současně zůstala v bezpečí.

3.3.1. Hluboké čtení vs. digitální média?

Často je velmi obtížné porozumět dlouhým a složitým textům, které jsou plné souvětí a odboček. Hluboké čtení je velmi náročné, ale na oplátku nabízí velké

⁷⁶ TŘEŠNÁK, Petr., Reflex., Proč děti nečtou., Jak se mění myšlení generace, která vyměnila knihy za Instagram., [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/tydenik/2020/45/proc-deti-nectou?fbclid=IwAR2bJeuchDPjTwyEuAR-0Q_lj-6Egp6B95jgz2wuVQUcCYAWRrQTVBLbTyw

⁷⁷ MUNI., Interdisciplinary Research Team on Internet and Society., EU Kids Online IV., [cit. 16.12.2020]. Dostupné z: <https://irtis.muni.cz/euko>

množství benefitů. Podle časopisu Reflex ovlivňuje hluboké čtení představivost, empatii a také schopnost kritického myšlení. Kazí nám ji digitální technologie?

Kniha *Čtenáři, vrať se*⁷⁸ již na své obálce čtenáře informuje o tom, že digitální média nejsou zlem, které automaticky musí zničit veškeré čtenářské dovednosti a okamžitě zadusit i veškeré umění hlubokého čtení. Maryanne Wolfová dokonce tvrdí, že digitální média mohou schopnost hluboce číst dokonce vylepšit. Díky knize si můžeme uvědomit, co s námi technologie dělají a jak zacházíme my s nimi. Kniha popisuje, jak se během posledních třiceti let změnil trend čtení v přímé úměře na rozšiřováním digitálních technologií. Nejen dětské, ale dokonce i dospělácké čtení se přesouvá z knih papírových na stránky internetu, kde uživatel přeskakuje mezi zprávami, články, emaily a příspěvky na sociálních sítích. Mozek je tedy stimulován zcela odlišně než při „starém dobrém“ čtení papírových knih.

Marianne Wolfová prohlubeň hloubkového čtení vysvětluje tím, že čtení nepatří do základní biologické výbavy organismu člověka a že se vyvinulo zhruba před pěti tisíci lety. Na dlouhých souvětích dokazuje, že ztráta soustředěného čtení se netýká pouze dnešních dětí, ale všech lidí na celém světě.⁷⁹

Knihou známé psycholožky a neuroložky se také zabývá článek časopisu Respekt, který se o knihu *Čtenáři, vrať se* opírá ve svém článku Proč děti nečtou s podrobnějším zaměřením na to, jak se mění myšlení této *generace, která vyměnila knihy za Instagram*.⁸⁰ Právě v tomto článku najdeme zmínku o tom, že přestože je výzkum neurobiologie čtení a důsledků modernizace teprve v začátcích a jednoznačné závěry zatím nemáme k dispozici, můžeme vidět, jak se náš vztah k textům mění. Podle Petra Třešňáka si tuto skutečnost uvědomují nejen vědci, ale i pedagogové, spisovatelé, a dokonce někteří z rodičů. Díky tomu vznikají nové nápady a tipy, jak o čtení jako takové nepřijít. Třešňák ve svém článku tvrdí, že se „stačí vzdát literárního elitářství a vydat se digitální generaci chytře naproti.“⁸¹

⁷⁸ WOLF, Maryanne. *Čtenáři, vrať se: mozek a čtení v digitálním světě*. Přeložil Romana HEGEDÜSOVÁ. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0011-6.

⁷⁹ TŘEŠŇÁK, Petr., Reflex., Proč děti nečtou., Jak se mění myšlení generace, která vyměnila knihy za Instagram., [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/tydenik/2020/45/proc-deti-nectou?fbclid=IwAR2bJeuchDPjTwyEuAR-0Q_lj-6Egp6B95jgz2wuVQUcCYAWRrqTVBLbTyw

⁸⁰ tamtéž

⁸¹ tamtéž

Jako stěžejní pro schopnost soustředěného čtení uvádí Wolfová samozřejmě pozornost. Způsob našeho myšlení ovlivňuje to, čemu jsme schopni pozornost věnovat a čemu ne. Wolfová tvrdí, že děti během kognitivního vývoje učí zaměřovat svou pozornost na delší a delší dobu a to se stále vyšším soustředěním. Jaký vliv mají na pozornost dětí digitální technologie? Wolfová se ve své publikaci odvolává na Howarda Gardnera, který použil pojem „myšlení lučnického koníka“ k tomu, aby na něm názorně popsal, jak dospívající děti přeskakují od jednoho úkolu k druhému, a jejich pozornost tak neustále odskakuje od úkolu původního. Autorka se ve shodě s novinářem Frankem Schirremachem a neurovědcem Danielem Levitinem domnívá, že právě toto přeskakování z jednoho úkolu na druhý je součástí našeho evolučního reflexu. Tvrdí, že toužíme po nových zážitcích téměř stejně intenzivně jako po najetí potraviny či partnera. Levitin varuje, že „*multitaskinkem se nevědomky chytáme do smyčky závislosti, protože centra v mozku zabývající se novými informacemi jsou za zpracování nových podnětů odměněny na úkor naší prefrontální kůry, která se naopak chce držet původního úkolu a být odměněna za trvalé úsilí a pozornost.*“⁸² Dodává, že se musíme naučit pracovat na dlouhodobých odměnách a vzdát se těch krátkodobých.⁸³

Levitin také uvádí, že si děti mohou vytvořit chronickou závislost na nepřetržitém proudu podnětů bojujících o jejich pozornost. Wolfová ve své knize popisuje obavy o dalším kognitivním vývoji dětí, které jsou ovlivněny digitálními technologiemi a téměř nepřetržitě jsou vystaveny virtuálním podnětům a zábavě. Zmiňuje také fakt, že se často děti neumí bez moderních technologií zabavit samy. Ve knize zmiňuje, že adolescenti tráví u počítačů téměř dvanáct hodin denně. Přestože ale existuje velké množství výzkumů, které přináší důkazy o tom, že většina lidí nedokáže přepínat mezi jednotlivými úkoly, aniž by došlo ke ztrátě pozornosti a neschopnosti zpracovat daný úkol do hloubky, jedna z nedávných studií psychologa Russella Poldracka naznačuje, že mladí lidé vychovaní na digitálních technologiích toto zvládnou mnohem lépe. Tvrdí, že děti daleko lépe dokážou získávat informace z vícero zdrojů současně, čímž získávají dovednost, kterou současní zaměstnavatelé ocení,⁸⁴

⁸² WOLF, Maryanne. *Čtenáři, vrať se: mozek a čtení v digitálním světě*. Přeložil Romana HEGEDÜSOVÁ. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0011-6., strana 119

⁸³ tamtéž

⁸⁴ tamtéž

Wolfová shrnuje, že balancujeme n hraně mezi vidinou obrovského přínosu digitálních technologií, přičemž nás mohou kdykoliv dohnat nepříznivé následky digitálního světa.⁸⁵

⁸⁵ WOLF, Maryanne. *Čtenáři, vrať se: mozek a čtení v digitálním světě*. Přeložil Romana HEGEDŮSOVÁ. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0011-6.

4. Aktivity rozšiřující čtenářskou gramotnost prostřednictvím sociálních sítí

4.1. Referát (Instagramový profil, Facebookový profil...)

Mezi nejjednodušší formu využití sociálních sítí ve výuce patří vytvoření profilu, které může nahradit klasické referáty, kdy žáci dostanou zadané jméno autora a vytvoří referát na 2 strany plný zkopírovaných informací bez rozmyslu. Instagramové profily mohou žáci vytvářet nebo upravovat ty vzniklé díky přístupovým údajům, které získají od vyučujícího.

Pro vytváření profilů na Instagramu i Facebooku je velký prostor. Žáci mohou vytvářet profil nejen autorům, ale také literárním postavám. Kromě základních informací, které by v referátu, a tudíž ani v profilu autora či postavy neměly chybět, můžeme žákům nabídnout několik návodných otázek. Pro literární postavu například: *S kým by se postava přátelila? Kdo by jí „lajkoval“ příspěvky? Kdo by jí psal ošklivé komentáře? Koho by postava sledovala? Sdílela by postava svoje soukromí? Jaké fotky by tvá literární postava přidávala na sociální sítě? Kdyby byla tvá postava slavným influencerem, kývla by na placenou spolupráci? Na jaký koncert by se postava vydala? Sdílejte ukázkou písně v denním příběhu. Podporovala by postava zdravou sebelásku a dodávala na Instagramu odvahu ostatním? Kdyby měla být kniha zfilmována, kdo by hrál roli tebou vybrané postavy? Kterou situaci, kterou si prošla tvá postava by sis (ne)přál zažít?* Pro vytvoření profilu spisovatele můžeme klást návodné otázky, které přibližují čtenářům autorovo soukromí, pro příklad: *Koho mohl autor potkat z ostatních spisovatelů? Které spisovatele by sledoval? Jaké výrazné osobnosti by podle vás sledoval autor nyní? Měl šťastné manželství? Je všechno to, co je na Instagramu tak krásné, jak to vypadá? Jak by vypadalo pokračování vybrané knihy od tebou zvoleného autora, kdybys měl možnost knihu dopsat, případně napsat další díl? Pokud by sis měl pro zfilmování vybrat jednu jedinou kapitolu z libovolné knihy od tvého autora, která kapitola by to byla? Na co by ses chtěl zeptat autora knihy? Kterou postavu bys v libovolné knize tvého autora nejvíce ocenil a proč? Komu bys knihu doporučil? Jak bys vedl reklamu na svou knihu, pokud bys byl autor?*

V profilu na Facebooku žáci pracují se svou zdí. Obtížné je tvoření dalších profilů, které má mít naše literární postava či spisovatel v přátelích. Práci si jde usnadnit, ale

dětem bychom měli vštěpovat zásadu, aby si nikdy nepřidávali do „přátel“ nikoho, koho osobně neznají. V profilu autora žáci mohou dále vyplnit datum narození, záliby, zaměstnání, místo bydliště, rodinné vztahy, vzdělání, sdílet životní události nebo se s přáteli mohou podělit o videa a fotografie.

Vytváření nového profilu na Instagramu vyžaduje ověření, zda profil nebyl už v rámci Instagramové čítanky vytvořen. Jestliže byl profil vytvořen již dříve, nabízí se možnost profil upravovat a rozšiřovat. Mazání předchozích příspěvků je zakázáno. Při vytváření profilu se fantazii meze nekladou, žáci mohou využít nejen klasických příspěvků, ale také denních příběhů, ve kterém mohou označovat místo polohy, pokládat otázky, kvízy, ankety či sdílet se svými sledujícími hudbu. Každý svůj krok by žák měl být schopen odůvodnit.

Před vytvářením profilů na obou sociálních sítích je nutné žáky poučit o plagiátorství a upozornit je, aby pokaždé, když použijí cizí fotku, uváděli zdroj fotografie. Při vytváření profilu na Instagramu děti ještě ke každému příspěvku uvedou také hvězdičkou označenou větu „**Profil je součástí projektu @instacteni*“. Jestliže žáci využívají vlastních obrázků či vlastních fotografií, je bezesporu patřičné tuto skutečnost ocenit.

V případě vytváření nových profilů na Instagramu je vhodné, aby se žák podělil o přístupové údaje s vyučujícím, který bude mít po domluvě s žákem možnost profil využívat v další výuce. Ke shromažďování vytvořených profilů slouží v našem případě centrální profil Instagramové čítanky, který je nástěnkou všech autorů. Bude-li potřeba, bude vytvořen i centrální profil literárních postav.

4.2. Práce se sociální sítí s využitím auditivního a vizuálního učebního stylu

Mezi učební styly žáků patří mimo klasické učení se čtením vlastním poznámek či přepisování textu také kinestetická preference, kdy se žák nejlépe učí díky vlastnímu pohybu či činnosti. Mezi učební styly ale můžeme také zařadit vizuální a auditivní preference. Jestliže žák preferuje vizuální učební styl, učí se nejlépe z obrazových materiálů, pomáhají mu myšlenkové mapy a rád vidí všechno přímo před sebou. Preferuje-li žák učební styl auditivní, učí se nejlépe přednáškami a pro lepší zapamatování mu vyhovuje diskuze. V případě auditivní bychom se s žáky mohli

během dalších projektů dostat ke tvorbě podcastů, které zažívají v poslední době velký vzestup.

Jan Ciminský se ve své knize, kde se věnuje stresu a jiným psychickým problémům, předává informaci, že „většina lidí si zapamatuje 10 % z toho, co čtou, 20 % z toho, co slyší, 30 % z toho, co vidí, 50 % z toho, co slyší i vidí, 70 % z toho, co řeknou a 90 % z toho, co dělají.“⁸⁶ Přestože je dle Ciminského samotná akustická forma při učení výhodnější, za neúčinnější považuje komplexní zpracování, kdy do učení zapojíme co největší množství smyslů.⁸⁷

Využíváme-li sociální sítě ve vyučování, nabízí se využití audiovizuální metody, která „je postavená na didaktických možnostech audiovizuálních pomůcek a audiovizuální techniky.“⁸⁸ Pedagogický slovník uvádí, že role učitele se v tomto případě pohybuje po celé škále od aktivity minimální, kdy učitel žákům pustí video či ukáže fotografie až přes tvorbu či spolupráci těchto audiovizuálních materiálů.

Za audiovizuální pomůcku považujeme didaktickou pomůcku, která působí současně na sluch i zrak žáků. Může se jednat o výukový film či o intonační tabuli. V našem případě využijeme především denní story, kde je možné spojit fotografii či video se zvukem, nebo vlastní výuková videa žáků, která budou sdílet na přidělených profilech.

Při využití Instagramu ve výuce pro nás bude ale bližší vizuální učení, které můžeme rozvíjet prohlížením příspěvků v Instagramové čítance či tvořením příspěvků nových. Aktivit s obrazem, které můžeme začlenit do výuky prostřednictvím sociálních sítí je velké množství. Můžeme tyto aktivity pomyslně rozdělit na vlastní výtvarnou tvorbu, počítačovou tvorbu a fotografie a na grafické přehledy.

Do výtvarných aktivit můžeme zařadit vlastní ilustrace ke knihám, kreslený příběh na pokračování, komiks či vlastnoruční přepisování textů literárních ukázek. Nacházíme zde úzký mezipředmětový vztah s výtvarnou výchovou. Tyto výtvary je následně potřeba vyfotografovat a upravit tak, aby se hezky vyjímal na sociální síti. Mimo fotografování hotových výrobků mohou žáci fotografovat literární ukázkou

⁸⁶ CIMICKÝ, Jan. *ABC proti stresu a psychickým nesnázím*. V Brně: CPress, 2020. ISBN 978-80-264-3337-8., strana 190

⁸⁷ tamtéž

⁸⁸ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8., strana 21

či dokonce přímo celou knihu se vhodným pozadím. Na tomto místě se může skvěle využít i vlastních fotografií z míst, které mohou profil daného spisovatele více obohatit jako je například lavička se Josefem Škvoreckým v Náchodě či rodný dům Karla Jaromíra Erbena v Miletíně. Tyto fotografie je potřeba nejen vyfotografovat, ale především upravit a sdílet, z tohoto důvodu se nám nabízí mezipředmětový vztah s informatikou i průřezové téma mediální výchovy. Jako další grafické zpracování můžeme do výuky zapojit myšlenkové mapy, rodokmeny literárních postav i autorů literárních děl. Do těchto ilustrací můžeme také zapojit například grafickou reklamu na knihu, kde je zapotřebí propojit výtvarné i počítačové dovednosti.

4.3. Práce s klíčovými pojmy

Využití metody klíčového slova je mezi učiteli značně oblíbené, protože je využitelná na úvodu hodiny jako motivace, ale i na závěr hodiny jako reflexe a může se využívat z pozice učitele, ale i z pozice žáků. Jako vyučující máme několik variant, jak metodu uplatnit. Jednou z variant je, že před žáky předložíme několik klíčových slov, které jsou podstatné pro pochopení látky a žáci se zdůvodněním postupně sdělují, k čemu došli. Pro naše potřeby ale tuto metodu otočíme, a klíčová slova budou tvořit sami žáci.

Na sociálních sítích je velmi častá tzv. ekonomie jazyka, která je popsána již výše. Z tohoto důvodu jsou sdělení co nejvíce zkracována pomocí klíčových slov, které jsou často pro přehlednost označovány křížkem, tedy hashtagem. Hashtag umožňuje uživatelům rychlejší vyhledávání dalších souborů právě díky tomuto systému, kdy stačí kliknout na křížkem označené slovo a následně se ocitneme mezi všemi příspěvky, které kdy byly tímto hashtagem označeny.

Instagramová čítanka nabízí pro práci s klíčovými pojmy dvojí variantu práce právě s klíčovými slovy. V papírové podobě Instagramové čítanky se u každé ukázky nachází pět volných křížků, ke kterým si mají žáci možnost doplnit pět slov, které jim utkvěly v hlavách po práci s ukázkou. Druhou variantou je využití klíčových slov na samotném Instagramu, kdy žáci vhodně vymýšlí hashtagy k jednotlivým příspěvkům před sdílením.

4.4. Shrnující tweety

Jak je popsáno již v podkapitole věnující se Twitteru, tak principu, na kterém je vystavěna tato sociální síť, můžeme v hodinách využít jako reflexi hodiny či jako malé opakování. Žáci, kteří jsou omezeni 280 znaky, musí napsat příspěvek, který co nejlépe shrne jejich myšlenky bez ztráty obsahu sdělení. Jak můžeme číst už výše, „*Tweet lze psát i na obyčejný papír, hodí se ale již předem vytvořená tabulka, kterou můžeme naleznout v příloze. Rozhodneme-li se využít online prostředí Twitteru, mohou pokračovat diskuse pod příspěvkem i po samotném konci vyučování.*“

4.5. Fiktivní facebookové konverzace

Fiktivní chat (viz příloha) může sloužit pro upevnění učiva, kdy žáci prokážou, že správně pochopili vztahy mezi pojmy a osobami. Žáci mohou tvořit fiktivní konverzaci historických či literárních postav, konverzaci dvou literárních autorů či vlastní konverzaci s vybranou literární postavou či autorem.

Jedná-li se o konverzaci dvou vybraných postav, prokazuje žák to, že učivo dostatečně pochopil a dokáže na něm vystavět i další myšlenkové operace.

Jestliže pak žák tvoří vlastní konverzaci s postavou, autorem či s historickou postavou, může postavám ve fiktivním chatu položit otázku, na kterou by rád znal odpověď, může postavu podpořit či jí napsat jiný vzkaz.

Pro tyto účely nám mimo klasického papíru mohou posloužit aplikace, které jsou volně ke stažení jako je pro Android například *Fake Chat Conversation*⁸⁹ či *Fake messenger chat*⁹⁰ pro vzhled konverzací facebookových, aplikace *Funsta - Insta Fake Chat Post and Direct Prank*⁹¹ pro tvorbu fiktivních konverzací na Instagramu či *Fake Chat Maker - WhatsMock Prank chat*⁹² pro tvorbu konverzací se vzhledem

⁸⁹ Fake Chat Conversation - prank - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.techroid.fakechat>

⁹⁰ Fake messenger chat, fake chat, prank chat - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.fakechat.fake.book>

⁹¹ Funsta - Insta Fake Chat Post and Direct Prank - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.playfake.instafake.funsta>

⁹² Fake Chat Maker - WhatsMock Prank chat - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.applylabs.whatsmock.free>

Whatsappu. Obdobné aplikace jsou ke stažení i pro iPhony na stránkách Ap Store jako například aplikace *FakeChat Maker*⁹³.

4.6. Tvorba meme

Internetový meme, nebo také internetový mem se v posledních letech stal fenoménem sociálních sítí. Jedná se většinou o obrázky doplněné textem. Uživatelé sociálních sítí se kromě nahlížení do soukromí svých přátel chtějí také bavit. Jako zábavnou vložku sociálních sítí můžeme považovat právě memes. Často se jedná o různě poskládané obrázky a jednoduché kresby doplněné stručným popiskem.

Tyto obrázky doplněné o text nám mohou učinit hodinu zajímavější a můžeme tak žáky zcela překvapit atraktivním úkolem. Pro tvorbu těchto meme nám opět může být nápomocná mobilní aplikace. V našem případě můžeme využít aplikace pro Android a to například *Easy Meme Maker*⁹⁴, který je na stránkách Google Play volně ke stažení. V aplikaci má uživatel možnost výběru z mnoha obrázků, do kterých může libovolně přidávat text. Práce s touto aplikací je ale spíše pro starší děti, které chápou principy ironie. Ukázky memes do výuky viz příloha.

⁹³ FakeChat Maker on the App Store. [online]. Copyright © Lemondo [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://apps.apple.com/us/app/fakechat-maker/id1362469843>

⁹⁴ Easy Meme Maker - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=biracle.memecreator>

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se zaměříme na využití sociálních sítí ve výuce v praxi. Čtenář se v této části seznámí s projektem, který vznikl během celého navazujícího studia. Empirická část nabídne vhled nejen do vzniku Instagramové čítanky, ale také tipy, jak Instagramovou čítanku využívat během výuky či na co si dát při zakládání podobné čítanky pozor.

Praktická část nabídne rovněž pro lepší představu a orientaci pět zpracovaných lekcí, které rozvíjejí čtenářskou gramotnost žáků prostřednictvím sociálních sítí.

Lekce jsou zaměřené na rozvoj čtenářských gramotností při využití uměleckých i odborných textů a jsou koncipované tak, aby se při realizaci efektivně využívaly sociální sítě.

Využívání sociálních sítí a moderních technologií je koordinováno učitelem tak, aby práce se sociálními sítěmi byla přiměřená a především efektivní. Využití moderních technologií je zpracováno nejen do přímé výuky, ale i jako pouhá motivace či atraktivní domácí úkol.

Jednotlivé lekce lze modifikovat i do podoby bez využití moderních technologií. Lekce Kytice je výjimkou a v navržené podobě lze uskutečnit pouze za využití mobilních telefonů.

Ke každé navržené lekci nalezneme v příloze pracovní listy, lístečky na rozdělení do skupin, ukázky ze zrealizovaných hodin i další pomůcky či obrázky pro lepší představu a usnadnění pro vlastní realizace.

1. Instagramová čítanka

Instagramová čítanka byla vytvořena v rámci navazujícího magisterského studia a je určena dětem druhého stupně základních škol. Pomocí škály metod se čítanka snaží rozvíjet čtenářskou gramotnost, která je pro běžný život nezbytná. Namísto nezáživných textů ze starší literatury se čítanka snaží využívat atraktivních textů pro žáky.

Klasická papírová čítanka je propojená s čítankou virtuální, která se nachází v prostředí Instagramu. Čítanka se tedy snaží využívat sociální síť, která je na jednu stranu dětem velmi blízká, na druhou stranu je ale i plná nástrah a nebezpečí, před kterým se snaží preventivně žáky chránit. Propojení papírové čítanky s Instagramem se může uskutečnit prostřednictvím QR kódů, které se nachází u každé literární ukázky v čítance.

Centrálním profilem čítanky v prostředí Instagramu je profil *@instacteni*, který lze vyhledat i pod jménem *Čítanka Instagramová*. Centrální profil je portfolioem všech spisovatelů, kterým byl vytvořen účet. Můžeme tento profil tedy vnímat jako nástěnku či knihovnu, která nás odkáže dále. Po kliknutí na každý příspěvek se jménem se objeví šedý štítek, na který může uživatel kliknout. V tomto okamžiku se přesune z centrálního profilu do profilu konkrétního autora.

Jednotlivé profily lze jen procházet a prohlížet. V tomto případě by čítanka v prostředí Instagramu tvořila jen nástěnku obrázků s několika zajímavostmi o autorovi navíc. Aby se žáci ale více zapojili, mají možnost jednotlivé profily v rámci výuky také tvořit a upravovat. Vyučující dětem poskytne přístupové údaje a děti se na předem určený čas stanou správcem profilu a ručí za každý příspěvek, který přidají. Heslo je nutné po proběhlé aktivitě změnit.

Děti mají přes Instagram také možnost kvízů, anket či otázek, které nabízí *denní příběh*. Právě tyto kvízy a otázky můžeme využít jako opakování z hodiny, či jako rychlý domácí úkol.

1.1. Papírová verze

Papírovou čítankou provází skřítek Hashtagín a víla Odkazanda, kteří dětem prostřednictvím komiksových bublin kladou rozličné otázky, nebo jim ukládají úkoly k textu.

Čítanka, která obsahuje literární ukázky z více než třiceti knih, řadí ukázky z knih do několika sekcí. Čtenář je do každé sekce uveden odlišnou motivací. Logicky uspořádané lekce jsou označovány hashtagy, aby zapadaly do konceptu Instagramu. Oddíl pohádek se zaměřuje na pohádky autorské, ale i lidové. V sekci *Svět zvířat* se děti dostávají nejen k bajkám, ale i k příběhům, kde zvířata hrají hlavní roli. Oddíl *Křížem krážem* seskupuje dobrodružnou literaturu. Oddíl označený klíčovými slovy *Války, hrůzy, utrpení, nemoci a katastrofy* seskupuje literární ukázky o tématech, o kterých se těžko mluví a mimo tematiku války, se kterou se nyní „roztrhl pytel“ bývá před dětmi tabuizována. Prostřednictvím literárních ukázek se tak dostaneme i k nevyléčitelným nemocem či k tematice smrti. Dále zde nalezneme sekce věnující se poezii, naší planetě a životnímu prostředí, rodině, lásce, přátelství či seberozvoji.

U jednotlivých ukázek nalezneme vždy QR kód, který odkazuje na Instagramový profil a ve vrchní části listu také několik prázdných hashtagů, které si po práci s ukázkou žáci mohou sami za sebe vyplnit a vyučovací hodinu si tak shrnout do klíčových slov. Na začátku čítanky nalezneme čtenářské bingo.

1.2. Tipy pro využití Instagramové čítanky ve výuce

Práce s profilem v hodině v různorodá. Profil můžeme při čtení ukázky pouze zobrazit pomocí QR kódu. Už pouhým zobrazením profilu a shlédnutím sdílených fotografií můžeme u žáků rozvíjet čtenářskou strategii *vytváření vizuálních a jiných smyslových představ*. Můžeme se žáků ptát, jak postavu vidí oni, jakou hudbu by zvolili, kdyby měli zfilmovat krátký reklamní spot k ukázce či jak by něco ztvárnili oni sami.

Po představě o vlastním ztvárnění příspěvku se můžeme přesunout přímo k tvoření. Žáci mohou tvořit ilustrace nebo například myšlenkové a vztahové mapy. Vyučující může tyto výtvořiny nafotit a sdílet na vhodném profilu. Žáci tak uvidí svůj úspěch i svou práci i mimo školu.

Ve třetím případě jsou žáci sami nejen tvůrci ilustrací, stávají se ale i fotografové, režiséři či herci. Obsah tedy nejen vytvoří, ale také zdokumentují a sdílí na sociální síti. V tomto případě mají žáci propůjčený instagramový profil s přístupovými údaji a za propůjčený profil jsou i zodpovědní. Ukázka viz příloha.

Žáci v profilech mohou také tvořit denní příběhy. Práce s denním příběhem umožňuje tvoření kvízů a anket. Otázky mohou být uzavřené, kde žáci uvidí ihned po hlasování správnou odpověď, ale i otevřené, kde žáci mohou doplnit správnou odpověď vlastním textem. Na otevřené otázky žáci mohou odpovídat i hudební ukázkou, ptáme-li se, jak na ně působila literární ukázka, jaká hudba by mohla doprovázet danou scénu ve filmu či jaká písnička se jim vybaví po přečtení ukázky. Jsme-li tvůrci otázek my, nabízí se nám okamžitá zpětná vazba na každou otázku. U každé otázky víme, kdo otázku zobrazil i to, kdo zvolil jakou odpověď. Ukázka z otázek a odpovědí viz přílohy.

Užitečné mohou být i prázdná místa pro vyplnění vlastních hashtagů, což poslouží jako závěrečná reflexe hodiny.

1.3. Jak získat Instagramovou čítanku

Pro získání pdf verze Instagramové čítanky stačí napsat na email: zora.nejezchlebova@seznam.cz a čítanka vám bude zaslána na Váš email. Kontakt je také možný přes instagramový profil Instagramová čítanka pod jménem *@Instačtení*.

Bude-li zájem o propůjčení Instagramových profilů, rovněž pište na výše zmíněné kontakty. Ráda propůjčím přístupové údaje, u kterých ale po uplynutí předem dohodnutého času změním heslo, aby nebyly profily zneužity.

1.4. Možné problémy při práci s Instačítankou a návrh řešení

Při práci s Instagramovou čítankou se můžeme setkat s několika problémy. Chceme-li si založit vlastní instagramové profily, je počet profilů na osobu na jedno období částečně samotným Instagramem omezen, a proto pro každý instagramový profil musíme založit zvláštní email. Toto hromadné zakládání emailových adres může být podezřelé pro kriminalisty, kteří zakládání velkého počtu různých emailů na jednu

IP adresu sledují z důvodu nelegální činnosti. V ruku v ruce se zakládáním emailů jde i ukládání přístupových hesel. Pro přehlednost svých přístupových účtů své Instagramové čítanky jsem zvolila Microsoft Excel, kde jsou v přehledné tabulce srovnané přístupové emaily, uživatelská jména instagramových účtů, hesla i přehled přidávaných příspěvků.

Jako další komplikaci můžeme vnímat i to, že ne každý žák vlastní svůj instagramový účet, případně jsou rodiče proti zakládání účtu na sociálních sítích. V tomto případě můžeme problém vyřešit prací ve skupině, nebo žákům bez vlastního profilu propůjčíme jiný profil včetně přístupových údajů, které po aktivitě opět změníme.

Zneužívání profilů pro legraci může být problémem, kterému lze předejít změnou hesla. Žáci jsou si vědomi toho, že vyučující ví, kdo měl k účtu přístupové údaje, a tento žák je za propůjčený profil zodpovědný. Po skončení práce vyučující může změnit heslo, aby profil nebyl poškozen či smazán.

Přestože využití Instagramu ve výuce se jeví jako atraktivní, nebezpečí, které skrývají sociální sítě, nikam nezmizí. Je potřeba neustále žáky upozorňovat na pravidla, jak se mají na sociálních sítích chovat. Aktivity na sociálních sítích samozřejmě do výuky nezařazujeme každý den. V našem případě se spíše jedná o ozvláštnění hodin českého jazyka a literatury. Brouzdání po sociální síti místo plnění úkolů můžeme trestat, ale naruší to atmosféru celé hodiny. Na tomto místě můžeme spíše pohrozit, že v příštích hodinách tyto aktivity vynecháme.

2. Ukázková lekce – Kytice v síti

POMŮCKY

- Vlastní telefony nebo školní tablety
- Připojení k internetu
- V telefonu/tabletu stažená aplikace pro tvorbu fiktivní facebookové konverzace
- V telefonu/tabletu stažená aplikace pro tvorbu meme
- Vytisknuté balady (Svatební košile, Polednice, Poklad, Vrba a Vodník)
- Seznam úkolů (do každé skupinky 2*)
- Slepá mapa České republiky (do každé skupiny 1*)

CÍL VÝUKOVÉ LEKCE

- Žák vlastními slovy interpretuje děj uměleckého textu
- Žák navrhne grafické zpracování děje balady
- Žák se blíže seznámí s dílem *Kytice* od Karla Jaromíra Erbena
- Žák analyzuje vztahy mezi postavami a tyto vztahy hodnotí
- Žák analyzuje, čím autor vyvolává emoce čtenáře
- Žák shrne základní znaky balady
- Žák ocení práci ve skupině, je odpovědný za svou část práce a shrne klady a zápory práce ve skupině

Výuková lekce *Kytice v síti* je zaměřena především na interpretaci textu. Přestože se jedná o dílo již z devatenáctého století, je *Kytice* podle nemalého množství anket mezi dětskými čtenáři stále oblíbená.⁹⁵ V našem případě se věnovat především interpretaci balad a převyprávění děje pomocí různých prostředků na úkor slova. Díky fiktivní konverzaci se zaměříme také na vztahy mezi postavami, vztah mezi postavou a čtenářem či na vztah autora s vlastními postavami.

Přestože je jasné, že ke konečnému výstupu budou telefony nezbytné, minimálně půl vyučovací hodiny žáci telefony vůbec nepotřebují. V našem případě můžeme žáky

⁹⁵ Jak děti vnímají Erbenovou *Kytici*. Budete se divit. Čítárny – Příběhy, knihy, lidé [online 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.citarny.cz/knihy-lide/ctenarstvi/ctenarstvi-knihy/erben-kytice-deti>

pro použití telefonu vyzvat až po přečtení celé balady ve skupině, a to v moment, když už má žák promyšlené, co a jakým způsobem bude zpracovávat.

Během lekce budeme u dětí rozvíjet všechny klíčové kompetence. Díky skupinové práci rozvíjíme kompetence sociální a personální, ale také kompetence komunikativní. Prostřednictvím předem rozdaného seznamu úkolů rozvíjíme u žáků kompetence k učení, k řešení problémů i kompetence pracovní. Díky nutné spolupráci je žák také nucen respektovat přesvědčení druhých a odmítá nátlak či hrubé zacházení. Tímto cílíme na klíčové kompetence občanské. Tato kompetence je více rozvíjena také díky tomu, že je lekce zaměřená na Karla Jaromíra Erbena a jeho Kytici, kdy je naším cílem ukázat žákům, jak může být i starší literatura zábavná a poutavá a vést je k pozitivnímu postoji i k uměleckým dílům, smysl pro kulturu či tvořivost.

PRŮBĚH

Na úvodu hodiny žáky rozdělíme do skupin, přičemž každá skupina bude obsahovat 4-5 členů. V těchto skupinkách probíhá krátká maximálně pětiminutová vědomostní soutěž jako opakování učiva z minulé hodiny. Učitel položí otázku a ta skupina, která se první přihlásí, odpovídá. Je-li odpověď správná, získávají bod a výhodu do další aktivity.

Po pětiminutovém opakování skupinám rozdáme seznam úkolů, které musí během následující 25 minut splnit. Ačkoliv se bude žákům zdát seznam úkolů nezvládnutelný, upozorníme je, aby si rozdělili role i práci a že důležité, aby se do práce zapojili opravdu všichni, jinak zadané úkoly nestihnou.

Následně přejdeme k rozdělování výhod. Skupina, která získala nejvíce bodů, si může jako první vylosovat jednu z balad. Pokud se skupině vybraná balada nelíbí, má ještě jeden pokus na losování navíc. Sestupně podle počtu bodů probíhá následné losování dalších balad. Skupinka, která během úvodního opakování získá nejméně bodu, dostane baladu zbývajících bez možnosti výběru. Pro tuto aktivitu volíme známější balady z Erbenovy Kytice jako je *Svatební košile*, *Polednice*, *Vodník*, *Vrba* a *Poklad*.

Úkolem skupinky je vytvořit pomocí mobilní aplikace jednu falešnou facebookovou konverzaci, jeden obrázek meme pomocí mobilní aplikace, vyjádřit celý příběh pomocí emotikonů, vytvořit a nafotit ilustraci k příběhu, vymyslet 10 hashtagů, které vystihují příběh, vyhledat na internetu definici balady a popsat ji na vlastní

barevný leták vlastními slovy tak, aby to pochopil každý na první pohled, vyznačit cestu na místo narození Karla Jaromíra Erbena na přiložené mapě od školy k rodnému domu, vyhledat několik dalších děl Karla Jaromíra Erbena a vytvořit 3 otázky jako opakování v denním story.

PŘED ČTENÍM

Předtím, než žáci začnou balady číst, by měla každá skupina dostat seznam úkolů vytištěný minimálně dvakrát. Sedí-li kolem lavice, musela by polovina skupiny číst seznam úkolů vzhůru nohama. Vytištěnou baladu by měl dostat každý žák, aby mohl číst svým tempem, vzít ukázkou do svých rukou a aby si v textu mohl zvýrazňovat či vepisovat vlastní poznámky.

PŘI ČTENÍ

Při čtení balady se žáci to textu dělají vlastní poznámky a řídí se především tím, jaké úkoly pracovávají. Při čtení jsou všechny telefony i tablety stále odložené. Žáci si mohou vzít telefon až v moment, kdy mají rozdělené role i přečtený celý text balady. Tímto částečně zabráníme nekontrolovatelnému brouzdání po internetu a vyhledávání celého děje balady na internetových portálech, které shrnují děje literárních děl do pěti vět.

PO ČTENÍ

Po čtení žáci plní předem zadané úkoly, tvoří fiktivní konverzace, ilustrace, vyhledávají informace o autorovi, pracují s mapou, vymýšlí klíčová slova či vyhledávají definici balady. Až v tomto momentu žáci berou do rukou telefony, dříve pracují bez nich, aby svou veškerou pozornost věnovali pouze textu balady.

ZÁVĚR LEKCE

Instagramové účty dětem přidělíme až 10 minut před koncem, aby se zbytečně nezdržovali brouzdáním po sociální síti a abychom měli přehled o tom, co kdo dělá. Před sdílením na sociální síti musí mít žáci jasnou představu o tom, co chtějí sdílet. Skupina se pod každý příspěvek podepíše číslem skupiny – ne vlastním jménem

z důvodu ochrany osobních práv (GDPR) a probíhá samotné sdílení práce skupinky na sociální síti a následná reflexe hodiny.

V posledních minutách s žáky reflektujeme práci ve skupině a společně se zamyslíme nad doplňkovými otázkami k testu. Doplňkové otázky se vztahují s atmosféře textu, k jazykovým prostředkům či k analýze, čím Erben vyvolává u čtenáře emoce a tísnivé pocity

3. Ukázková lekce – Válka v literatuře

POMŮCKY

- pracovní list – rozdělení rolí
 - o viz příloha
- pracovní list – Hana (Alena Mornštajnová)
- kartičky pro rozdělení rolí
 - o nůžky, děrovačka + provázek
- minimálně 1 telefon/tablet s přístupem k internetu do skupinky
- výtvarné potřeby

CÍLE

- Žák interpretuje literární text s tematikou epidemie skvrnitého tyfu ve 20. století
- Žák interpretuje literární text s tematikou holocaustu
- Žák vysvětlí, které impulzy ho vedly je jeho následující práci
- Žák je zodpovědný za svou část práce

Výuková lekce je zaměřená na kooperaci žáků ve skupině a je laděná do tematiky nejen holocaustu, ale i do kontextu doby epidemie tyfu ve 20. století. Žáci samostatně pracují ve skupině pod kontrolou vyučujícího a plní předem zadané úkoly. Cílem je sdílení vlastní práce na sociální síti. Během lekce budeme pracovat s fiktivním účtem Aleny Mornštajnové.

PŘED ČTENÍM

Před čtením rozdělíme žáky do skupin, přičemž každá skupina bude mít maximálně osm členů. Do každé skupiny vložíme složku, ve které žáci naleznou cedulky opatřené provázkem tak, aby šly snadno navléknout na krk. Každá cedulka je jiná a určuje roli žáka ve skupině. Žáci si sami ve skupině role rozdělí a tímto získává každý člen skupiny odpovědnost za svou část práce. Tímto předejdeme komplikacím,

kdy žáci pochopí skupinovou práci jako „volnou zábavu“, kdy pracují na zadaném úkolu dva a zbytek se pouze „veze“.

Do každé skupiny rovněž umístíme 2 kopie listů, které objasňují, jaký má která role úkol a současně také pracovní listy s literární ukázkou Hana. Pracovní listy s literární ukázkou obdrží skupinka tolikrát, aby každý člen měl k dispozici obě části textu, do kterého si může vepisovat vlastní poznámky, zvýrazňovat text či podtrhávat informace, které jsou pro jeho roli podstatné.

Během lekce budou u žáků rozvíjeny všechny klíčové kompetence. Skupinovou prací vedeme žáky ke vzájemné kooperaci a tím naplňujeme klíčové kompetence sociální, personální i komunikativní. Žáci si rovněž musí časově rozvrhnout práci a za odvedenou práci jsou zodpovědní individuálně, ale i jako skupina, čímž rozvíjíme klíčové kompetence pracovní i k řešení problémů. Žák se ve skupině učí respektovat ostatní, naslouchat ostatním názorům a také argumentovat názory vlastní, čím plníme klíčovou kompetenci občanskou. V průřezových tématech cíleně zpracováváme výchovu demokratického občana či mediální výchovu.

PRŮBĚH LEKCE

BĚHEM ČTENÍ

Během čtení už pracuje každý žák ve skupině s vlastním úkolem. Žáci si v textu mohou podtrhávat, zvýrazňovat i dopisovat vlastní myšlenky. Je vhodné žáky upozornit, že může být usnadněním si text přečíst i vícekrát.

Žáci na svých úkolech začnou pracovat až po přečtení celé literární ukázky, což si učitel během jejich práce následně ověří. Po ověření, zda žáci opravdu text přečetli, sdělíme žákům přístupové údaje k neoficiálnímu instagramovému účtu Aleny Mornštajnové.

PO ČTENÍ

Po čtení žáci samostatně pracují na zadaném úkolu. Vyučující je během této části aktivně prochází mezi jednotlivými skupinami, V jednotlivých skupinkách se vyučující doptává se na doplňkové otázky k textu a přímo oslovuje i jednotlivé žáky podle toho, jakou roli zastávají. Vyučující také průběžně pozoruje pokrok práce

u skupinky a moderuje jejich práci tak, aby práci během zadaného času stihli. Nejsou-li žáci zvyklí pracovat ve skupinách, je nutné, aby vyučující jejich práci výrazněji koordinoval a směřoval je tak, aby byla práce úspěšně dokončena.

Na splnění všech zadaných úkolů mají žáci 30 minut.

PO SKONČENÍ LEKCE

Po skončení lekce následuje krátké zhodnocení, které reflektuje nejen obsah výuky, ale i práci ve skupině či to, jak se žákům pracoval se sociální sítí.

Pro reflexi práce ve skupině využijeme otázky: *Jak se vám dnes pracovalo? Co vám dělalo ve skupině největší problém? Jak jste si uspořádali práci, abyste dodrželi zadaný čas? O kolik času více/méně byste potřebovali? Co se vám nepovedlo podle vašich představ? Jak by to šlo udělat příště lépe? Rušilo vás během práce něco? Pracoval každý ze skupinky na svém maximum? Koho byste dnes nejvíce pochválili? Čím byla vaše role výjimečná? Jaké jste měli z ukázky pocity? Jakým způsobem autorka tyto pocity vyvolává?*

Na závěrečnou reflexi u této lekce je vhodné vyhradit alespoň 10 minut. Výborné by bylo v další vyučovací hodině na reflexi navázat a napojit se na toto téma s aktivitou využívající Instagramového účtu *Eva stories*⁹⁶ (viz níže).

TIP

Před touto lekcí se nabízí využít úvodu do tematiky prostřednictvím pětilístku a krátkou ukázkou z knihy *Tatér z Osvětlemi*. Pracovní list je k dispozici v přílohách.

V souladu s využitím sociálních sítí se také nabízí využití již výše zmíněného Instagramového profilu *Eva stories*.⁹⁷ Jedná se o projekt, který se zrodil na sociálních sítích již v květnu roku 2019 a který propojuje mediální výchovu, společenské vědy a dějepis. *Cílem projektu je přiblížit mladé generaci novodobé dějiny, holocaust a zvěrstva kolem. Děje se tak přes fiktivní instagramový profil židovské dívky Evy Heymanové. Projekt se snaží předložit mladým, jak by to vypadalo, kdyby třináctileté židovské děvče vlastnilo Instagram. Předkládá nám v podobě „instastories“ minifilm*

⁹⁶ Instagram, *Eva stories*. [online]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/eva.stories/?hl=cs>

⁹⁷ tamtéž

*a fotografie, které ilustrují deník maďarské dívky, jež v Osvětimi zemřela. Projekt obsahuje sedmdesát instagramových příběhů, které přibližují život třináctileté Evy od roku 1944. Začíná videem, na němž rozjařená dívka oznamuje, že slaví třinácté narozeniny. Videá jsou natočena ledabyle, stejně jako dnešní videá na Instagramu působí amatérsky a uvolněně. Dívka s námi sdílí videá, ve kterých nám ukazuje nudu ve škole či povídání s kamarádkami. Později se pomocí videí a fotografií, které židovská dívka na svém Instagramu sdílí, dostáváme k záběrům, kdy přijíždí tanky a k záběrům deportace. Postupně se smích mění v slzy a strach.*⁹⁸

V přílohách je k dispozici rovněž pracovní list s tematikou války, který zpracovává knihu *Transport za věčnost*. Ve fiktivním instagramovém profilu Františka Tichého najdeme mnoho ilustrací z knihy, ale i samotné literární ukázky. Pracovní list vede žáky k napsání úvahy nad příběhem dvou literárních postav.

⁹⁸ NEJEZCHLEBOVÁ, Zora. Vybrané metody výuky mediální výchovy ve společenskovedním vzdělávání. Olomouc, 2019. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta in Aktuálně.cz, [online]. [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/denik-13letezidovske-divky-ozil-na-instagramu-priblizujeho/r~db0fed7c6e5611e98aa4ac1f6b220ee8/?redirected=1557169601>

4. Ukázková lekce – Malá recenze na zdvořilé stromy

POMŮCKY

- Čisté papíry A4
- Pracovní list - Malá recenze na zdvořilé stromy
 - o Viz příloha
- Pracovní list – Poezie
 - o Viz příloha
- Mobilní telefony/tablety
 - o Pro plnění domácího úkolu
- Reproduktory
- Hudba
 - o Nejlépe: švitořící ptactvo ve stromech

CÍLE

- Žák analyzuje, čím autor působí na city čtenáře
- Žák zhodnotí klady a zápory textu
- Žák zhodnotí jednotlivé básně a uvede druhy poezie

Výuková lekce je zaměřená především na práci s uměleckým textem. Lekce je koncipována tak, aby byla uskutečnitelná bez mobilního telefonu. Sociální sítě budou v tomto případě hrát pouze malou roli – především motivační. Telefony a tablety žáci využijí pouze v rámci opakovacího domácího úkolu.

Během lekce budeme pracovat s připravenými pracovními listy. Jedná se pouze o práci s textem *Recenze na zdvořilé stromy* od *Jana Skácela* a následně s poezií. Přestože je poezie velkým strašákem nejen u dětí, ale i u učitelů českého jazyka, aktivita může být pro žáky lákavá, protože je zaměřená na prožitky a vlastní pocity, nikoliv na přepočítávání veršů a určování rytmu básně.

Telefony využijeme až po ukončení lekce. Cílem je dokázat, že sociální sítě a mobilní telefony nemusíme využívat jen v přímé výuce, ale i zdi mimo školní třídy jako domácí úkol. Úkolem žáků na doma bude zodpovězení otázek na Instagramu

v denním story. V prostředí Instagramu vidíme, kdo odpověděl, jak svou odpověď zformulovat, a dokonce můžeme na každou odpověď ihned reagovat a poskytnout žákovi zpětnou vazbu.

Nemáme-li možnost zrealizovat odevzdávání domácího úkolu na Instagramu, vytvoříme žákům formulář na platformě Google.

PRŮBĚH LEKCE

PŘED ČTENÍM

Na začátku lekce rozdáme dětem čisté papírové čtvrtky a požádáme je, aby během pěti minut nakreslili strom. Zdůrazníme, že je jedno, zda nakreslí strom listnatý či jehličnatý. Nikdo nebude posuzovat ani to, zda nakreslený strom bude mít velké kořeny či nikoliv a nikdo ani nebude hodnotit, zda je strom barevný, či jen načrtnutý obyčejnou tužkou. Jediná podmínka je, aby za daný časový limit byl obrázek tím nejlepším, co ze sebe zvládnou vydat.

Pro zajímavost můžeme žáky seznámit s psychologickým testem, který zkoumá několik vlastností nakresleného stromu. Je-li strom vzhledem k velikosti papíru malý, může to o autoru kresby vypovědět, že je introvert a naopak. Hodnotit se také mohou kořeny, které podle psychologického testu symbolizují naši „zakořeněnost“ neboli naši touhu po rodinném životě a pevném zázemí. Tloušťka kmene podle psychologického testu odráží vitalitu a ego kreslíře. Sklon kmene může opět prozradit, zda se jedná o člověka introvertního či extrovertního. Nerovnosti a hrbolky na kmene mohou značit traumata či nemoci žáků. Koruna stromu charakterizuje osobnost kreslíře. Jsou-li větve otevřené, může se jednat o extrovertní chování, ale i o přetvářku. Okrasnou koruna s květy nebo plody můžeme podle testu interpretovat jako sklony k upovídání.⁹⁹

Po motivační fázi hodiny, která by měla trvat maximálně deset minut, zadáme žákům další úkol. Úkolem je během dvou minut napsat kolem stromu co nejvíce přídavných jmen, jaký může strom být. Po uplynutí dvou minut se žáci o své nápady podělí, originální a výjimečné nápady žáci chodí napsat na tabuli. Aktivita opět netrvá

⁹⁹ Nakreslete libovolný listnatý strom a uvidíte, co na Vás prozradí. Martina Koláčková [online]. Copyright © 2016 martinakolackova.cz. Všechna práva vyhrazena [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://martinakolackova.cz/nakreslete-libovolny-listnaty-strom-a-uvidejte-co-na-vas-prozradi/>

déle než 5 minut. Po uplynutí tohoto časového intervalu se žáků zeptáme, jestli si myslí, že strom může být zdvořilý. *Může být strom zdvořilý? Jak podle vás vypadá zdvořilý strom?* Počkáme si na pár odpovědí a rozdáme žákům pracovní listy s textem *Malá recenze na zdvořilé stromy*¹⁰⁰ od Jana Skácela.

PŘI ČTENÍ

Necháme žáky, aby si samostatně v tichosti jednou text přečetli, poté si text přečteme společně. Vyučující pomalu a srozumitelně nahlas a hlasem zvýrazňuje podstatné pasáže. Děti si při čtení v textu označí slova, kterým nerozumí.

Během společného čtení se vyučující v textu několikrát zastaví a položí dětem otázky vztahující se k textu.

*„Kdysi bývalo kácení obřadem. Sekery zvonily umíráček, dvouruční pila zpívala rekviem a pád byl velkolepý, se všemi hnízdy. Lidem u toho bylo smutno a trochu se i styděli.“*¹⁰¹

- Z čeho bylo lidem smutno?
- Proč se styděli?

*„V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobřadná. Chvilka zběsilého rámusu a konec. Na chodníčku leží několik metrových, čistě uříznutých špalků. Je zákonitě, že plochu, na které stával strom, okamžitě zaujme auto. Stromy jsou zdvořilé, podstupují své místo automobilům, tak jako vychovaní mladí lidé (pokud jsou vychovaní) uvolňují v tramvaji sedadla starším.“*¹⁰²

- Jak byste vysvětlili použití věty: V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobřadná
- Jak se chovají zdvořilé stromy?

„Nevím, jak v jiných městech, ale v Brně jsou stromy velmi zdvořilé. Málokdy se stane,

¹⁰⁰ Ekolist., Malá recenze na zdvořilé stromy., [online]. [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/uryvek-mala-recenze-na-zdvorile-stromy>, audio kniha dostupná zde: Myšlenka na den - Radio Proglas. Rádio pro vlídný domov - Radio Proglas [online]. Copyright © 2021 [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/program/detail-poradu/2021-02-06-11-57-00/>

¹⁰¹ Ekolist., Malá recenze na zdvořilé stromy., [online]. [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/uryvek-mala-recenze-na-zdvorile-stromy>

¹⁰² tamtéž

že místo stromu, který odešel, zaujme místo nový strom. Alespoň na naší ulici se to nikdy nestalo. ¹⁰³

- Jak by se podle Jana Skácela choval strom, který je nezdvořilý?

„Když přijde víkend a majitelé aut se svým majetkem poněkud poodjedou, je snadné spočítat podle pařízků na píd' vysokých, kolik kdysi bylo na Kotlářské ulici hlohů. Automobily, které tam dnes stojí místo nich, mají většinou značku ŠKODA. ¹⁰⁴

- Proč je značka aut napsaná odlišným typem písma?
- Můžeme toto slovo chápat i jinak?

„Škoda, že jsou stromy tak zdvořilé, škoda, že nemají lokty. Nepotrvá dlouho a rodiče budou muset vyvézt děti daleko za město, aby jim mohli ukázat strom. Naštěstí mají auta. ¹⁰⁵

- Cítíte v této části někde ironii? Které slovo tuto ironii umocňuje?

„Přijde čas, kdy vyhnijí i pařízky na kraji chodníků a po bývalém stromoví nezbude ani tato malá památka. Kdysi, než nastala éra benzínu a nafty, dávaly stromy ve městech mnoho dobrého stínu, hostily ptáky a pomáhaly dýchat. Byly to: platany, hlohy, turecké lísky, lípy, javory, topoly, sakury, akáty, kaštany, tu a tam i vzácné magnolie. Z jakéhosi zasutého pocitu vděčnosti, z jakési vzpomínky na stud - měli bychom tam, kde kdysi stávaly stromy, zapustit do země pamětní desky. Mramorové tabulky s nápisem: „Zde kdysi stával strom!“ ¹⁰⁶

- Jak bychom měli podle autora uklidnit vlastní pocit viny? Pomohlo by to?
- Co Jan Skácel v této části na lidech kritizuje?

„Musely by to být pomníčky docela ploché, aby nevyčnívaly, aby se nad ně dal postavit před dům automobil.“ ¹⁰⁷

- Jakým způsobem je zde využita ironie?

PO ČTENÍ

Po čtení položíme žákům doplňkové otázky a zaměříme se znovu na slova, která pro žáky byla v textu cizí, abychom se ujistili, že slovům již rozumí.

¹⁰³ t Ekolist., Malá recenze na zdvořilé stromy., [online]. [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/uryvek-mala-recenze-na-zdvorile-stromy>

¹⁰⁴ tamtéž

¹⁰⁵ tamtéž

¹⁰⁶ tamtéž

¹⁰⁷ tamtéž

Doplňkové otázky

- Jak byste shrnuli chování zdvořilého stromu?
- Co autor ve svém textu kritizuje?
- Jaká atmosféra z textu sálá?

Po ukončení práce s prvním pracovním listem dětem rozdáme pracovní list s poezií. V pracovním listu děti naleznou 6 krátkých básní, přičemž každá je jiné obtížnosti a má jiný tón. Žáci s pracovním listem pracují samostatně a plní úkoly a otázky zadané pracovním listem. Hledají odpověď na to, co mají všechny básně společného a v čem se jednotlivé básně liší. Žáci jsou nuceni se také zamyslet nad tím, jakou vytvářejí jednotlivé básně náladu u čtenáře či pro jaké čtenáře jsou básně určeny. U jednotlivých básní děti pastelkami doplní takové pozadí, které se podle nich k básním hodí. Každý žák si také vybere jednu báseň, která ho oslovila nejvíce a svůj výběr zdůvodní. Toto je práce, které se děti věnují až do konce lekce.

Posledních 5 minut věnujeme reflexi a zadání domácího úkolu, který bude realizován v prostředí sociální sítě Instagram.

PO SKONČENÍ LEKCE

Před koncem lekce zadáme dětem domácí úkol, kterým bude zodpovědět několik otázek v instagramovém profilu. Na instagramový profil Jana Skácela se děti dostanou dle instrukcí učitele a v denním příběhu zodpoví připravené otázky. Otázky jsou uzavřené, ale i otevřené. Děti mohou také hlasovat v anketě, nebo odpovědět na otázku hudební ukázkou. U každé odpovědi má učitel možnost vidět, jak žáci odpovídali a mohou na jejich odpovědi ihned reagovat.

Po ukončení lekce také obrázky stromů včetně slovních mráček nafotíme a bez jmen žáků sdílíme na Instagramový profil Jana Skácela. Tyto obrázky nám mohou při dalším uskutečnění hodiny posloužit jako pěkná úvodní motivace a současně poslouží i jako virtuální nástěnka výtvorů našich žáků. Je nutné ohlídat, abychom nesdíleli jména a chránili jsme tak soukromí žáků v souladu GDPR.

5. Ukázková lekce – Gump: pes, který naučil lidi žít

POMŮCKY

- Kartičky s plemeny psů na rozdělení do dvojic
 - o Viz příloha
- Větší množství papírků velikosti vizitky
- Checklisty
- Smajlíci na lepení
 - o Viz příloha
- Vlastní telefony s fotoaparátem (není nutné, aby ho měly u sebe všechny děti) nebo školní tablety
- Lepidla, propisky

CÍLE VÝUKOVÉ LEKCE

- Žák zhodnotí znaky vypracování a navrhne vlastní text
- Žák správně využívá při vypravování časovou posloupnost
- Žák aplikuje ve vypravování přímou řeč
- Žák shrne příběh vlastními slovy
- Žák je schopen diskutovat nad příběhem Gumpa o lidských i zvířecích právech
- Žák zhodnotí klady a zápory stylu vypravování

Výuková lekce *Gump – pes, který naučil lidi žít*, se věnuje především tvůrčímu psaní. Cílem je tvorba krátkého vypravování, které obsahuje všechny nezbytné náležitosti. Vypravování je namotivováno příběhem z pohledu zvířete a k dodržování zásad psaní při vypracování nám bude nápomocný checklist, který poslouží nejen jako návod, ale i jako stálá opora během psaní či závěrečná reflexe po dokončení vlastní práce.

Připravenou lekcí budeme u žáků rozvíjet díky práci ve skupině kompetence sociální a personální. Díky nutné spolupráci dvojic také rozvíjíme kompetence

komunikativní. Vypravováním podle checklistu rozvíjíme také kompetence pracovní i kompetence k řešení problémů.

Tato výuková lekce je vhodná i v případě, nechceme-li sociální sítě ve výuce používat. V tomto případě bychom pouze odstranili závěrečnou část, kdy žáci tvoří propagace pro sociální sítě a své výtvořky na tyto sítě sdílí.

Připravená lekce cílí na klíčové kompetence i na průřezové téma mediální výchovy.

PRŮBĚH

Žáky na úvodu hodiny ihned rozdělíme do dvojic. Rozdělení proběhne pomocí kartiček (viz příloha) s plemeny psů, díky kterým děti budou moct utvořit až šestnáct dvojic. Majitelé stejných kartiček si najdou volnou lavici či jiné klidnější místo ve třídě. Až si každý žák najde svou dvojici, sdělíme dětem zadání. *(Během vysvětlování každé dvojici dáme několik malých lístečků velikosti vizitky.)*

Cílem pro práci ve dvojici je během sedmi minut vymyslet co největší počet přídavných jmen, jaký může být pes. Uvedeme pro inspiraci pár příkladů (velký, neohrožený, odvážný, krásný, chundelatý, flekatý ...).

Po sedmi minutách s žáky postupně projdeme všechny nápady. První dvojice sdělí spolužákům jedno přídavné jméno a postupně následující další dvojice. Pokaždé, když zazní přídavné jméno, které děti mají na svých lístečcích zapsáno, lísteček oddělají na stranu. Z tohoto důvodu je vhodné pracovat u lavic, kde budou mít žáci dostatek místa na to, aby své papírky rozprostřeli.

Jakmile jsou všechny nápady vyčerpány, rozlepíme je společně s dětmi po celé třídě, případně po chodbě a každý žák se vrátí na své místo.

Společně si přečteme krátkou ukázkou z čítanky z knihy *Gump: pes, který naučil lidi žít*. (viz pracovní list v příloze). V probíhající hodině ale přečteme pouze první část ukázky.

UKÁZKA

„Dala chlapovi jeden papírek, chytla ségru za kůži na krku a nesla ji pryč. „No neboj, tebe už neprodám, stejně smrdíš tak, že by tě nikdo nekoupil,“ podíval se na mě chlápek a už jsem zase poskakoval na vozečku. Pak strčil ten papírek do kapsy a jeli

jsme dál.

*Vy lidi ve svém světě žijete neustálým vyměňováním, každé den vyměňujete, papírky za jídlo, papírky za věci, za všechno, a někdy mám pocit, že je vyměňujete i sami za sebe. To my psi neděláme, my tyhle papírky vůbec nepotřebujeme, pro nás nejsou důležité. Jídlo si pes obstará vždycky a pak už schází jenom láska a na ni jsou tyhle papírky krátký. My psi nežijeme život vyměňováním, my totiž když si vybereme, tak už nevyměníme. Je to takovej zvláštní pocit u srdce, přichází s důvěrou, a když tu důvěru v nás člověk jednou zaseje, tak ani bolest, ani zklamání ani mlácení nám lásku k tomu člověku nedokáže vzít... My prostě nevyměňujeme.*¹⁰⁸

Po přečtení této ukázky se s dětmi zamyslíme nad otázkami: *Kdo je vypravěčem příběhu? Co se nám vypravěč snaží říct? Koho vypravěč kritizuje? Je to pravem?* Jakmile děti správně uhádnou, že se jedná o psa a odpovídají správně i na další otázky, přecházíme společně na další aktivitu.

PO ČTENÍ

Díky předchozí evokaci plynule navážeme na krátkou aktivitu. Jedná se o krátké vložení slohu, kdy budou mít děti za úkol napsat vypravování na téma *Můj nejlepší/nejhorší den z pohledu psa.*

Společně se s dětmi zamyslíme nad tím, proč je příběh psaný právě z takového pohledu vypravěče a jak to na čtenáře působí. Zhodnotíme, jaké jsou klady a zápory vypravování v ich-formě a v er-formě. *Byl by příběh pro nás tak emotivní, kdyby byl praný er-formou? Čím je pro nás příběh tak emotivní?*

Před začátkem psaní dětem rozdáme checklisty, kde budou děti do jednotlivých políček vlepovat facebookové smajlíky dle toho, jak se dokázaly se zadaným úkolem vypořádat. Checklist tak bude sloužit nejen jako podpůrná pomůcka ke psaní textu, ale také jako zpětná vazba toho, jak každý žák dokázal svou práci splnit. Děti mají v živé paměti velké množství přídavných jmen, která mohou použít. Mají-li zájem, mohou se pro další přídavná jména vydat na chodbu, či na průzkum po třídě podle toho, kam jsme lístečky umístili. Pro vypravování budou mít děti limit maximálně patnácti minut.

¹⁰⁸ ROŽEK, Filip. *Gump: pes, který naučil lidi žít.* Ilustroval Weronika GRAY. Praha: Dobrovský, 2019. Kontrast. ISBN 978-80-7642-100-4.

Během tohoto času si také polepí svůj checklist. Pro rozstříhané smajlíky si mohou přijít ke stolu vyučujícího, či na jiné předem určené místo.

Po uplynulém čase stráveném u psaní vypravování děti utvoří skupinky po třech až čtyřech. Porovnájí vlastní checklisty a převypráví si vlastní příběhy. Zamýšlí se nad tím, co mají příběhy společného, jak by se daly spojit dohromady, jak se liší pozice vypravěče v jednotlivých příbězích a jak se dokázali „poprat“ s prostředím.

ZÁVĚR LEKCE

V závěru hodiny skupinka vytvoří jednoduchý návrh obálky knihy, která by obsahovala všechny jejich příběhy. Děti sepíšou na papír návrh, jak by probíhala reklama, jaká klíčová slova by volili pro propagaci na sociálních sítích či jaké barvy nejlépe vystihují jednotlivé příběhy.

NÁSLEDUJÍCÍ HODINA

Následující hodina začíná ve stejných skupinkách, jako končila hodina předchozí. Děti dotváří reklamu, své výtvary fotí a umisťují na sociální síť. Následuje společné čtení ukázky a práce samostatná či ve dvojích na otázkách vztahujících se k textu.

6. Ukázková lekce – Sociální Hemingway

POMŮCKY

- Projektor
- Připravenou otázku v aplikaci *Mentimeter*
- Mobilní telefony + připojení k internetu, popřípadě počítačová učebna nebo školní tablety
- Nakopírované tabulky na tweety navíc
- propisky

CÍLE VÝUKOVÉ LEKCE

- žák vlastními slovy interpretuje odborný text
- žák shrne získané vědomosti krátkým souvislým textem
- Žák při práci s odborným textem navrhne řešení v reakci na zhušťování obsahu na sociálních sítích
- Žák identifikuje hlavní myšlenky textu

Výuková lekce *Hemingway* je zaměřena převážně na práci s odborným textem. Pod motivací Twitteru je cílem práce s obsahem textu a jeho samotná interpretace. Během lekce se u dětí snažíme rozvíjet kritické myšlení, určování klíčových pojmů a myšlenek. V myšlenkách může každého napadat otázka, proč lekce nese název Hemingway, když se jedná o práci s odborným textem, ale my právě tohoto spisovatele s aktivitou plynule provážíme. Právě Hemingway je proslulý svým stylem úsporného psaní a ke knize *Živel Lustig* se prostřednictvím spisovatelky také od Arnošta Lustiga, který vedl tvůrčí semináře, vyjadřuje k tomu, že Hemingway každé zbytečné přídavné jméno nahrazoval slovesem a svůj příběh neustále zkracoval, zkracoval a zkracoval.¹⁰⁹ Toto bude čekat i naše žáky, kteří budou zpracovávat odborný text o Kubánské republice. Přestože se může zdát, že bychom text mohli využít spíše v hodinách zeměpisu, učíme žáky dovednosti oddělovat podstatné informace od informací méně

¹⁰⁹ EMINGEROVÁ, Dana a Arnošt LUSTIG. *Živel Lustig: jak se píše kniha, aneb, Hod' sebou ty bejku, už nemám moc času*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2469-3.

podstatný a tyto informace následně vhodně interpretovat. Za výhodu můžeme také považovat to, že odborný text částečně souvisí právě s Hemingwayem, protože jeho novelu na Kubě nejen napsal, ale také se tam odehrává příběh samotného rybáře Santiaga, které se můžeme věnovat se žáky v následujících hodinách. Díky tomuto později žáci zjistí, že samotný text s autorem velmi souvisí a nám se tak otevírají dveře do další vyučovací hodiny.

Telefony při této aktivitě nejsou nezbytně nutné, nechceme-li ozvláštnit úvod hodiny moderními technologiemi, které můžeme nahradit i myšlenkovou mapou nakreslenou na tabuli. V druhé části hodiny děti pracují pouze s papírovou tabulkou, která je namotivována na tweet počtem znaků.

Během lekce u žáků rozvíjíme klíčové kompetence k učení, pracovní, komunikativní i k řešení problémů. Díky zařazení uměleckého díla do výuky také rozvíjíme klíčovou kompetenci občanskou a sociální a personální.

PRŮBĚH

Vyučovací hodinu opět zahájíme s motivací na sociální síť. Na počátku hodiny promítneme na projektoru aplikaci *Mentimeter*. Děti prostřednictvím svých telefonů vepisují do kolonek pět pojmů, které je napadnou, řekneme-li sociální síť. Do aplikace se žáci dostanou prostřednictvím přímého odkazu, naskenováním QR kódu či zadáním předem určeného kódu. Nemáme-li k dispozici moderní technologie, jistě poslouží i klasická myšlenková mapa ve středu tabule. Na tuto aktivitu budou mít žáci maximálně pět minut. Po společném sdílení se během společné diskuse dostaneme k tomu, že sociální média mají přesah do mnoha rovin jako je kritické myšlení, respektování názorů či technologický vývoj společnosti. My se ale více zaměříme na jazyk a jeho pozici na sociálních sítích. Jaký je obsah sdělení na sociálních sítích? A jaký je rozsah těchto sdělení?

PŘED ČTENÍM

Si s dětmi položíme výše položené otázky a zamyslíme se nad tím, co už je výše uvedeno už výše v teoretické části, a to na problematiku sociálních sítí, které se snaží o zjednodušení jazykového systému. Čím kratší sdělení, tím lépe. Opět

upozorníme žáky, že sdělení nikdy nesmí ztratit obsah. Na tomto místě dochází ke zkracování slov, univerbizaci a celkovému úspornému vyjadřování. Právě toto si děti v následující aktivitě samy vyzkouší.

Po krátkém úvodu rozdělíme děti do skupin po 4-5 žácích. Každá skupinka dostane pracovní list, který shrnuje úvodní informace, které se týkají zkracování sdělení bez ztráty obsahu.

PŘI ČTENÍ

Během čtení se žáci díky pracovnímu listu seznámí s autorem, kterým je Ernest Hemingway, a to s vědomím, že se k autorovi později vrátí. Důležitou informací však pro žáky může být způsob jeho psaní. Po seznámení s autorem dětem rozdáme do již utvořených skupinek odborný text, který pojednává o Kubánské republice. Každá skupinka dostane tolik textu, aby každý žák měl svůj vlastní, do kterého si může psát, zvýrazňovat a podtrhávat. Barevně odliší, které informace jsou pro ně důležité a které naopak nikoliv. Své zvýrazněné texty žáci ve skupině porovnají. Práci s textem rozdělíme pomocí úkolů do několika částí.

Ohledně rozdělení pracovních listů s odborným textem využijeme čtenářské strategie, která spadá pod usuzování. Jedná se o zběžné čtení neboli *skimming*, kdy žáci nejprve prolétnou text očima. Tento úkol je otázkou půl minuty až minuty a po uplynulém čase s námi žáci sdílí nápady o čem by text mohl být.¹¹⁰

Po *skimmingu* následuje práce ve skupinkách, kdy je úkolem žáků zpracovat během deseti minut odborný text do pěti souvětí

Po této aktivitě následuje reflexe. Zeptáme se žáků, jak jim práce šla a s čím měli největší problém. Zopakujeme si se žáky zásady zpracovávání referátů a položíme otázku, zda je správné čerpat informace na referát pouze z jednoho zdroje. V tento moment zdůrazníme, že je vždy vhodné čerpat z více zdrojů.

¹¹⁰ Čtenářské strategie – 16. díl – Sledování porozumění a zjednáání nápravy. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 27.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-16>

Závěr

Tato diplomová práce pojednává o rozvoji čtenářství u žáků a žákyň na druhém stupni základních škol. Součástí práce je reakce na obecně rozšířené tvrzení, v němž si učitelé stěžují na to, že žáci školního věku ztrácejí zájem a schopnost číst. Za ztrátu zájmu mohou podle učitelů digitální média. Díky tomuto rozšiřujícímu se tvrzení byla kvalifikační práce postavena právě na propojení čtenářství s těmito technologiemi, a to konkrétněji na rozvoji čtenářství prostřednictvím sociálních sítí.

Diplomová práce analyzovala a zhodnotila možnosti využití moderních technologií a sociálních sítí ve výuce literatury. Práce rovněž nabídla konkrétní návrhy pro práci se sociálními sítěmi ve výuce a také nabízí pět již připravených lekcí pro přímé využití ve výuce. Přestože tato kvalifikační práce neslouží jako zaručený způsob, jak žáky přimět k aktivní četbě, může být vnímán jako užitečný manuál, jenž usnadňuje a inspiruje aktivní a zanácené učitele, kteří se nebojí zapojit do výuky moderní technologie a chtějí literaturu přiblížit zahálčivým žákům.

Kvalifikační práce *Využití sociálních sítí při podpoře čtenářství na 2. stupni základních škol* může mít pozitivní přínos pro nastávající učitele. Důležitým prvkem pro funkčnost navrhovaných řešení v této diplomové práci je právě ona aktivita učitelů, kteří jsou povinni se sebevzdělávat a sledovat nejnovější a nejkvalitnější literaturu, jež umí čtenářsky zaujmout a přinést žákům něco nového. Učitel by měl svou aktivitou a zájmem jít příkladem svým žákům, v nichž by za pomoci těchto navržených atraktivních aktivit probudil zájem o náročnější čtenářská díla.

Jak bylo zmiňováno výše, na internetu se nachází značné množství internetových profilů a stránek, které se snaží o přiblížení jazyka a literatury. Byla by jistě velká škoda těchto profilů nevyužít.

Teoretická část kvalifikační práce byla věnována čtenářským strategiím pro rozvoj čtenářské gramotnosti a projektům, které podporují čtenářství. Práce také neopomenula důležitý teoretický rámec sociálních sítí. V kapitole, jež se těmto teoretickým rámcům věnuje, byly určeny sociální sítě, které byly definovány v jednotlivých podkapitolách a lze je ve výuce využít.

V teoretické rovině jsem se pokusila vyvrátit názor, že „lidé trávící velké množství času na sociálních sítích ztrácejí schopnost aktivní mezilidské komunikace a jsou přehlaceni extrémním množstvím informací z různých zdrojů, přičemž nejsou schopni si informace různého charakteru ověřovat“. Důležitým zdrojem pro tento spor byla kniha *Čtenáři, vrať se* od autorky Maryanne Wolfové. V jedné kapitole jsem se věnovala tomu, zda jsou sociální sítě opravdu zabijákem hloubkového čtení a jestli souvisí s vytrácením schopnosti hloubkového čtení. V podkapitole *Hluboké čtení vs. Digitální média* jsem se pozastavila nad názorem, zda děti doopravdy tráví čtením tak málo času, když se každý den setkávají se značným objemem psaného textu ve všech médiích. Zjistili jsme, že děti nečtou málo, naopak jsou obklopeny obrovským množstvím informací, mezi nimiž musí přepínat. Tato schopnost je u dětí dokonce více rozvinutá než u dospělých jedinců.

V praktické části, která se opírala o zásadní fakta popsaná v části teoretické, byla popsána *Instagramová čítanka*, která propojuje klasickou tištěnou čítanku s populární sociální sítí Instagram. V kapitole věnující se této čítance můžeme nalézt tipy, jak s čítankou pracovat, jaké mohou vzniknout komplikace s jejím využíváním a jak se s těmito komplikacemi vypořádat.

Součástí praktické části byly lekce, které se zaměřily na čtenářství a na práci s uměleckými a odbornými texty za použití sociálních sítí.

Lekce *Kytice v síti* byla zaměřena především na interpretaci děje probíhající však netradičně formou emotikonů. Žáci se rovněž vyjadřují ke vztahům mezi postavami, k atmosféře příběhu či analyzují, čím autor vyvolává emoce čtenáře.

Válka v literatuře je připravenou lekcí, kde jsme využívali skupinovou práci s rozdělením rolí. Práce s telefony zde kontrolovaně probíhala více než půl vyučovací hodiny. K této lekci bylo připraveno i několik dalších pracovních listů a tipů, které se dají využít až do tří dalších vyučovacích hodin.

Lekce s názvem *Malá recenze na zdvořilé stromy* vedla žáky k zamyšlení nad lidským chováním vůči přírodě. Samotná lekce probíhala bez mobilních telefonů a sociální sítě během této lekce poslouží pro domácí úkol.

V lekci *Gump: pes, který naučil lidi žít* jsme se společně s žáky zaměřili především na rozvíjení slovní zásoby a na sloh. Konkrétněji na slohový postup vypravování s pomocí checklistu. Připravenou lekci je možné využít až na dvě vyučovací hodiny.

Vytvořená lekce *Sociální Hemingway* se autorovi díla *Stařec a moře* věnovala jen z malé části. V tomto případě byla pro nás důležitá dovednost zkrátit text tak, abychom zachovali obsah. Žáci během lekce pracují s odborným textem a shrnují informace díky krátkým tweetům.

Ke každé z lekcí bylo možné v příloze najít vypracovaný pracovní list i jiné pomůcky potřebné pro zrealizování lekce jako jsou lístečky pro rozdělení do skupin či tabulky na vepisování textu.

Obsáhlou částí diplomové práce byla příloha, kde může čtenář najít slovníček pojmů, obrázky vztahující se k teoretické části i nezbytné přílohy k praktické části jako jsou vytvořené pracovní listy i další pomůcky potřebné pro zrealizování popsané lekce. Přílohou volně vloženou je také Instagramová čítanka, která vznikla v rámci předmětu *Didaktika literatury 2*.

Potenciál práce můžeme vidět v aktuálnosti tématu. Využití sociálních sítí ve výuce je atraktivním tématem, které se díky distanční výuce mohlo posunout o velký krok dále. Diplomovou práci bychom mohli rozšířit o další výukové lekce, případně o dotazníky věnující se času, který děti na sociálních sítích tráví. Rozšíření jde také v ruku v ruce a dalším rozvojem sociálních sítí, jelikož se svět médií rozvíjí velmi rychle.

Věřím, že práce poslouží zapáleným učitelům českého jazyka a inspiruje je k využívání sociálních sítí ve výuce (nejen) českého jazyka a literatury.

ZDOJE

Použitá literatura

ALTMANOVÁ, Jitka. *Čtenářská gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8.,

BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika, Stanislav DANIEL, Roman FOLWARCZNY, et al. *Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice: sekundární analýza PIRLS 2016*. Praha: Česká školní inspekce, 2019. ISBN 978-80-88087-21-2.

CIMICKÝ, Jan. *ABC proti stresu a psychickým nesnázím*. V Brně: CPress, 2020. ISBN 978-80-264-3337-8.,

EMINGEROVÁ, Dana a Arnošt LUSTIG. *Živel Lustig: jak se píše kniha, aneb, Hod' sebou ty bejku, už nemám moc času*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2469-3.

HEJSEK, Lukáš. *Rozvoj čtenářské gramotnosti v procesu základního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4535-9.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86898-01-6.

MORNŠTAJNOVÁ, Alena. *Hana*. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7491-940-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.,

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.

ROŽEK, Filip. *Gump: pes, který naučil lidi žít*. Ilustroval Weronika GRAY. Praha: Dobrovský, 2019. Kontrast. ISBN 978-80-7642-100-4.

STRAKOVÁ, Jana. *Vědomosti a dovednosti pro život: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. ISBN 80-211-0411-2.

TICHÝ, František. *Transport za věčnost*. Ilustroval Stanislav SETINSKÝ. [Praha]: Baobab, 2017. ISBN 978-80-7515-052-3.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize : (2007)*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-270-1.

WOLF, Maryanne. *Čtenáři, vrať se: mozek a čtení v digitálním světě*. Přeložil Romana HEGEDÜSOVÁ. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0011-6.

ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN isbn978-80-904449-7-3.

Online zdroje

Bezpečný internet | Rady pro bezpečné používání sociálních sítí. Bezpečný internet | Rady pro bezpečnost na internetu [online]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/socialni-site/rady.aspx?kurz=true>

Celé Česko čte dětem., Co ne při čtení?., [online 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://celeceskoctedetem.cz/pro-rodice/clanek-73>

Česká školní inspekce, PIRLS., [online 2. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

Čtenářská gramotnost – Pár slov na úvod. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-uvod>

Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/ctenarske-strategie-7#komentare>

Čtenářská gramotnost ve výuce METODICKÁ PŘÍRUČKA – PDF Free Download. Představujeme Vám pohodlné a bezplatné nástroje pro publikování a sdílení informací. [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1708372-Ctenarska-gramotnost-ve-vyuce-metodicka-prirucka.html>

Čtenářské strategie – 1. díl – Co jsou čtenářské strategie. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 09.02.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-1>

Čtenářské strategie – 13. díl – Kladení otázek aneb dobrodružství poznávání. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/ctenarske-strategie-13>

Čtenářské strategie – 16. díl – Sledování porozumění a zjednání nápravy. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 27.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-16>

Čtenářské strategie – 17. díl – Vytváření představ. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-17>

Čtenářské strategie – 19. díl – Usuzování. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-19>

Čtenářské strategie – 21. díl – Shrnování a syntéza. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-21>

Čtenářské strategie – 22. díl – Hodnocení 1. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování — webový portál pro učitele [online]. Copyright © 2021 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-22>

Easy Meme Maker - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=biracle.memecreator>

E-bezpečí., KOPECKÝ, Kamil., Problém zvaný TikTok., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/socialni-site/1403-problem-zvany-tik-tok>

Ekolist., Malá recenze na zdvořilé stromy., [online]. [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/uryvek-mala-recenze-na-zdvorile-stromy>, audio kniha dostupná zde: Myšlenka na den - Radio Proglas. Rádio pro vlídný domov - Radio Proglas [online]. Copyright © 2021 [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/program/detail-poradu/2021-02-06-11-57-00/>

Facebook, Učitelé češtiny sobě (PK)., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/cestinari/about>

Facebook, Učitelé+., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/uciteleplus/about>

Facebook., Jak používat Facebook., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/business/marketing/facebook>

Fake Chat Conversation - prank - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.techroid.fakechat>

Fake Chat Maker - WhatsMock Prank chat - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.applylabs.whatsmock.free>

Fake messenger chat, fake chat, prank chat - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.fakechat.fake.book>

FakeChat Maker on the App Store. [online]. Copyright © Lemondo [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://apps.apple.com/us/app/fakechat-maker/id1362469843>

Funsta - Insta Fake Chat Post and Direct Prank - Apps on Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.playfake.instafake.funsta>

Gramotnosti pro život., Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání., metodický podpůrný materiál pro projekt PPUČ., [online 2. 2. 2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=92036&view=2935>

Instagram ve výuce | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2019/02/17/instagram-ve-vyuce/>

Instagram ve výuce | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2019/02/17/instagram-ve-vyuce/>

Instagram ve výuce | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2019/02/17/instagram-ve-vyuce/>

Instagram, aplikace Google play., [online 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.instagram.android&hl=cs&gl=US>
Instagram, BIERNÁTOVÁ, Olga., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/nofreeusernames/>

Instagram, Eva stories., [online]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/eva.stories/?hl=cs>
Instagram, GREGOROVÁ, Markéta., Jazykovědma., [online 26. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/jazykovedma/?hl=cs>

Instagram, SLÁMOVÁ. Barbora., Čeština na pohodu., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: https://www.instagram.com/cestina_na_pohodu/?hl=cs

Instagram, VOTAVOVÁ, Barbora., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/baruvotavova/>

Instagram., VEPŘEK, Jarmil., Běžící češtinář., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/bezicicestinar/?hl=cs>

Instagram., ZELINKOVÁ, Lucie., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/luciezel/>

iRozhlas, FIVEBLOVÁ, Tereza., Zavřené školy a žádná výuka. Ústecká učitelka češtiny proto začala pro žáky natáčet výuková videa., [online 26.1. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-uzavreni-zakladni-skola-ucitelka-vyuka-veda_2003220600_tef

Jak děti vnímají Erbenovou Kytici. Budete se divit. Čítárny – Příběhy, knihy, lidé [online 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.citarny.cz/knihy-lide/ctenarstvi/ctenarstvi-knihy/erben-kytice-deti>

Jak na Facebook., Co je Facebook., [online 30. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.jaknafacebook.com/co-je-facebook/>

KIRKPATRICK, David, 2011. Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět. Vyd. 1. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3573-0.

Metody ve stylu sociálních sítí | Tajný Učitel. Tajný Učitel [online 20.6. 2020]. Dostupné z: <https://tajnyucitel.wordpress.com/2020/01/05/metody-ve-stylu-socialnich-siti/>

Most used social media 2020 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. Copyright © Statista 2021 [cit. 09.02.2021]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

MUNI., Interdisciplinary Research Team on Internet and Society., EU Kids Online IV., [cit. 16.12.2020]. Dostupné z: <https://irtis.muni.cz/euko>

Nakreslete libovolný listnatý strom a uvidíte, co na Vás prozradí. Martina Koláčková [online]. Copyright © 2016 martinakolackova.cz. Všechna práva vyhrazena [cit. 29.03.2021]. Dostupné z: <https://martinakolackova.cz/nakreslete-libovolny-listnaty-strom-a-vidite-co-na-vas-prozradi/>

NEJEZCHLEBOVÁ, Zora. Vybrané metody výuky mediální výchovy ve společenskovedním vzdělávání. Olomouc, 2019. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta in Aktuálně.cz, [online]. [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/denik-13letezidovske-divky-ozil-na-instagramu-priblizujeho/r~db0fed7c6e5611e98aa4ac1f6b220ee8/?redirected=1557169601>

Noc s Andersenem. Noc s Andersenem – Vítejte [online 8. 3. 2021]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/o-projektu.html>

PEŇÁZ, Jiří. Role sociálních médií ve výuce. *Metodický portál: Spomocník* [online]. 17. 03. 2016, [cit. 2021-03-03]. Dostupný z WWW: <<https://spomocnik.rvp.cz/clanek/20717/ROLE-SOCIALNICH-MEDII-VE-VYUCE.html>>. ISSN 1802-4785.

Pravidla | Čtení pomáhá - charitativní projekt pro žáky základních a středních škol. [online]. Copyright © 2015 realizace a hosting [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ctenipomaha.cz/cs/pravidla>

Sociální síť - INTERNETEM BEZPEČNĚ. INTERNETEM BEZPEČNĚ - Užívejme internet bezpečnějším způsobem [online]. Copyright © 2018 INTERNETEM BEZPEČNĚ. Všechna práva vyhrazena. [cit. 09.02.2021]. Dostupné z:

<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>

Sociální sítě jako učivo?. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 03.03.2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22084/socialni-site-jako-ucivo-.html/>

Time spent by children on social media UK 2020 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. [cit. 09.02.2021] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1124962/time-spent-by-children-on-social-media-uk/>

TŘEŠNÁK, Petr., Reflex., Proč děti nečtou., Jak se mění myšlení generace, která vyměnila knihy za Instagram., [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/tydenik/2020/45/proc-deti-nectou?fbclid=IwAR2bJeuchDPjTwyEuAR-0Q_lj-6Egp6B95jgz2wuVQUcCYAWRrqTVBLbTyw

Učitelské listy., Vymezení pojmu čtenářská gramotnost [online 2. 2. 2021]. Dostupné z: <http://www.ucitelske-listy.cz/2010/12/ctenarska-gramotnost.html>

What is Instagram? - Definition from WhatIs.com. CIO information, news and tips - SearchCIO [online 11.01.2021]. Dostupné z: <https://searchcio.techtarget.com/definition/Instagram>

PŘÍLOHY

1. Slovníček pojmů

Anketa v denním příběhu = Ankety se snadno vytvoří v denním příběhu. Cílem je, aby sledující hlasovali pro jednu ze dvou variant. Podobnou variantou může být kvíz, kde uživatelé vybírají jednu správnou odpověď z několika možností.

BIO = Popis profilu, jedna z prvních věcí, které si sledující všimne. Zde by měl autor svým potenciálním fanouškům říct, proč by právě jeho profil měli sledovat.

Boomerang = Krátké minivideo v podobě smyčky

Denní příběh = Jedná se o „nástenku“, kde můžeme vyvěsit vlastní fotky a videa. V denním příběhu jsou příspěvky k dispozici jen 24 hodin. Vkládané fotky ani videa se automaticky neukládají a po vypršení času zcela mizí. Pokud je chce mít uživatel dále k dispozici, musí si příběh uložit na svůj profil. Není zde možné lajkovat ani komentovat. Chce-li uživatel reagovat, musí poslat autorovi příspěvku přímou zprávu. V denním příběhu lze k fotografii či videu přidat vlastní text, hudbu, barevné filtry, ankety, kvízy nebo okénko pro odpovědi na otázky.

Hashtag = Se sociální sítí je hashtag úzce spjatý. Urychluje vyhledávání tříděním velkého množství dat a plní funkci klíčových slov. Označuje se symbolem mřížky (#).

Kvíz = Kvíz se snadno vytvoří v denním příběhu. Cílem je, aby sledující vybrali správnou odpověď z několika možností.

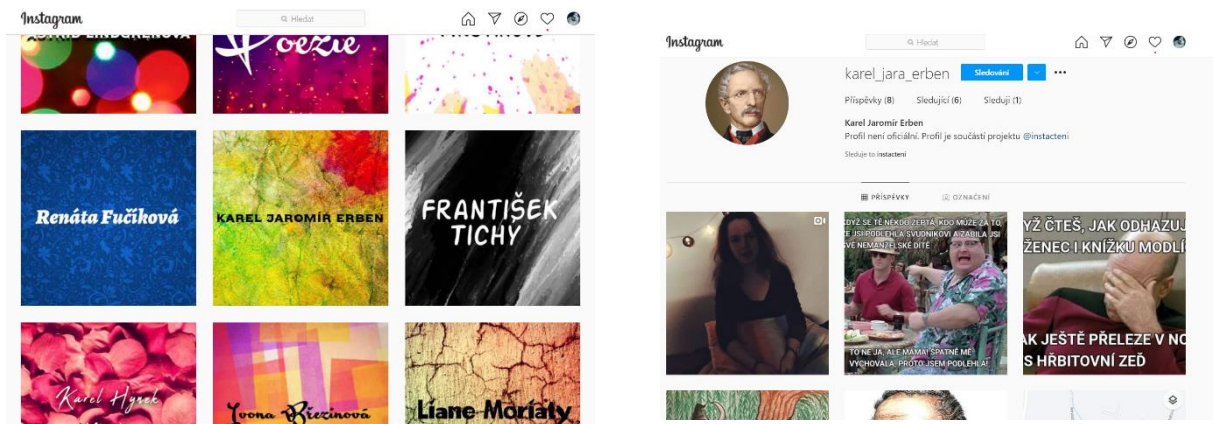
Lajknout/osrdíčkovat = Pokud se uživateli líbí sdílený příspěvek, může tento obsah označit tlačítkem „like“ (nebo také „to se mi líbí“), nebo udělit srdíčko. Princip je stejný, liší se pouze forma tohoto ocenění. Na Facebooku můžeme mimo reakci „to se

mi líbí“ využít i reakce nesouhlasu, podpory, lítosti či naštvání. Na Instagramu můžeme příspěvky pouze „srdíčkovat“.

Tweet = Krátký příspěvek na sociální síti Twitter o délce maximálně 280 znaků. Lze sdílet odkaz, obrázky i videa. Tweety jsou často označené i hashtagy.

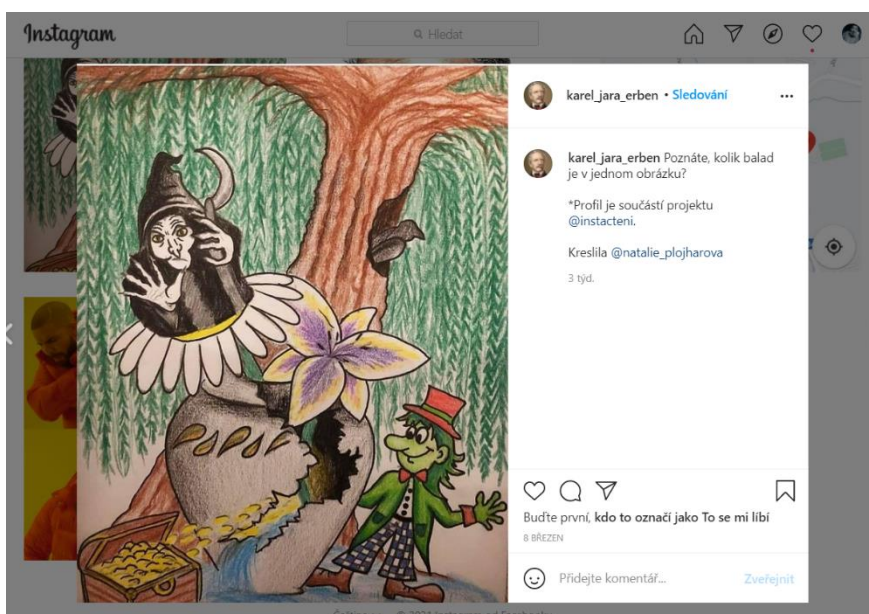
2. Přílohy k teoretické části

2.1. Referát na Instagramu

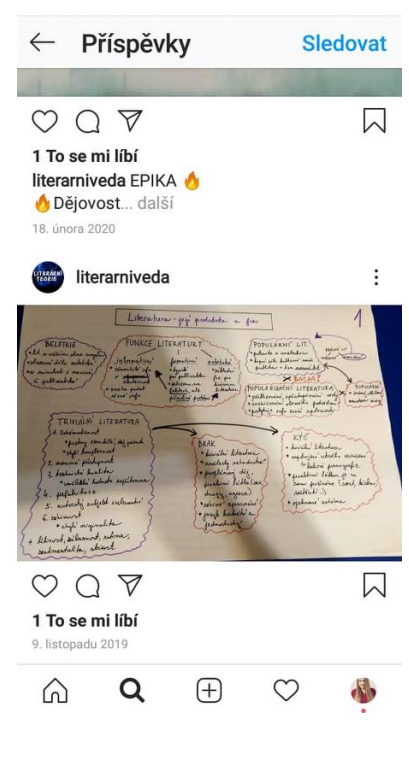

Žák vytváří nový profil, nebo dostane přístupové údaje k již vytvořenému účtu

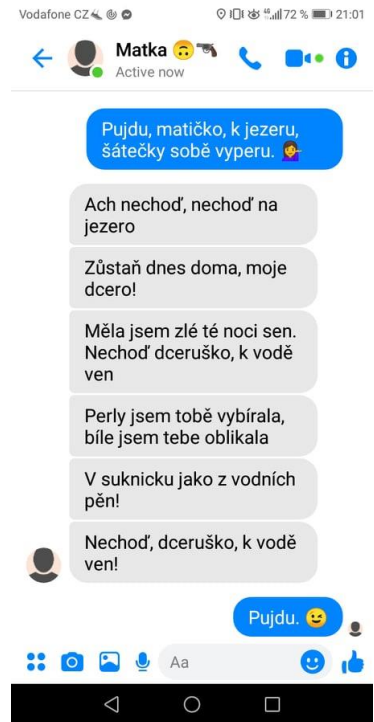
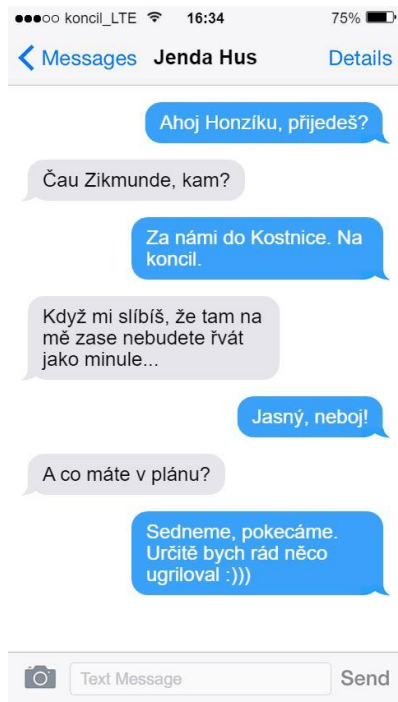
2.2. Tvorba vizuálního obsahu – ilustrace

2.3. Tvorba vlastního vizuálního obsahu (fotografie, videa)

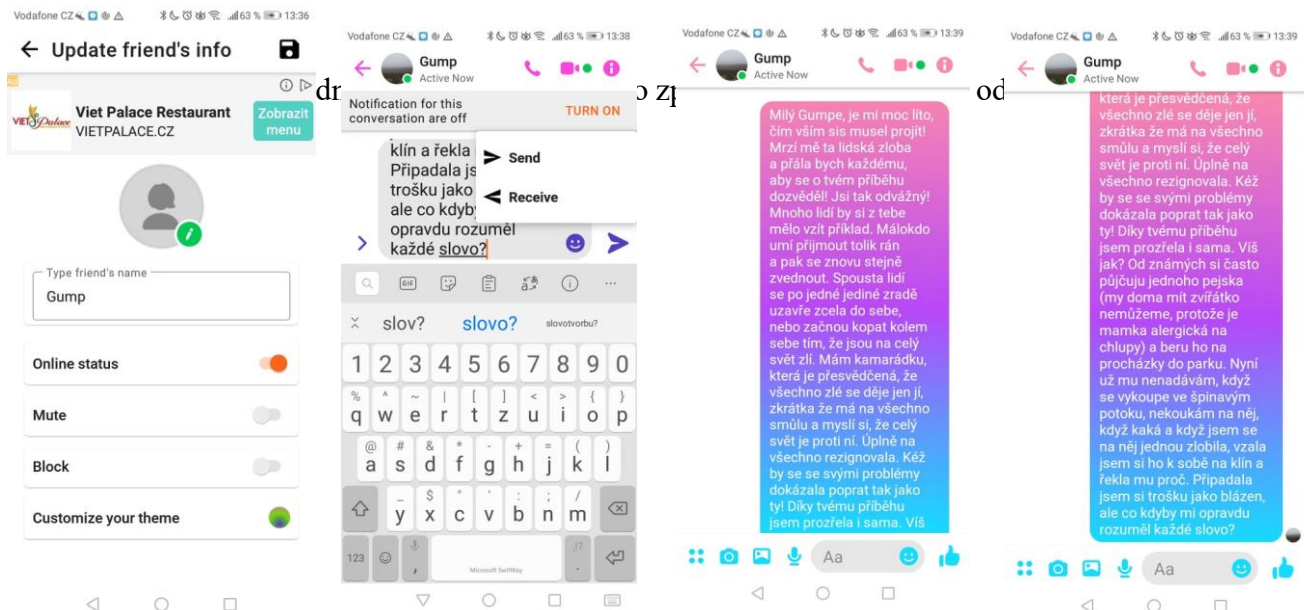

2.4. Aplikace Fakechat

Obrázek 1: Kytice, Svatební košile

Obrázek 2: FakeChat-<https://www.facebook.com/ph.oto?fbid=3214628955429663&set=gm.28057916728>

2.5. Aplikace pro tvorbu memes

HRÁT SI SE SVÝM
DÍTĚTEM, KTERÉ
KŘIČÍ, HÁŽE
HRAČKAMI A
UPOUTÁVÁ NA
SEBE POZORNOST
SVÉ MAMINKY

ZAVOLAT
NA TOHO
'ZLOSTNÍKA'
POLEDNICI

3. Instagramová čítanka

3.1. Grafická úprava Instagramové čítanky

3.2. Využití denních příběhů (otázky, kvízy, ankety)

Příklad otázek a odpovědí na téma ROMANTISMUS

The screenshot shows a social media post with two main interactive elements: a quiz and a poll.

Quiz Results (Výsledky kvízy):

- A Naděje: 0
- B Zoufalství, smrti, zla: 12
- C Lásky: 1
- D Štěstí: 2

Poll Results (Výsledky ankety):

- 10 hlasy pro protiklad snu a skutečnosti
- 1 hlas pro šťastnou lásku

Reactions (Reakce):

- Rozpolcený
- Vyvrženec společnosti
- Nestastně zamilovaný na okraji
- Vdovec
- Většinou nestastně zamilovaný
- Plešatý vyvrhel
- Může to být i vyvrhel společnosti, většinou pocítuje
- Vyvrhel společnosti

Příklad otázek a odpovědí na téma RECENZE NA ZDVOŘILÉ STROMY

The screenshot shows a social media post with a quiz and a poll.

Quiz Results (Výsledky kvízy):

- A Olomouc: 1
- B Brno: 10
- C Ostrava: 0
- D Praha: 0

Reactions (Reakce):

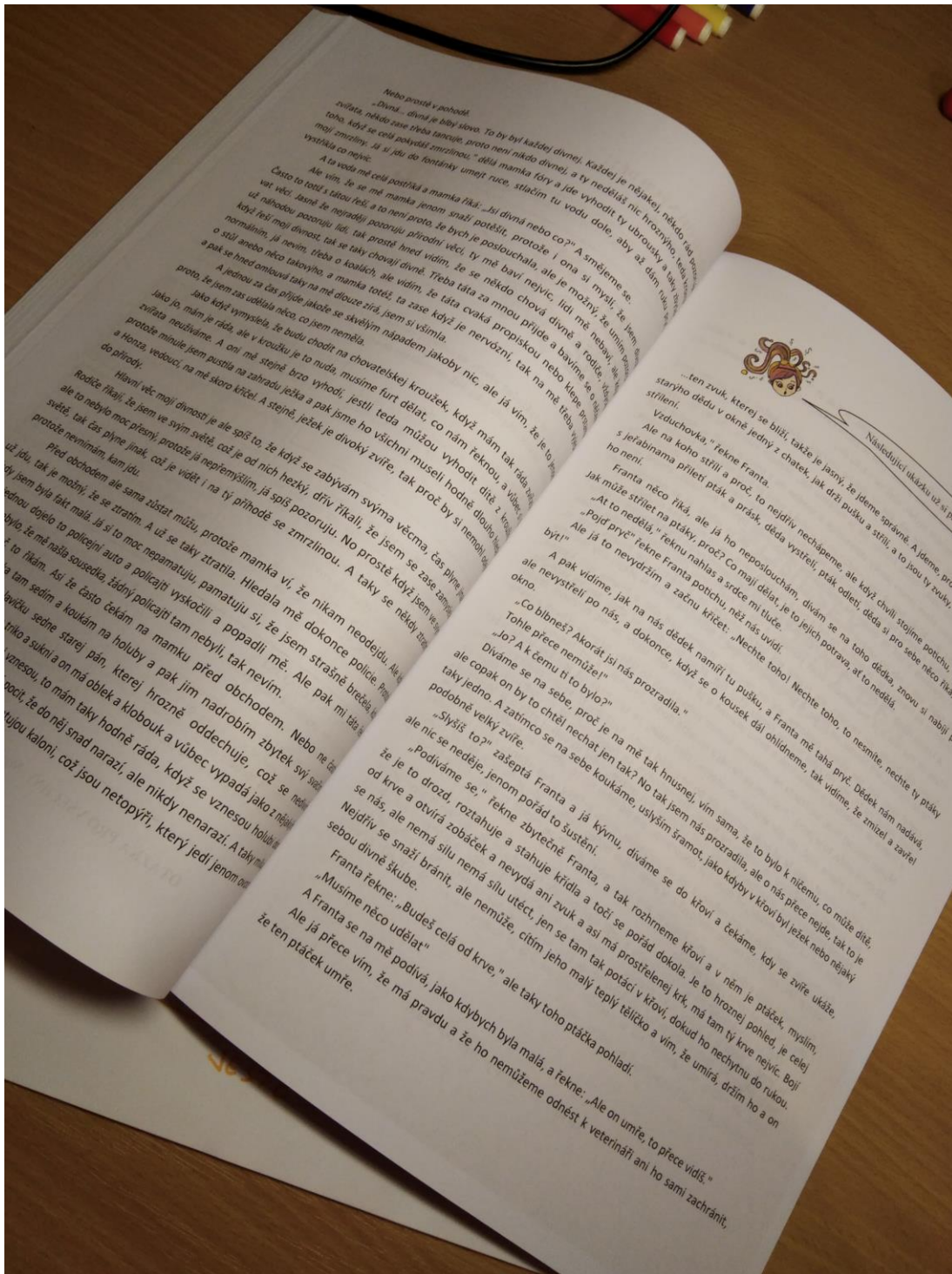
- Souvisí to se stromy
- Že se lidi moc roztahujou
- S tím že tato doba je zlá a je jedno jestli je všude plast a nebo
- Světla
- Je to o stromech a moderní "civilizaci". Tím jsem chtěla říct,
- Že ukazuje to jak se ta planeta mění k horšímu že máme
- Ohledně Stromů
- Že tu planetu ničím a že za chvíli tv stromy
- Nechceme... Sabina Kro...
- Slow Down... Nichole No...
- summer d... girl in red
- Klidný Les Relaxační ...
- Wings Birdy
- The Hangi... James Ne...
- Zpěv Pták... Hypnosius ...
- Fire On Fire Sam Smith

Comment (Napsat):

Kačí, moc tě chválím. Odpovídala jsi jako úplně první a dala sis opravdu záležet. Super!

3.3. Ukázka z papírové verze čítanky

„Nebo prostě v pohodu zvířata, divná je bílý slovo. To by byl každé divné, každé je nějaké, něčím, tak to je toha, když se celá třeba trocím, avšak není nikdo divnej, a ty neděláš nic hrozného, ledaže máj zmrzlina, já si jdu do fontány umýt ruce, stlačím tu vodu dole, aby ož dím tuhle, vyřídila co neví.“

A ta vudu mě celý postřihá a mamka říká: „Jsi divná nebo co?“ A smějeme se. Ale vím, že se mě mamka jenom snaží potěšit, protože i ona si myslí, že jsem divná. Často to totiž s tátou řeší, a to není proto, že bych je poslouchala, ale je možná, že umím trochu už náhodou pozoruju lidi, tak prostě hned vidím, že se někdo chová divně a rože, že když řeší moji divnost, tak se taky chovají divně. Třeba táta za mnou přijde a bavíme se o normálním, já nevím, třeba o koukách, ale vidím, že táta cváka propiskou nebo klopá, a pak se hned omlouvá, že se slyším nápadem jakoby nic, ale já vím, že je to proto, že jsem ras udělala něco, co jsem neměla.

A jednou za čas přijde jakože se skvělým nápadem jakoby nic, ale já vím, že je to jako já mám je ráda, ale v kroužku je to nudá, musíme furt dělat, a když mamka tak říká, že zvířata neuznáme. A oni mě stejně je to nudá, jestli teda můžou vyhodit dítě z kroužku, protože minule jsem pustila na zahradu ježka a pak jsme ho všichni museli hodně dlouho hledat a honza vedoucí, na mě skoro křičel. A stejně, ježek je divoký zvíře, tak proč by si nemohl do přírody.

Hlavní věc moji divnosti je ale spíš to, že když se zabývám svýma věcmá, čas plyne rychle, rodiče říkají, že jsem ve svým světě, což je od nich hezký, dřív říkali, že jsem se zase ztrápla, ale to nebylo moc přesný, protože já nepříjemnějším, já spíš pozoruju. No prostě když jsem ve světě, tak čas plyne jinak, což je vidět i na ty příhodě se zmrzlinou. A taky se někdy před obchodem ale sama užít můžu, protože mamka ví, že nikam neodějdu, ale mamka tam jsem byla fakt malá, já si to moc nepamatuju, pamatuju si, že jsem strašně brečela, protože nevimám, kam jdu.

Před obchodem ale sama užít můžu, protože mamka ví, že nikam neodějdu, ale mamka tam jsem byla fakt malá, já si to moc nepamatuju, pamatuju si, že jsem strašně brečela, protože nevimám, kam jdu.

ale to bylo fakt malá, já si to moc nepamatuju, pamatuju si, že jsem strašně brečela, protože nevimám, kam jdu.

ale to bylo fakt malá, já si to moc nepamatuju, pamatuju si, že jsem strašně brečela, protože nevimám, kam jdu.

...ten zvuk, které se blíží, takže je jasný, že jdeme správně. A jdeme správně, protože starého dědu v okně jediný z chatek, jak drží pušku a střílí, a to jsou ty zvuky, a střílení.

Vřduchovka,“ řekne Franta. „Ale na koho střílí a proč, to neřvím, děda vystrěl, pták odletel, děda si pro sebe něco říká, s jeřabinama přiletel pták a prásk, děda vystrěl, děda si pro sebe něco říká, a ho není.“

Franta něco říká, ale já ho neposlouchám, dívám se na toho děda, znovu si nabíjí pušku, jak může střílet na ptáky, proč? Co mají dělat, je to jejich potrava, ať to nedělá.

„Ať to nedělá,“ řekne Franta potichu, než nás uvidí.

„Pojď pryč!“ řekne Franta potichu, než nás uvidí.

Ale já to nevydržím a začnu křičet: „Nechte toho! Nechte toho, to nesmíte, nechte ty ptáky být!“

A pak vidíme, jak na nás dědek namíří tu pušku, a Franta mě tahá pryč. Dědek sám nadává, ale nevystřelil po nás, a dokonce, když se o kousek dál ohlídneme, tak vidíme, že zmizel a zavřel okno.

„Co blběň? Akorát ísi nás prozradila.“

Tohle přece nemůže!“

„Jo? A k čemu ti to bylo?“

Diváme se na sebe, proč je na mě tak hnusnej, vím sama, že to bylo k ní, co může dítě, ale copak on by to chtěl nechat jen tak? No tak jsem nás prozradila ale o nás přece nejde, tak to je taky jedno. A zatímco se na sebe koukáme, uslyším šramot, jako kdyby v křoví byl ježek nebo nějaký podobně velký zvíře.

„Slyšíš to?“ zaseptá Franta a já kývnu, díváme se do křoví a čekáme, kdy se zvíře ukáže, ale nic se neděje, jenom pořád to šustění.

„Podíváme se,“ řekne zbytečně Franta, a tak rozhmeme křoví a v něm je ptáček, myslím, že je to drozd, roztahuje a stahuje křídla a točí se pořád dokola. Je to hrozný pohled, je celý od krve a otvírá zobáček a nevdá ani zvuk a asi má prostřelenej krk, má tam ty krve nejvíc. Bojí se nás, ale nemá sílu bránit, ale nemůže, cítím jeho malý teplý tělíčko a vím, že umírá, držím ho a on sebou divně škube.

Franta řekne: „Budeš celá od krve,“ ale taky toho ptáčka pohládá.

„Musíme něco udělat.“

A Franta se na mě podívá, jako kdybych byla malá, a řekne: „Ale on umí, to přece vidíš.“

Ale já přece vím, že má pravdu a že ho nemůžeme odnést k veterináři ani ho sami zachránit, že ten ptáček umře.

3.4. Hodnocení čítanky

Využití čítanky i na letních táborech.

27. lis 10:47 odp.

Já učím teprve rok, letos jsem státnicovala, tak si dokážu představit ty nervy s diplomovou prací 😂
Vaší dokonalou citanku jsem přinesla do sborovny a i starší cestinarky z toho byly úplně vedle 😇 je to boží!

13. dub 6:23 odp.

Dobrý den, jsem učitelka 6.třídy a zítra začínáme číst P. Soukupovou Klub divných dětí. Kdyby se dětem podařilo vytvořit obrázkovou reakci na první čtení a poslaly by ji k profilu autorky, je šance na zpětnou reakci od Vás? Udělala by dětem radost. Podotýkám, že s instagramem moc/vůbec neumím a co je hashtag musím ještě zjistit 😂 Martina

4. Přílohy k lekci KYTICE V SÍTÍ

4.1. Seznam úkolů pro skupinu

ČÍSLO SKUPINY:

Jména členů skupiny:

SEZNAM ÚKOLŮ

Vytvořte 3 otázky

Připravte si tři otázky, které nahrajete jako opakování do denního story.

Vytvořte naučný příspěvek

Vyhledejte na internetu definici balady a vytvořte příspěvek, kde tuto definici vysvětlíte vlastními slovy tak, aby ji pochopil každý na první pohled.

Vymyslete 10 hashtagů.

Tyto hashtagy se nemusí vztahovat pouze k ději, ale také k vašim pocitům a názorům

Vytvořte jeden obrázek „meme“ pomocí mobilní aplikace k tomu určené.

Meme se může vztahovat k ději balady, ale i k chování postav či myšlenkových pochodů autora či někoho z vás

Vyjádřete celý příběh balady pomocí emotikonů.

Využívejte pouze smajlíků, pokuste se zcela vynechat text. Svůj výtvar ale musíme umět zdůvodnit!

Vyznačte na mapě rodný dům Karla Jaromíra Erbena.

Na přiložené slepé mapě České republiky vyznačte trasu od školy k rodnému domu Karla Jaromíra Erbena.

Vytvořte ilustrace k příběhu balady.

Můžete kreslit, malovat i tvořit, Fantazii se meze neklaďou. Výtvar ale nezapomeňte vhodně nafotit.

Vytvořte fiktivní konverzaci v mobilní aplikaci

Konverzace může probíhat mezi postavami, mezi autorem a postavou, nebo můžete napsat zprávu sami za sebe. Konverzaci můžete vytvořit i na papíře.

Vyhledejte další díla autora

Vyhledejte co nejvíce dalších děl Karla Jaromíra Erbena. Díla vypište z druhé strany slepé mapy.

Jenom samé otázky :O

Ve skupině se společně zamyslete nad doplňkovými otázkami, které vám přinesou jistý bonus.

Zhodnoťte se!

Toto bude váš poslední úkol, proto si ho nechte na úplný konec vaší práce. Jak se vám pracovalo ve skupině? Kdo pracoval nejvíce? Kdo skupinku vedl? Kdo rozdával úkoly? Koho byste dnes nejvíce pochválili?

4.2. Doplnkové otázky – pracovní list

Jaké jsou hlavní motivy v jednotlivých baladách?

Jakou roli hraje v jednotlivých baladách lidská vina?

Jaká hudba by hrála při zfilmování balady,
které jste se věnovali?

Díky čemu má děj rychlý spád?

Čím autor vyvolává emoce čtenáře?

Jaká je atmosféra příběhu?
Jaké jazykové prostředky tuto atmosféru pomáhají dotvářet?

4.3. Slepá mapa

5. Přílohy k lekci VÁLKA V LITERATUŘE

5.1. Kartičky na krk

<p>○</p> <p>EMPATICKÝ SPOJOVATEL</p>	<p>JSI EMPATICKÝ SPOJOVATEL.</p> <p>Jsi životem ostřílený a máš toho hodně za sebou. Tvým úkolem je vyhledávat souvislosti mezi textem a běžným životem.</p> <p>Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš odpovědět na otázky v jaké době se příběhy odehrávají, jak se cítí jednotlivé postavy, kde můžeme nalézt místo, které je s texty spojené, zda je možné, aby nás potkala epidemie, která je popsána v první ukázce i v současné době a na další otázky. :)</p>
<p>○</p> <p>VRCHNÍ TAZATEL</p>	<p>JSI VRCHNÍ TAZATEL.</p> <p>Jsi zkušeným čtenářem a nad vším, co čteš, přemýšlíš a průběžně si pokládáš otázky.</p> <p>Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš předložit ostatním předložit co největší množství otázek (na které si sám na odlišnou část papíru odpovíš). :)</p> <p>Pokud si nevíš rady, zde jsou dvě otázky jako příklad: <i>Proč si lidé v pekárně chovali tak, jak se chovali? Proč chtěla Hana umřít?</i></p>
<p>○</p> <p>MISTR PASÁŽÍ A HASHTAGŮ</p> <p>#</p>	<p>JSI MISTR PASÁŽÍ A HASHTAGŮ</p> <p>Jsi zkušeným uživatelem Instagramu a proto víš, jak důležitou funkci plní hashtagy. Tvým úkolem je zvýraznit pasáže, které by se všem měly vryt do paměti.</p> <p>Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš napsat 10 hashtagů, které zvládneš zdůvodnit.</p> <p>Také zvládneš vypsat několik pasáží, které tě oslovily na polovinu přehnutého papíru a zpracovat je metodou podvojného deníku. :)</p>

○

PSYCHOLOG

JSI PSYCHOLOG

Jsi váženým psychologem. Víš, jak se cítí lidé kolem tebe, víš proč jsou smutní a umíš je povzbudit.

Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš provést psychologický rozbor chování jednotlivých postav.

Určitě také dokážeš odpovědět na otázky:

Jaké jsou mezi postavami vztahy? Proč si teta schovávala krajíčky chleba do kapes? Kdo byl Leo a jaký měl s Hanou vztah? Co pro Hanu znamenala Jarka? Jaký je rozdíl mezi první částí, kterou vypráví Mira a třetí částí, kterou vypráví Hana?

○

ODBORNÝ SPECIALISTA

JSI ODBORNÝ SPECIALISTA

Jsi odborným specialistům a málokdo rozumí všemu tak dobře, jako ty! Jako správný odborník pracuješ s několika zdroji, tím pádem smíš používat i internet v telefonu.

Po uplynutí zadaného času jistě dokážeš ostatním objasnit historický kontext doby, a vyhledat informace o epidemii v roce 1954. Dokážeš také objasnit všechny cizí termíny a skutečnosti, které mohou ostatním činit problém. Dokážeš srozumitelně shrnout i období holocaustu?

○

MILOVNÍK DĚTÍ

JSI MILOVNÍK DĚTÍ

Jsi zkušeným opatrovatelem dětí a rozumíš dětské duši.

Moc dobře víš, jak moc jsou děti zvědavé a jak časté jsou otázky „A proč?“. Také moc dobře víš, že je nutné dětem vše sdělit srozumitelně a nejlépe to ještě dvakrát zopakovat.

Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš převyprávět ukázkou tak, aby je pochopilo i osmileté dítě. Je to krutá tematika, ale ty to určitě zvládneš.

<p style="text-align: center;">○</p> <h2 style="text-align: center;">VRCHNÍ ILUSTRÁTOR</h2>	<p style="text-align: center;">JSI VRCHNÍ ILUSTRÁTOR</p> <p style="text-align: center;">Jsi skvělým výtvarníkem a klobouk dolů před tvým talentem!</p> <p>Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš vytvořit ilustraci, které se hodí k ukázce.</p> <p>Nezapomeň, že nafocení a úprava fotografie je někdy stejně důležité jako vytvoření ilustrace samotné!</p> <p>Spolupráce s influencerem je více než vhodná!</p>
<p style="text-align: center;">○</p> <h2 style="text-align: center;">INFLUENCER NA INSTAGRAMU</h2>	<p style="text-align: center;">JSI INFLUENCER NA INSTAGRAMU</p> <p>Jsi influencerem na Instagramu! Že je to práce snů? Možná ano, ale také máš velkou odpovědnost! Jak si poradíš s placenou spoluprací?</p> <p>Po uplynutí zadaného času jistě zvládneš vytvořit reklamu pro tuto knihu s lákadlem pro sledující. Pro tuto práci dostaneš propůjčený neoficiální instagramový profil samotné autorky knihy.</p> <p>Ale pozor, reklama musí být úspěšná! S knihami s tematikou holocaustu se roztrhl pytel, tak proč sledující lákáte zrovna na tuto? Je tam něco „navíc“? Co to konkrétně je?</p>

Kartičky je nutné vystříhnout a slepit tak, aby každá kartička měla rub a líc.

5.2. Rozdělení rolí se seznamem úkolů

S následující ukázkou budete pracovat ve skupinkách. Každý člen vašeho osmičlenného týmu bude mít svou roli. Je na vás, jak si role rozdělíte, každý ale bude přesně vědět, na čem pracuje.

EMPATICKÝ SPOJOVATEL (životem ostřílený) vyhledá a vypíše spojitosti mezi textem a vlastním životem. Pokouší se najít co nejvíce souvislostí s naším životem.

Pokusí se také odhadnout, v jaké době se jednotlivé ukázky odehrávají i to, jak se postavy asi cítí. Existuje nyní nějaké místo, kde bychom si mohli tyto události připomenout? Je možné, aby nás i nyní postihla taková nákaza, která je popsána v první ukázce?

HLAVNÍ TAZATEL si připraví seznam otázek, které se stanou základem pro diskusi nad ukázkami. Sepíše si i své odpovědi na tyto otázky. Proč si lidé v pekárně chovali tak, jak se chovali? Proč chtěla Hana umřít?

MISTR PASÁŽÍ I HASHTAGŮ zvýrazní ty pasáže, které by se nám měly vrýt do paměti. Tyto pasáže si napíše na levou stranu přepáleného papíru. Na stranu pravou svůj výběr zdůvodní. (Metoda podvojného deníku) Také k ukázce vymyslí 10 hashtagů.

PSYCHOLOG vypíše všechny postavy, které se v obou ukázkách vyskytují a provede psychologický rozbor jejich chování. Jaké jsou mezi postavami vztahy? První ukázka je psaná z pohledu Miry, její tetou je Hana. Proč si tetu schovává křajičky chleba do kapes? Kdo byl Leo a jaký měl s Hanou vztah? Co pro Hanu znamenala Jarka? Jaký je rozdíl mezi první částí, kterou vypráví Mira a třetí částí, kterou vypráví Hana?

ODBOBNÝ SPECIALISTA s pomocí internetu zjistí více o tématech, které se k ukázkám vážou. Z jakého období jsou jednotlivé ukázky? O jakou nákazu se mohlo v první ukázce jednat, když víme, že se psal rok 1954? Z jakého období je druhá ukázka?

MILOVNÍK DĚTÍ převypráví ukázky tak, aby to pochopily osmileté děti. Připraví se i na jejich zvědavé otázky: „A proč?“. Vyhledá také obtížná slova a vytvoří malý slovníček.

VRCHNÍ ILUSTRÁTOR vytvoří obrázky, které se hodí k této ukázce, spolupracuje s influencerem.

INFLUENCER NA INSTAGRAMU vytvoří reklamu pro tuto knihu i s „Jákdlem“ pro sledující, proč si přečíst zrovna tuto knihu (s knihami, kde je tematika holocaustu se roztrhl pytel, tak proč vaše sledující lákáte zrovna na tuto? Je tam něco „navíc“? Co to konkrétně je?)

5.3. Pracovní list – Hana

HANA
Alena Mornštajnová

PRVNÍ ČÁST: Já, Mira 1954-1963

Pan doktor měl pravdu. Otík druhý den onemocněl taky a bylo mu možná ještě hůř než Dagmarce. Pak k nám doktor chodil každý den a tvářil se dost znepokojeně, protože horečky neustupovaly, a i když ty dva pořád bolela hlava a slabostí nemohli vstát z postele, boule za ušima, typické pro příušnice, se neobjevily. Pan doktor jim zkoušel ohýbat hlavu k hrudníku, jestli nemají zánět mozkových blan, maminka už vyčerpáním a strachy plakala, tatínek se snažil pomáhat, jak se dalo, ale spíš se jen motal po kuchyni, a já jsem pořád čekala, kdy se taky rozstůňu.

Nakonec jsem neonemocněla já, ale maminka a tatínek, ale to už jsme věděli, že nejsme jediní, koho podivná nemoc postihla, protože nemocných ve městě přibývalo. Bylo jasné, že se jedná o nákazu a že je potřeba nemocné oddělit od zdravých, a protože v Meziříčí žádná nemocnice nebyla, převezli celou moji rodinu na infekční oddělení do okresního města.

„Běž k tetě Haně,“ řekla maminka. Tváře jí hořely, mluvila ztěžka a jazyk měla nezvykle hnědý. „Nezapomeň zamknout. A ne abys zase něco vyvedla.“ Pohládila mě po tváři a nechala se odvést do sanitky.

(...)

„Teto?“ Ale to už jsem viděla, že teta má v obličejí stejnou barvu jako Dagmarka.

Oči měla zakalené a celá se třásla — ještě víc než já, když jsem spadla do ledové vody.

„Maminko,“ vykřikla najednou. „Maminko, věděla...věděla jsem, že se vrátíte.“ Prudce zavrtěla hlavou ze strany na stranu. „Oni tady nejsou, nejsou tady.“ Z očí jí tekly slzy. Tolik slz jsem neviděla ani u Otíka, a ten se uměl vztekat.

Nevím, co mě vyděsilo víc, jestli to byly prudké záchvěvy horečky, bolestivé křeče, výkřiky, nebo slzy. Proběhla jsem bytem, seběhla ze schodů a venku na chodníku chytila prvního člověka, který procházel kolem, a zoufale jsem se mu pověsila na rukáv, „Co mám dělat, co mám dělat? Tetě je hrozně špatně.“ Abych své prosbě dodala na vážnosti, dodala jsem: „Je omdletá.“

Pán v dlouhém kabátě mě dost nešetrně odstrčil a o kousek poodstoupil. Tou dobou už bylo jasné, že se městem šíří nákaza. V bezpečné vzdálenosti se zastavil a zeptal se: „Kde je?“

„Tady, v patře. Je tam úplně sama a já nevím, co mám dělat.“

„Pojď za mnou,“ řekl a vešel do otevřených dveří pekařství.

„A na nic nesahej.“

Uvnitř bylo teplo a ve vzduchu voněl chléb. Ten chléb, který si sem chodívala kupovat teta Hana, ukrajovala z něj tenké krajíčky a nosila je po kapsách.

Pán v dlouhém kabátě si nevšímal nespokojených pohledů zákazníků stojících v řadě, šel rovnou k pultu a zeptal se prodavačky: „Máte tady telefon?“

„Služební,“ odsekla mu žena. „Tady nejste na poště.“

„Zavolejte záchranku,“ řekl můj pomocník. „Ta malá vám řekne jméno a adresu.“

Prodavačka chtěla něco říct, ale muž na ni zařval: „Nebo se nejdřív chcete jít na tu nemocnou podívat sama?“

Lidé ve frontě ucouvli do bezpečí. Nevím, jestli se víc báli nákazy, nebo rozzlobeného muže. První, co mě napadlo, bylo, že jsem měla veliké štěstí, když jsem se chytila právě jeho rukávu. Určitě mi poradí, kam mám jít, když jsem zůstala úplně sama. Najednou jsem se cítila bezpečněji.

TŘETÍ ČÁST: Já, Hana 1942—1963

(...)

Postrkovali nás dopředu a šeptali: „Auschwitz, Birkenau, Auschwitz, Birkenau.“ Osvětím, Březinka.

Asi jsem postupovala dopředu moc pomalu, protože jsem ucítila ránu do zad. Svou první ránu holí v Osvětimi, a vlastně v životě vůbec. Popoběhla jsem ke skupince žen a druhý úder mi už jen lehce sklouzl po kabátě. Muži na jednu stranu, ženy na druhou. Tempo se zvolnilo a mě napadlo, jestli se ještě někdy shledám se svým zavazadlem. Měla jsem tam náhradní prádlo, teplé věci na zimu a taky fotografii naší rodiny. Řada postupovala dopředu a já jsem se postupně blížila ke skupince esesáků v nažehlených uniformách. Jeden z nich mě bičíkem štouchl do ramene.

„Kolik máš roků?“

„Dvacet pět.“

„Zdravá?“

Jaká odpověď je asi správná? proletělo mi hlavou. Kdybych řekla, že jsem právě porodila, možná by mě poslali s dětmi a starými lidmi na lehčí práci. Okolo mě se ozývalo volání a zoufalý pláč. Proč rozdělují rodiny?

„Zdravá,“ řekla jsem rozhodně.

Bičík mě postrčil doleva a zamířil na Reissovou.

„Věk?“

„Čtyřicet dva.“ Další otázka nezazněla. Ohlédla jsem se po Reissové, ale ta už mířila doprava. Neudělala jsem chybu? Skupina na pravé straně byla mnohem větší a pomalu odcházela kamsi dozadu, zatímco nás v pětistupech hnali mezi dráty ke zděným barákům.

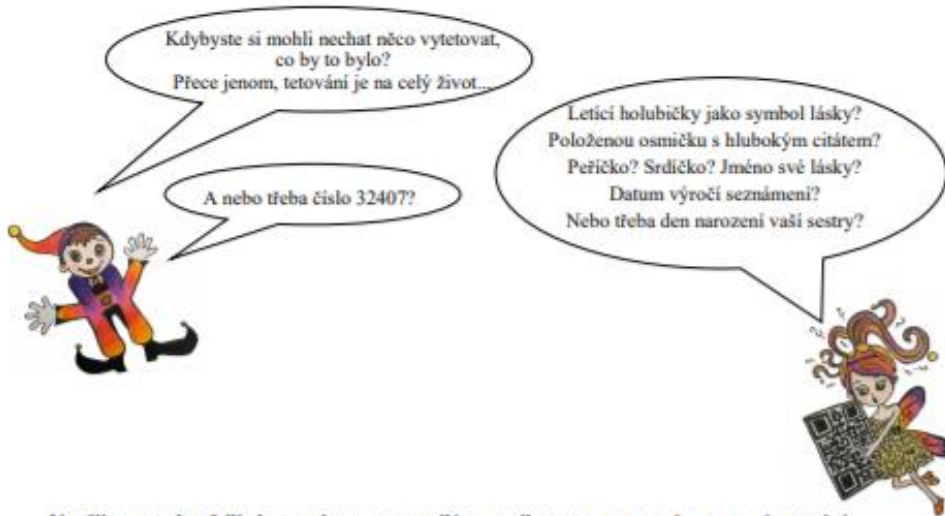
Teď už vím, že jsem chybu udělala. Kdybych se dostala doprava, ještě toho dne bych umřela a můj popel by se smínil se zrnky popela, která v hustých páchnoucích mračnech vylétávala z kominů osvětimských spaloven. Rozplýnula bych se v oblaku dýmu jako Leo, který dorazil do Osvětimi týden přede mnou. Přestože byl mladý a silný, zabili ho hned po příjezdu, protože přijel do tábora za trest s označením weisung, co rovnalo rozsudku smrti.

Veselý Leo, který přežil v Terezíně celé tři roky, musel umřít jenom proto, že jsem v nemocnici zoufale vykřikovala jeho jméno a tvrdila, že se o mě a naše dítě postará.

Můj popel by se usadil na střeších baráků, utopil by se v blátivých cestách a možná by ho vítr odnesl i za plot tábora jako to, co zbylo z Jarky, která uvěřila, že polské děti odjedou do Švýcarska. Teprve v Osvětimi jsem zjistila, proč jsem na slibovaný balíček od Jarky čekala marně. Vlak s tisícem dvěma sty dětmi a jejich opatrovníky skončil hned po příjezdu a bez selekce v osvětimských plynových komorách.

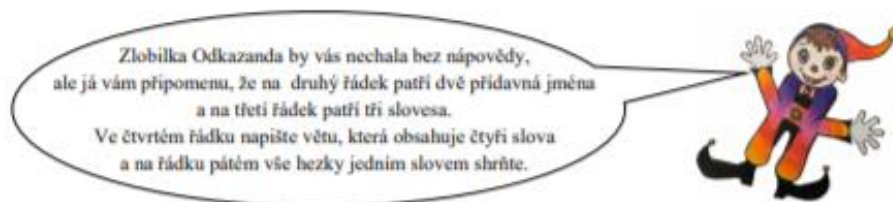
Kdyby mě poslali doprava, umřela bych najednou a nemusela bych umírat minutu po minutě, hodinu po hodině a den po dni. A neumírali by místo mě jiní.

5.4. Pracovní list – Úvodní motivace

Využijte metodu pětilistku a pokuste se co nejlépe vystihnout to, co pro vás znamená tetování.

__ TETOVÁNÍ __

Pokuste se stejným způsobem vystihnout i válku.
Myslíte, že mezi tetováním a válkou může být nějaké spojení?

__ VÁLKA __

5.5. Pracovní list – Tatér z Osvětimi

TATÉR Z OSVĚTIMI Heather Morrisová

„Vítejte v Osvětimi.“

Slovům, která vyšla z téměř nehybných úst, nechtěl Lale uvěřit. Vytáhli ho z domova, vyvezli jako zvíře, stojí kolem něj ozbrojení esesáci, a on ho tu vítá. Vitá!

„Jsem velitel Rudolf Hoess. Tady v Osvětimi velím. Nad bránou, kterou jste právě prošli, stojí nápis 'Práce osvobozuje'. To je vaše první a jediné ponaučení. Poctivě pracovat. Dělejte, co se vám řekne, a budete svobodní. Kdo neposlechne, ten ponese následky. Tady budete zpracováni a pak vás odvedou do vašeho nového domova: Osvětím II - Březinka.“

Velitel pozoroval jejich tváře. Začal ještě něco říkat, přerušilo ho však mohutné zahřmění. Podíval se na oblohu, zamumlal pár slov, k zástupu mužů přezíravě mávl rukou a odkráčel. Představení skončilo. Jeho osobní strážci spěchali za ním. Nepovedené divadlo, přesto zastrašující.

Zpracování začalo. Lale se díval, jak první vězně postrkují ke stolkům. Byl příliš daleko, neslyšel tedy, co se tam říká, viděl pouze sedící muže v pyžamech, kteří nově přítomné muže postupně zapisují a každému podávají nějakou stvrzenku. Konečně se Lale dostal na řadu. Musel sdělit své jméno, adresu, povolání a jména rodičů. Unavený muž u stolu zaznamenával Laleovy odpovědi pečlivým, krouceným rukopisem a nakonec mu dal papírek s nějakým číslem. Laleovi se přitom ani jednou nepodíval do očí. Lale pohlédl na číslo: 3 2 4 0 7.

Šoural se v proudu mužů k dalším stolkům, kde byla další skupina vězňů v pruhovaných šatech se zeleným trojúhelníkem a další esesáci. Hrozilo, že Lalea přemůže touha po vodě. Žíznivý a vyčerpaný Lale se lekl, když mu někdo vytrhl z ruky lísteček s číslem. Esesák sundal Laleovi sako, roztrhl mu rukáv košile a levé předloktí mu přitlačil na stůl. Lale nevěřícně zíral, jak mu jiný vězeň jehlou postupně vbodává do kůže číslo 32407. Dřevěná násada s jehlou se pohybovala rychle a bolelo to. Vězeň pak vzal hadr namočený v zeleném ingoustu a hrubě jím přetřel Laleovy rány.

5.6. Pracovní list – Transport za věčnost

TRANSPORT ZA VĚČNOST # # # #
František Tichý

*„Minul jsem Svobodův krámek s obuví a zahrnul za roh. Dlážděný chodník se naklonil podél řady domů a já, jako bych už cítil vůni maminčiny večeře, jsem mimoděk popoběhnul. Bude báječná čočka se smaženou cibulkou! Ještě kousek k tomu starému akátu a jsem doma. Jak krásně už kvete ...
Jen pár kroků od našeho domu stálo černé auto. A na protějším chodníku muž v dlouhém kabátě. Teď se otočil a na okamžik se podíval směrem ke mně, vzápětí ale zmizel za rohem, takže už jsem si ho nestihl prohlédnout. Na vteřinu nebo dvě jsem se překvapeně zastavil, pak ale jako bych netušil nebo nechtěl tušit, o co může jít, jsem se nadechl a rozběhl ke vchodu.“*

V jaké to bude době? Jsou tam auta, kdy se začala auta asi vyrábět?

Kdo je asi ten muž v dlouhém kabátě?

Napadá vás, co by to mohlo být za žánr? Detektivka? Horor? Proč?

„Dveře se rozletěly, až narazily o zeď. Vstoupil jsem do šera. Činžák mě přivítal důvěrně známým vlhkým chladem smíšenými s vůněmi i zápachy ze všech partají. Už už jsem začal brát schody po dvou, když ke mně z horních pater dolehla ozvěna duncích hlasů. Vzápětí se schody rozechvěly pod úderý těžkých kroků. Zůstal jsem stát a čekal, pak jsem se přikrčil. Údery byl stále silnější, blíž a blíž.“

Jedná se o detektivku? Co jiného by to mohlo být? Proč?

Kdo je vypravěčem?

„Na poslední chvíli jsem se vtiskl do tmavého výklenku za schodištěm. Kroky už zněly těsně nade mnou. Najednou tu byli. Čtyři muži sestupovali po schodišti a mířili ven. Ten vpředu měl v ruce nějakou zbraň, na sobě tmavý dlouhý kabát... Skrz zdobené zábradlí jsem toho moc neviděl, a tak jsem se vyklonil. Postava na konci schodiště sotva dva metry ode mě zastavila a otočila se na ty tři, co sestupovali za ní. Dva z nich měli také v rukou pistole a mezi nimi ... Jako by do mě uhodil blesk!“

Co se stalo? Proč se vypravěč příběhu tak poděsil?

Co podle vás dělali muži v domě?

„Táta! Odvádějí tátu!

Ztuhl jsem, nohy z olava. Přesto jsem se snažil podívat se mu do tváře, zahlédnout jeho oči, ale v šeru nebylo skoro nic vidět. Chlápek vpředu rozrazil dveře, do domu vniklo několik zažloutlých slunečných paprsků odpoledního slunce. Vyklonil jsem se ještě víc a v té chvíli se i táta na vteřinu zastavil a otočil hlavu. Zdálo se mi, že se podíval mým směrem, už už jsem na něj chtěl zavolat ...“

Proč odvádějí tátu? Kam ho asi povedou?

Zavolá podle vás vypravěč příběhu na svého otce? Proč ano/ne?

„Schnell!“ ostře ho pobídl muž za ním a popostrčil ke vchodu.

Vteřina, dvě tři. Dveře se za nimi s bauchnutím zavřely a já zůstal zase ve tmě. Dech se mi zastavil, na okamžik mi nezůstala v hlavě jediná myšlenka, jak dlouho to trvalo vlastně nevím. Pak jsem sebou trhl a jako ve zrychleném filmu se rozběhl ven. Auto právě mizelo v sousední ulici.

„Tati!“ chtěl jsem zavolat, ale vyloudil jsem ze sebe jen přidušené zachroptění. Byli pryč.

Ani nevím, jak jsem se ocitl u našeho bytu. Dveře byly dokořán a už z chodby jsem viděl haldy věcí rozházených po zemi – knihy, šaty, kytky i s vysypanými květináči, rozbité nádoby. Jinak ticho.

„Mami...“ hlesl jsem. Nic. Polilo mě horko.

„Maruško,“ zavolal jsem na sestru a popošel pár kroků.

„Honzo... to jsi ty?“ uslyšel jsem konečně mámin hlas. Skoro jsem ho nepoznal. „Maruška si šla po obědě hrát k Novotným.“

Kam auto otce odváželo?

Proč na tátu mluvil muž německy?

Co se doma stalo mezitím, co tam Honza nebyl?

„Až když jsme odbočili do jedné z menších ulic za kostelem, vzal mě Petr kolem ramen a zeptal se: „Co táta?“

„Táta...“ začal jsem a zadrhl se mi hlas. „Tátu popravili.“

Petr zpomalil a procedil mezi zuby: Fakt? A až po chvíli dodal: „To je děsný, byl to fajn chlap.“

Mlčky jsem přikývl a pak, jako by se stavidlo uvolnilo, jsem se rozmluvil: „Soud měl už v květnu a tam dostal trest smrti...v dopise se nám ještě omlouval, že nám působí takovou bolest, my jsme ale s mámou pořád doufali, že se podaří vyprosit milost.“

Minuli jsme skupinku stařečků a babiček, kteří se sotva vlekli po dlouhé cestě, rysy měli strhané, v očích zvláštní prázdnotu. Když nás mijeli, slyšeli jsme, že se mezi sebou baví německy.

„A pak přišel ten telegram o vykonání rozsudku a pár dní nato krabice od margarínu a v ní tátovy věci. Ty bestie poslaly všechno v úhledným balíčku – oblečení, zrcátka, hřebínek, kartáček, tužku, doklady, pár marek co po něm zbylo. Dokonce poslali účet na proplacení poprav. Jenom tátu nějak zapomněli poslat...“

Proč otce popravili?

Proč skupinka stařečků a stařenek mluví německy?

Kdo jsou „ty bestie“ o kterých vypravěč mluví?

5.7. Pracovní list – Transport za věčnost (úvaha)

„Ty bláho!“ pozdravil jsem na dálku Petra a překvapeně jsem si prohlížel žlutou šeststícipou hvězdu na jeho sáčku. I když jsem věděl, že nařízení dnes vešlo v platnost, teprve teď mi to opravdu došlo. Uplynul už víc než rok, co s námi nemohl chodit do školy. Během celé té doby jsme se vidali pořád míň a míň. A to jsme se všichni poctivě snažili. Problém byl nejen v tom, že protektorátním nařízením bylo pod trestem nakázáno Židům pomáhat nebo se s nimi přátelit, a tak nebylo nejlepší ukazovat se na veřejnosti společně. Ale i proto že Petr měl vyučování střídavě dopoledne a odpoledne a navíc většinou někdo z nás musel pomáhat doma. Takže trefit se do termínu, který by se hodil všem, byl pořádný kumšt.

„Správněj šerif, co?“ odpověděl Petr. Z tónu hlasu nebylo jasné, jak moc s humorem to bere. „To víš, dneska je už každému jasný, kdo je arijec a kdo Žid,“ usmál se a pak doplnil: „Cestou jsem jich napočítal devatenáct. Dlouhou třídu teď prý nazývají Mléčná dráha.“

To jako musíš nosit furt...?“ Doufal jsem, že se ho nějak nedotknu.

„Nééé!“ protáhl zase mírně ironicky. „Doma si ji můžu sundat.“

Napadlo mě, že mu vlastně celkem sluší, ale nahlas jsem to neřekl.

„Tak kam vyrazíme?“ zeptal se Petr a já odpověděl otázkou: „Jakub nepřijde?“

„No, říkal jsem mu to...“ řekl tiše Petr a očima na okamžik

uhnul stranou. „Mají teď doma nějaké trable.“ Bylo vidět, že se mu to nechce rozebírat. „A co Matouš?“

„Počítá matiku, zase mu to při kóně nějak nevyšlo. Ale moc tě zdraví,“ vysvětloval jsem.

„Tobě už jde matika dobře?“ zajímal se s úsměvem Petr

„Jo, myslím, že je to dobrý. Na konci jsem měl dvojku,“ shrnul jsem své studijní úspěchy a vzápětí jsem navrhl: „Mohli bysme zajít do Stromovky. Pamatuješ na ty vyvrácený stromy? Napadlo mě udělat zápsy na kládě!“

„Dobrej nápad,“ odpověděl Petr, ale znělo to smutně. „Jenže já bohužel s tímhle do Stromovky nesmím...“

A podíval se letmo na svou hvězdu. „Vlastně do žádnýho parku.“

„No jo, dyt to vlastně vím,“ snažil jsem se odpovědět co nejsamozřejměji. „Pěkná kravina... tak půjdeme k Vltavě.“

„Tam sice můžeme, ale ne všude. Ale jo... co kdybysme zašli do Tróje?“ Oči se mu rozzářily. „Je tam uvázaná spousta vorů a dá se na nich skvěle blbnout! Už jsem tam byl včera dopoledne.“

„Paráda!“ souhlasil jsem radostně. „Tak jdeme, ne?“ Vyrazil jsem rychlým krokem ke křižovatce, ale už po pár krocích jsem si uvědomil, že Petr zůstal stát na místě.

„Co je?“ otočil jsem se na něj.

„No...“ začal kamarád rozpačitě. „Měli bysme cestou dělat, jako že se neznáme.“

„Co blbneš? Jak neznáme?“ nechápal jsem.

„No víš přece, že pomáhat Židům a projevovat jim přízeň se trestá,“ zacitoval a pokusil se přitom o úsměv. Moc mu to ale nešlo.

„Na to kašli!“ mávl jsem rukou. „Vždyť jsme se v klidu scházeli i dřív, ne?“

„No jo, ale to jsem ještě nemusel nosit tuhleto nádheru.“ A ukázal znovu na svou hvězdu s nápisem Jude.

„Teď každý hned vidí, že k sobě nepatříme...“

Chvilí jsem mlčel a přemýšlel. Na jedné straně jsem měl sto chutí říct mu, že je mi to ukradený, ale zároveň jsem cítil, že i Petr má o mě strach a myslí to upřímně.

Vzpomněl jsem si na tátu kdesi daleko ve věznici - z Terezína ho už skoro před rokem převezli do Mnichova, kde stále čekal na soud za činnost proti Říši, před očima jsem měl utrápenou mámu, která se pořád snažila najít nějakou pomoc a přitom nám všem dodávat klid a odvahu, sestru Marušku, kamarády ze školy. Třeba mě Němci opravdu sledují... Třeba někdo jen čeká, až najde záminku...

Jak se podle vás Honza rozhodl?

Napište úvahu, jak byste se rozhodli vy.

Proč by tomu tak bylo?

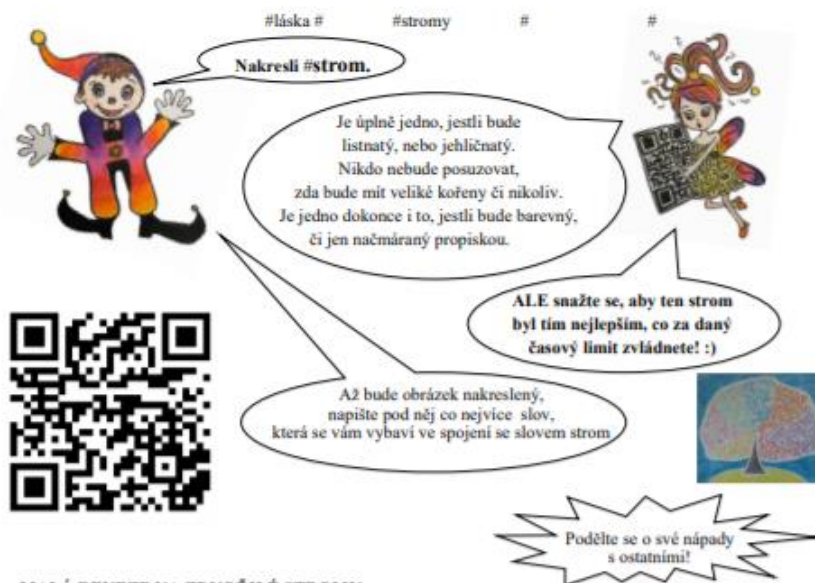
A proč byste nezvolili tu druhou možnost?

Jaké otázky byste si asi v takové situaci kladli?

6. Přílohy k lekcí MALÁ RECENZE NA ZDVOŘILÉ STROMY

6.1. Pracovní list – Malá recenze na zdvořilé stromy

#lásky #stromy #

Nakresli #strom.

Je úplně jedno, jestli bude listnatý, nebo jehličnatý. Nikdo nebude posuzovat, zda bude mít velké kořeny či nikoliv. Je jedno dokonce i to, jestli bude barevný, či jen načmáraný propiskou.

ALÉ snažte se, aby ten strom byl tím nejlepším, co za daný časový limit zvládnete! :)

Až bude obrázek nakreslený, napište pod něj co nejvíce slov, která se vám vybaví ve spojení se slovem strom

Podělte se o své nápady s ostatními!

MALÁ RENEZE NA ZDVOŘILÉ STROMY Jan Skácel

Kdysi bývalo kácení obřadem. Sekery zvonily umíráček, dvouruční pila zpívala rekviem a pád byl velkolepý, se všemi hnízdy. Lidem u toho bylo smutno a trochu se i styděli.

V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobřadná. Chvilka zběsilého rámusu a konec. Na chodníčku leží několik metrových, čistě uříznutých špalků.

Je zákonité, že plochu, na které stával strom, okamžitě zaujme auto. Stromy jsou zdvořilé, podstupují své místo automobilům, tak jako vychovaní mladí lidé (pokud jsou vychovaní) uvolňují v tramvaji sedadla starším.

Nevím, jak v jiných městech, ale v Brně jsou stromy velmi zdvořilé. Málokdy se stane, že místo stromu, který odešel, zaujme místo nový strom. Alespoň na naší ulici se to nikdy nestalo.

Když přijde víkend a majitelé aut se svým majetkem poněkud poodjedou, je snadné spočítat podle pařezků na píd vysokých, kolik kdysi bylo na Kotlářské ulici hlohů. Automobily, které tam dnes stojí místo nich, mají většinou značku ŠKODA.

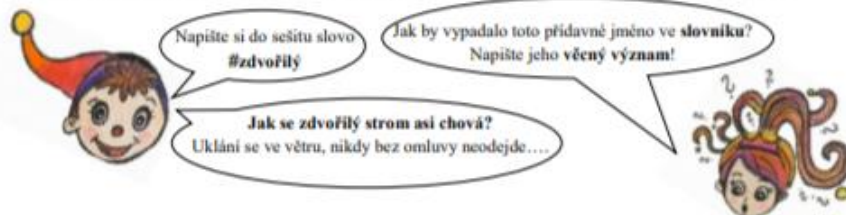
Škoda, že jsou stromy tak zdvořilé, škoda, že nemají lokty. Nepotrvá dlouho a rodiče budou muset vyvézt děti daleko za město, aby jim mohli ukázat strom. Naštěstí mají auta.

Přijde čas, kdy vyhnijí i pařezky na kraji chodníků a po bývalém stromovi nezbude ani tato malá památka.

Kdysi, než nastala éra benzínu a nafty, dávaly stromy ve městech mnoho dobrého stínu, hostily ptáky a pomáhaly dýchat. Byly to: platany, hlohy, turecké lísky, lípy, javory, topoly, sakury, akáty, kaštiny, tu a tam i vzácné magnolie.

Z jakéhosi zasutého pocitu vděčnosti, z jakési vzpomínky na stud - měli bychom tam, kde kdysi stávaly stromy, zapustit do země pamětní desky. Mramorové tabulky s nápisem: „Zde kdysi stával strom!“

Musely by to být pomníčky docela ploché, aby nevyčnívaly, aby se nad ně dal postavit před dům automobil.

Napište si do sešitu slovo **#zdvořilý**

Jak by vypadalo toto přídavné jméno ve **slovníku**?
Napište jeho **věcný význam**!

Jak se zdvořilý strom asi chová?
Uklání se ve větru, nikdy bez omluvy neodejde....

6.2. Pracovní list – Poezie

PLASTOVÝ STROM Shel Silverstein

Smutnější obraz sotva znáte:
na stromě z plastu seděl datel.
„Příteli,“ řek a hlavou na mě kýv,
„věci už nejsou to, co byly dřív.“

Jaký vztah má v lese datel ke stromům?
Jakou vykonává v lese "profesi"?

Ke každé básni
napište 3 vhodné
hashtagy

STROMY Jaroslav Vrchlický

Stromy, ti zpěvní věstcové,
Jsou plny divů, plny krás,
ať do stříbra je halí mráz,
ať západ v mlhy nachové,
ať v practva písni májové,
ať vichrem se jich lupen třás.
Stromy, ti zpěvní věstcové,
Jsou plny divů, plny krás.

Již chápu, naši otcové
proč chtěli lípu, habr, vaz,
a věřím, že je v chrámy zas
vyklenou přísti věkové.

ZVÍŘÁTKA Z LESA

Do lesa dnes půjdeme,
potichoučku budeme.
Rozhlédnem se do všech stran,
všechny stromy dobře znám.
Borovice, smrček, jedle,
šiška na mě spadla hnedle.
Shodila ji veverka,
je to pěkná čiperka

André Theuriot

Hluboko v nitru stromovi,
tam tluče srdce vlasti,
lid jenž boj lesu vypoví,
už spěje do propasti.

Komu jsou podle vás
jednotlivé básně určeny?

STROM

Levou nohu k pravé noze (*stoj spatný, připažit*)
přisuň pěkně pomalu.
Hlavu vzhůru, stoupni rovně (*stoj spatný, vzpažit*)
ruce zvedni nad hlavu.
Jsi strom co listy má. (*třepej prsty*)
Větrík na tě zafouká,
větve tvoje rozhoupá.
Fouká, fičí, větve sklání, (*mírné úklony vpravo, vlevo*)
vpravo, vlevo se uklání. (*úklony větší*)
Až ten vítr odlétne (*nádech, výdech, připažit*)
stromček si oddechne.

U ŘEK Antonín Sova

U řek mám břízy nejráděj
a olše, do nichž stín se dere,
a cvrčků šum a vážek rej
a v dálce města rysy šeré.

Co by mohl
vykládat strom
o lidech?

Která báseň vás zaujala nejvíce? :)
A proč?

Co mají všechny básně společného?

Mají všechny básně stejnou náladu?

Která se vám líbí nejvíce? Proč?

Vezměte si pastelky a vybarvěte pozadí
u básniček tak, aby barvy co nejlépe
vyjádřily atmosféru básně.

Tvořte i rámečky kolem básni,
malujte ilustrace...
... fantazii se meze nekladou! ♥

Stromy jsou básně, které země píše do nebe.
My je kácíme a děláme z nich papír, abychom na něm vyjádřili naši prázdnotu.

(Chalil Džibrán)

6.3. Malá recenze na zdvořilé stromy – Otázky v denním příběhu

10.15 28 t

MALÁ RENEZE NA ZDVOŘILÉ STROMY
Jan Skácel

Kdysi bývalo kácení obřadem. Sekery zvonily umíráček, dvouhruční pila zpívala rekviem a pád byl velkolepý, se všemi hnízdy. Lidem u toho bylo smutno a trochu se i styděli.
V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobřadná. Chvilka zběsileho rámsu a konec. Na chodníku leží několik metrových, čistě uříznutých špalků.
Je zákonité, že plochu, na které stával strom, okamžitě zaujme auto. Stromy jsou zdvořilé, podstupují své místo automobilům, tak jako vychovaní mladí lidé (pokud jsou vychovaní) uvolňují v tramvaji sedadla starším.
Nevím, jak v jiných městech, ale v Brně jsou stromy velmi zdvořilé. Málokdy se stane, že místo stromu, který odešel, zaujme místo nový strom. Alespoň na naší ulici se to nikdy nestalo.
Když přijde víkend a majitelé aut se svým majetkem poněkud poodjedou, je snadné spočítat podle pařizků na píf vysokých, kolik kdysi bylo na Kotlářské ulici hloubů. Automobily, které tam dnes stojí místo nich, mají většinou značku ŠKODA.
Škoda, že jsou stromy tak zdvořilé, škoda, že nemají lokty. Nepotrvá dlouho a rodiče budou muset vyvézt děti daleko za město, aby jim mohli ukázat strom. Naštěstí mají auta.
Přijde čas, kdy vyhníjí i pařizky na kraji chodníků a po bývalém stromovi nezbuďe ani tato malá památka.
Kdysi, než nastala éra benzínu a nafty, dávaly stromy ve městech mnoho dobrého stínu, hostily ptáky a pomáhaly dýchat. Byly to: platany, hlohy, turecké lísky, lípy, javory, topoly, sakury, akáty, kaštiny, tu a tam i vzácné magnolie.
Z jakéhosi zasutého pocitu vděčnosti, z jakési vzpomínky na stud - měli bychom tam, kde kdysi stávaly stromy, zapustit do země pamětní desky. Mramorové tabulky s nápisem: „Zde kdysi stával strom!“
Musely by to být pomníčky docela ploché, aby nevyčnívaly, aby se nad ně dal postavit před dům automobil.

s ostatními!

Napište si do sešitu slovo #zdvořilý

Jak by vypadalo toto přídatné jméno ve slovníku? Napište jeho věcný význam!

Jak se zdvořilý strom asi chová? Uklání se ve větru, nikdy bez omluvy neodejde....

Jak by se podle vás choval zdvořilý strom? (klidně se rozeříšte 😊)

Napište něco...

Sdílet... Další

10.15 28 t

MALÁ RENEZE NA ZDVOŘILÉ STROMY
Jan Skácel

Kdysi bývalo kácení obřadem. Sekery zvonily umíráček, dvouhruční pila zpívala rekviem a pád byl velkolepý, se všemi hnízdy. Lidem u toho bylo smutno a trochu se i styděli.
V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobřadná. Chvilka zběsileho rámsu a konec. Na chodníku leží několik metrových, čistě uříznutých špalků.
Je zákonité, že plochu, na které stával strom, okamžitě zaujme auto. Stromy jsou zdvořilé, podstupují své místo automobilům, tak jako vychovaní mladí lidé (pokud jsou vychovaní) uvolňují v tramvaji sedadla starším.
Nevím, jak v jiných městech, ale v Brně jsou stromy velmi zdvořilé. Málokdy se stane, že místo stromu, který odešel, zaujme místo nový strom. Alespoň na naší ulici se to nikdy nestalo.
Když přijde víkend a majitelé aut se svým majetkem poněkud poodjedou, je snadné spočítat podle pařizků na píf vysokých, kolik kdysi bylo na Kotlářské ulici hloubů. Automobily, které tam dnes stojí místo nich, mají většinou značku ŠKODA.
Škoda, že jsou stromy tak zdvořilé, škoda, že nemají lokty. Nepotrvá dlouho a rodiče budou muset vyvézt děti daleko za město, aby jim mohli ukázat strom. Naštěstí mají auta.
Přijde čas, kdy vyhníjí i pařizky na kraji chodníků a po bývalém stromovi nezbuďe ani tato malá památka.
Kdysi, než nastala éra benzínu a nafty, dávaly stromy ve městech mnoho dobrého stínu, hostily ptáky a pomáhaly dýchat. Byly to: platany, hlohy, turecké lísky, lípy, javory, topoly, sakury, akáty, kaštiny, tu a tam i vzácné magnolie.
Z jakéhosi zasutého pocitu vděčnosti, z jakési vzpomínky na stud - měli bychom tam, kde kdysi stávaly stromy, zapustit do země pamětní desky. Mramorové tabulky s nápisem: „Zde kdysi stával strom!“
Musely by to být pomníčky docela ploché, aby nevyčnívaly, aby se nad ně dal postavit před dům automobil.

s ostatními!

Odpověď si můžete vyhledat ve slovnících i na internetu :)

Jaký je věcný význam slova ZDVOŘILÝ?

Napište něco...

Sdílet... Další

← Reakce

Ale myslím si že by zdvořilý strom přenechal své místo

Odpovědět >

Rozloučil by se při odchodu, přenechal místo nové generaci,

Odpovědět >

V Brně to asi vypadá jinak, ale my před domem máme

Odpovědět >

Podle mě by zdvořilý strom měl zůstat tam kde stál. Stromy

Odpovědět >

tak jak to bylo popsane pod ukázkou : uklání se

Odpovědět >

To by bylo podle mě zdvořile(ještě dle pravidel)

Odpovědět >

Nevím. Mě by se líbilo kdyby stromy zůstali tam kde jsou.

Odpovědět >

Zdvořilý strom uvolní místo stromům a autům i

Odpovědět >

← Reakce

Docela negativní, protože přebírají místo no

Odpovědět >

Negativní

Odpovědět >

Špatný

Odpovědět >

nemá je rád, protože ničí přírodu neholi

Odpovědět >

Podle mě docela záporný

Odpovědět >

Aby lidé byli ohleduplní k přírodě

Odpovědět >

Podle mě né moc dobrý , protože auta berou místo

Odpovědět >

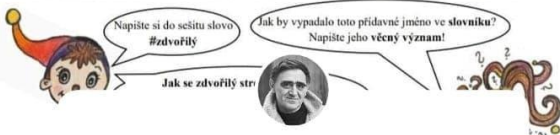
10.15 28 t

ŠKODA, ŽE JSOU STROMY TAK ZDVOŘILÉ, ŠKODA, ŽE NEMAJÍ LOKTY.

MALÁ RENEZE NA ZDVOŘILÉ STROMY

Jan Skácel

Kdysi bývalo kácení obrádem. Sekery zvonily umíráček, dvouřuční pila zpívala rekviem a pád byl velkolepý, se všemi hnízdy. Lidem u toho bylo smutno a trochu se i styděli. V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobradná. Chvilka zběsileho rámusu a konec. Na chodníčku leží několik metrových, čistě uříznutých špalků. Je zákonitě, že plochu, na které stával strom, okamžitě zaujme auto. Stromy jsou zdvořilé, podstupují své místo automobilům, tak jako vychovaní mladí lidé (pokud jsou vychovaní) uvolňují v tramvaji sedadla starším. Nevím, jak v jiných městech, ale v Brně jsou stromy velmi zdvořilé. Málokdy se stane, že místo stromu, který odešel, zaujme místo nový strom. Alespoň na naší ulici se to nikdy nestalo. Když přijde víkend a majitelé aut se svým majetkem poněkud poodjedou, je snadné spočítat podle pařezků na píř vysokých, kolik kdysi bylo na Kotlářské ulici hlolů. Automobily, které tam dnes stojí místo nich, mají většinou značku ŠKODA. Škoda, že jsou stromy tak zdvořilé, škoda, že nemají lokty. Nepotrvá dlouho a rodiče budou muset vyvézt děti daleko za město, aby jim mohli ukázat strom. Naštěstí mají auta. Přijde čas, kdy vyhníjí i pařízky na kraji chodníků a po bývalém stromovní nezbude ani tato malá památka. Kdysi, než nastala éra benzínu a nafty, dávaly stromy ve městech mnoho dobrého stínu, hostily ptáky a pomáhaly dýchat. Byly to: platany, hloh, turecké lísky, lípy, javory, topoly, sakury, akáty, kaštiny, tu a tam i vzácné magnolie. Z jakéhosi zasutého pocitu vděčnosti, z jakési vzpomínky na stud - měli bychom tam, kde kdysi stávaly stromy, zapustit do země pamětní desky. Mramorové tabulky s nápisem: „Zde kdysi stával strom!“ Musely by to být pomníčky docela ploché, aby nevyčnívaly, aby se nad ně dal postavit před dům automobil.

Co touto větou chtěl Jan Skácel říci?

Sdílet... Další

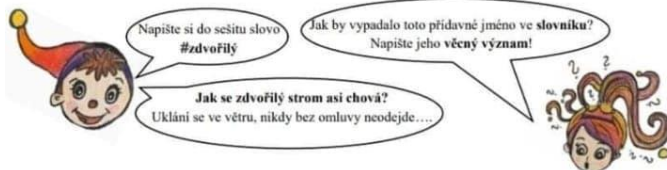

10.15 28 t

MALÁ RENEZE NA ZDVOŘILÉ STROMY

Jan Skácel

Kdysi bývalo kácení obrádem. Sekery zvonily umíráček, dvouřuční pila zpívala rekviem a pád byl velkolepý, se všemi hnízdy. Lidem u toho bylo smutno a trochu se i styděli. V době motorových pil je smrt stromu krátká a neobradná. Chvilka zběsileho rámusu a konec. Na chodníčku leží několik metrových, čistě uříznutých špalků. Je zákonitě, že plochu, na které stával strom, okamžitě zaujme auto. Stromy jsou zdvořilé, podstupují své místo automobilům, tak jako vychovaní mladí lidé (pokud jsou vychovaní) uvolňují v tramvaji sedadla starším. Nevím, jak v jiných městech, ale v Brně jsou stromy velmi zdvořilé. Málokdy se stane, že místo stromu, který odešel, zaujme místo nový strom. Alespoň na naší ulici se to nikdy nestalo. Když přijde víkend a majitelé aut se svým majetkem poněkud poodjedou, je snadné spočítat podle pařezků na píř vysokých, kolik kdysi bylo na Kotlářské ulici hlolů. Automobily, které tam dnes stojí místo nich, mají většinou značku ŠKODA. Škoda, že jsou stromy tak zdvořilé, škoda, že nemají lokty. Nepotrvá dlouho a rodiče budou muset vyvézt děti daleko za město, aby jim mohli ukázat strom. Naštěstí mají auta. Přijde čas, kdy vyhníjí i pařízky na kraji chodníků a po bývalém stromovní nezbude ani tato malá památka. Kdysi, než nastala éra benzínu a nafty, dávaly stromy ve městech mnoho dobrého stínu, hostily ptáky a pomáhaly dýchat. Byly to: platany, hloh, turecké lísky, lípy, javory, topoly, sakury, akáty, kaštiny, tu a tam i vzácné magnolie. Z jakéhosi zasutého pocitu vděčnosti, z jakési vzpomínky na stud - měli bychom tam, kde kdysi stávaly stromy, zapustit do země pamětní desky. Mramorové tabulky s nápisem: „Zde kdysi stával strom!“ Musely by to být pomníčky docela ploché, aby nevyčnívaly, aby se nad ně dal postavit před dům automobil.

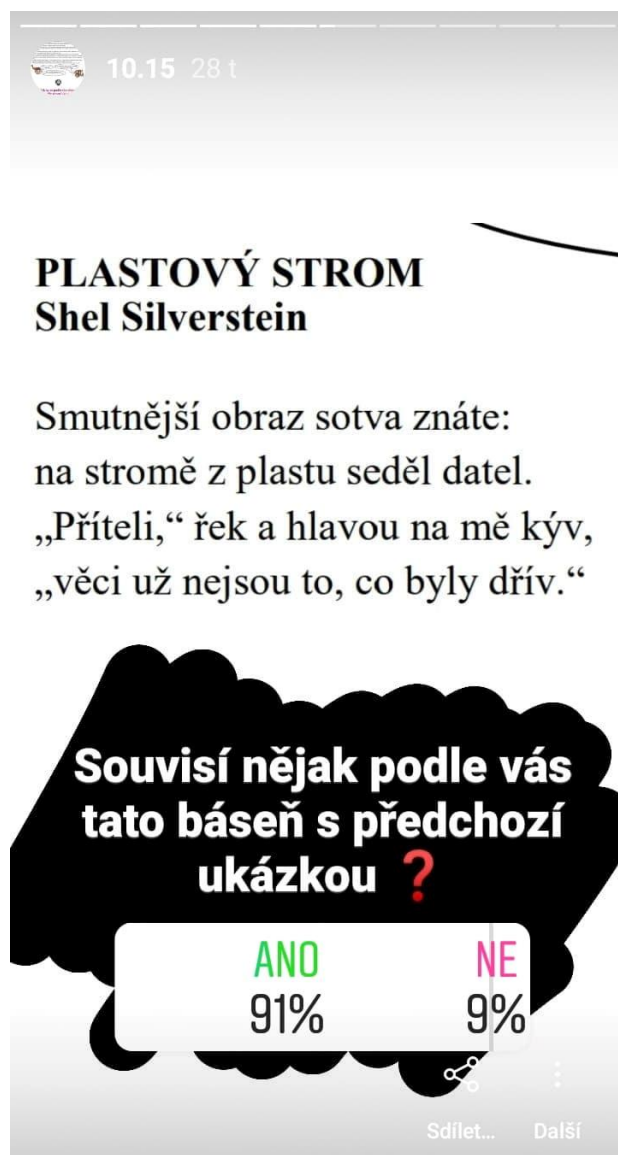
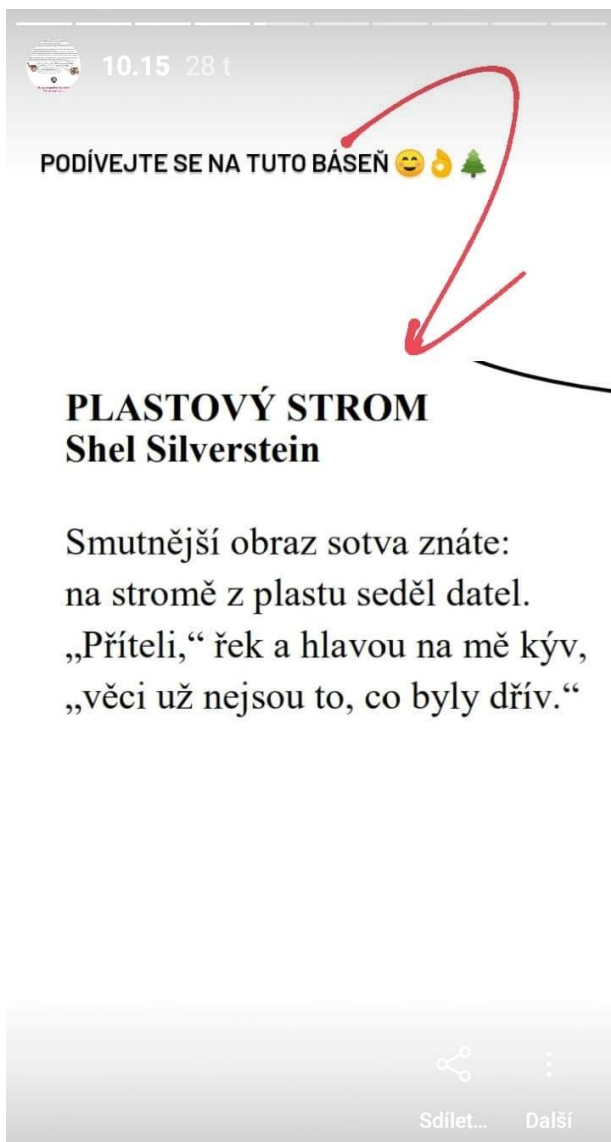

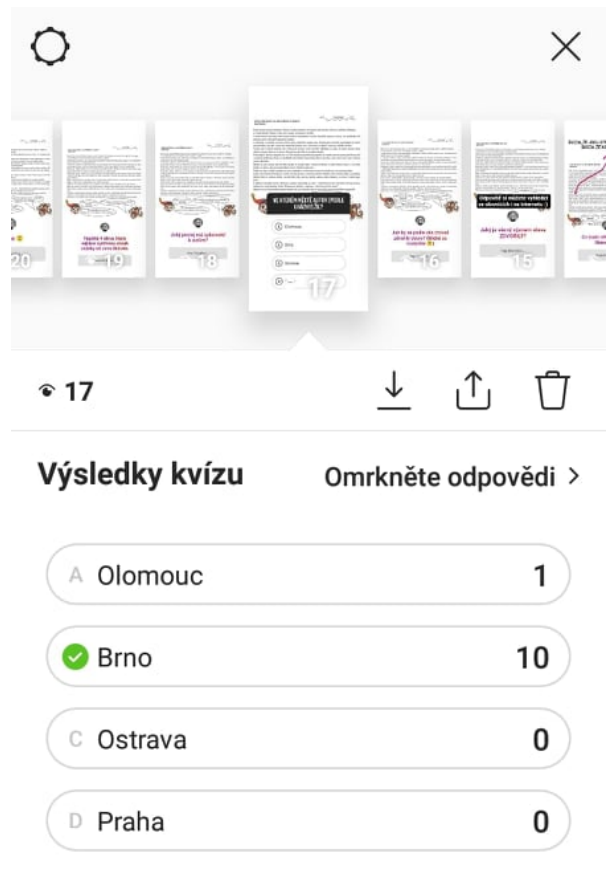
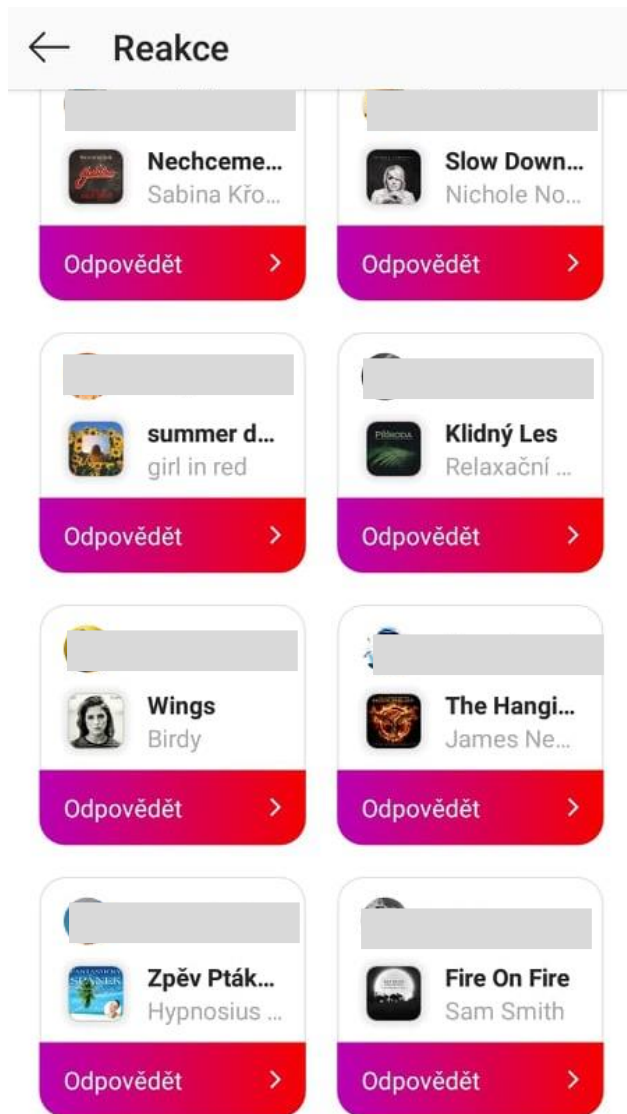
Cítíte v některých místech ironii?

ANO
73%

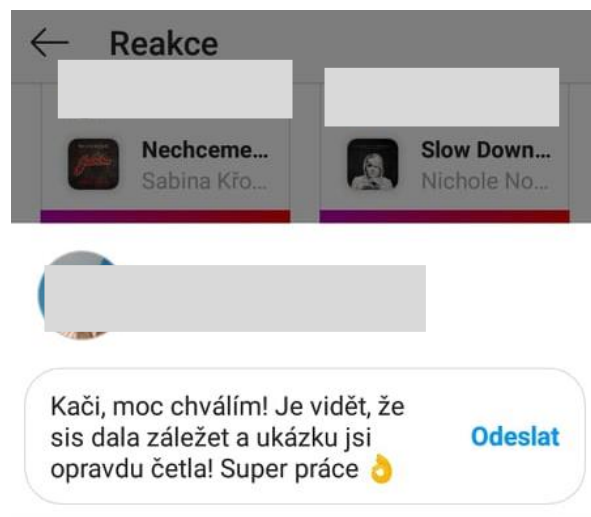
NE
27%

Sdílet... Další

Odpovědi

7. Přílohy k lekci GUMP – PES, KTERÝ NAUČIL LIDI ŽÍT

7.1. Lístičky pro rozdělení do skupiny (plemena psů)

AFGÁNSKÝ CHRT	AFGÁNSKÝ CHRT
AMERICKÝ KOKRŠPANĚL	AMERICKÝ KOKRŠPANĚL
ARGENTISNKÝ DOGA	ARGENTISNKÝ DOGA
BIGL	BIGL
BÍLÝ ŠVÝCARSKÝ OVČÁK	BÍLÝ ŠVÝCARSKÝ OVČÁK
BIŠONEK	BIŠONEK
BORDER KOLIE	BORDER KOLIE
ČESKOSLOVENSKÝ VLČÁK	ČESKOSLOVENSKÝ VLČÁK
DALMATIN	DALMATIN
DOBRMAN	DOBRMAN
FRANCOUZSKÝ BULDOČEK	FRANCOUZSKÝ BULDOČEK
JEZEVČÍK	JEZEVČÍK
KAVKAZSKÝ PASTEVSÝ PES	KAVKAZSKÝ PASTEVSÝ PES
NĚMECKÝ OHAŘ	NĚMECKÝ OHAŘ
PUDL	PUDL
ZLATÝ RETRÍVR	ZLATÝ RETRÍVR

7.2. Checklist na vypravování

JMÉNO:	SMAJLÍK	POZNÁMKA 😞
Zvolil/a jsem zajímavý nadpis/název příběhu.		
Úvod láká čtenáře mého příběhu číst dál.		
Nezapomněl/a jsem popsat místo, kde se příběh odehrává.		
Využil/a jsem v příběhu velké množství různých sloves.		
Vyvaroval/a jsem se přílišnému užívání sloves BÝT, MÍT a DĚLAT.		
Jsem si jistý/á, že mé myšlenky v příběhu na sebe navazují.		
V textu jsem si zkontroloval/a interpunkci.		
Ve vypravování mi nechybí přímá řeč.		
Svůj příběh jsem shrnul/a do 5 klíčových slov, která jsem označil/a hashtagy		
Zvládl/a jsem neopisovat od ostatních.		
Svůj text jsem si po sobě před odevzdáním přečetl/a.		
Jsem na sebe i svůj příběh pyšný/á.		

7.3. Smajlíci do checklistu

Obrázek 3: <https://www.dsl.cz/clanky/facebook-zpristupnil-smajliky-u-tlacitka-like-vsem-uzivatelum>

7.4. Literární ukázky Gump – pes, který naučil lidi žít

FILIP ROŽEK

#papírky # # #

Gump - pes, který naučil lidi žít

Dala chlapovi jeden papírek, chytla ségru za kůži na krku a nesla ji pryč.

„No neboj, tebe už neprodám, stejně smrdíš tak, že by tě nikdo nekoupil,“ podíval se na mě chlápek a už jsem zase poskakoval na vozečku. Pak strčil ten papírek do kapsy a jeli jsme dál.

Vy lidi ve svém světě žijete neustálým vyměňováním, každý den vyměňujete, papírky za jídlo, papírky za věci, za všechno, a někdy mám pocit, že je vyměňujete i sami za sebe. To my psi neděláme, my tyhle papírky vůbec nepotřebujeme, pro nás nejsou důležité. Jídlo si pes obstará vždycky a pak už schází jenom láska a na ni jsou tyhle papírky krátký. My psi nežijeme život vyměňováním, my totiž když si vybereme, tak už nevyměníme. Je to takovej zvláštní pocit u srdce, přichází s důvěrou, a když tu důvěru v nás člověk jednou zaseje, tak ani bolest, ani zklamání ani mlácení nám lásku k tomu člověku nedokáže vzít... My prostě nevyměňujeme.

Kdo je podle vás vypravěčem? Co kritizuje?

(...)

Ta modrá díra nade mnou už začínala tmavnout a asfaltovou silnicí pod mejma nohama vystřídala lesní cesta. Kolem jsem uviděl auta, kterejm chyběly kola, a v nich bydleli lidi jako v barákách. Na mýho chlápka pokřikovali lidi z těch baráků Bedřichu a od té chvíle to i pro mě byl Bedřich. Pro nás psy mají lidi jenom jméno a jako příjmení si ukládáme jejich pach. A tenhle Bedřich smrděl trochu jako kozí bobek. Tak jsem si ho pojmenoval Bedřich Kozí bobek.

Chvilí se dívám do plamenů, chvilí na světla v té černý díře, kterejm říkáte hvězdy. Najednou jedna ta hvězda tou černou dírou prolítla. A já si řekl: to byla určitě kometa, asi se někde narodilo nový štěně.

Ta ženská, co si odnesla ségru, určitě dům má. Ale to měli ti, co nás šoupli do popelnice, taky. Musím si ještě udělat jasno, co je pro psa lepší. Jestli lidi s domem, nebo lidi, co místo do stropu koukaj večer na nebe. A nad hlavou jim svítí měsíc.

Kde bydlel Bedřich?

Kde by podle vás pejsek nejradši bydlel? V domě, nebo pod nebem plným hvězd?

__bezdomovec__

Doplňte pětílístek na téma BEZDOMOVEC.

(...)

Tu noc mě budily zvuky od vedle, bylo to, jak když pláče malý lidský dítě a do toho brzdí vlak. Do té noci se to zařezávalo jak nůž.

Ta psí paní asi spala a něco šileného se jí zdálo. Postavil jsem se k mřížím a na druhý straně místnosti jsem v té polotmě a polosvětle uviděl další psí oči.

„Takhle tu brečí každou noc od doby, co ji sem přivezli. Jsem Melichar.“ A ty oči na druhý straně místnosti se postavily. Já svůj příběh, jak jsem jméno zatím nenašel, říkat nechtěl, začínal jsem těm psům, co svůj jméno našli, už trochu závidět.

„Co se jí stalo?“

„Člověk, se kterým žila, jí nedával najíst, prý si jen sama lovila potkany v nějaký kůlně a on se živil tím, že prodával její děti, no a ty její poslední jí asi vzal moc brzo a ona je teď v noci volá.“ Mně prolitlo hlavou, že zažila stejný věci jako Lílize a třeba se znají. Tyhle psí fabriky na štěňata, kolik to těm jejich máám přineslo smutku. Miminka jsou všechny krásný, ale ty jejich mámy u toho vyměňování malého psiho života za papírky nikdy nejsou. Lílize s balonem uprostřed břicha, kterej jí zabíjí, nebo tahle zbídačená hromádka zoufalství, ty za tou zdi, kde bydlí, nikdy nejsou vidět a člověk chce kupovat jen voňavý.

Je to jak s těma bezdomovcema, když něco smrdí, tak už to nemá hodnotu. Chtěl jsem ty mříže rozbit a jít k ní, ale nešlo to.

„Teda tys tady v noci vyváděl,“ řekla ženská s Maxovým rozčuchem, která ráno přišla. Viděl jsem ji celkem rád, protože přišla s jídlem. Voněla celá jako psí granule a jmenovala se Marcela. Marcela Granule. Ta vychrtlá psí paní se jmenovala Jenny a zase na mě koukala, jako kdyby byla slepá.

„Jenny zase nic nesnědla!“ volala Granule na tu druhou ženskou. Musí přijít doktor něco jí píchnout. Tak tohle jsem neměl slyšet. Píchnout jí smrt, stejně jak to vyprávěla Lílize.

Začal jsem lítat v zamřížovaný místnosti ze strany na stranu, škrábal jsem do zdi jako blázen, tohle prostě nesmím dovolit. Když ten doktor přišel, tak jsem k tomu začal i štěkat, vrčet a narážet hlavou do mříže.

„Co je to tady za pošuka?“

Podíval se na mě a odváděl Jenny pryč. Nechtěl jsem ji vidět naposled, co ty její štěňata, nesmíte ji zabit!

„Tenhle doktor je moc hodnej,“ uklidnil mě Melichar. A taky jo, za chvíli se doktor i s živou Jenny vrátil.

„Tak teď se podívám na tebe,“ a tahal mě ven. Je jedno, že jsem chtěl ty mříže před chvílí rozbit a dostat se ven, teď jsem zas chtěl nutně zůstat tady a nohama se zapřít.

„Tenovej kluk je pěkně svěhlavej, pojdte mi s ním pomoci.“ No a tře, tak to už je velká přesila, kór když nechcete použít zuby, svou nejsilnější zbraň.

Vytáhli mě do další místnosti, kde byl zas ten studenej doktorskej stůl. Postavili mě na něj a doktor mě začal prohlížet od ocasu.

„Tak ty štěňata Jenny se našly mrtvý,“ řekla Granule doktorovi. „Zabil je chvíli po porodu, asi se spustila s nějakým vořechem a jemu se nelíbily. Volal nám to nějakej jeho kolega ze stavby. Doktor mi v tu chvíli zase strčil do zadku, ale mně to teď bylo úplně jedno, poslouchal jsem, co říkají. Tohle se Jenny nikdy nesmí dozvědět, i když třeba to viděla a v noci je nevolá, jen pláče bolestí.“

„Zítra si pro ni přijede nějaká holka z Plzně,“ řekla ta druhá ženská, který jsem začal říkat Piškot. Pokaždý, když pak za mnou chodila, jeden mi přinesla.

Vrátily mě zpátky do mojí klece do místnosti s Melicharem a Jenny. Ten den už se nic nestalo, ležel jsem a přemýšlel o lidech.

Proč to jejich nepochopení života nese ostatním zvířatům tolik bolesti. Noc byla úplně stejná jako ta před ní. Celej tenhle útulek slyšel jenom Jenninu bolest.

Další ráno si pro Jenny přijela taková dlouhovlasá holka, sedla si k ní na deku a položila na ni hlavu. Něco si pak povídaly jenom samy pro sebe, neslyšel jsem co, ale viděl jsem, jak to chvílema u Jenny cukalo v očásku. Jo, tahle holka ji zachrání, tohle jsem cítil. Jedinej člověk může vzít psovi jeho štěstí a jedinej člověk mu ho zas může vrátit. Ta holka si Jenny odvedla a já tam s Melicharem zůstal sám.

Co se bude dál dít?	Jak byste jedním slovem vyjádřili své pocity z ukázky?
Proč někdo připravil Jenny o štěňata? Kdo to byl? A jakými přídavnými jmény byste popsali takového člověka?	Zjistěte, kde je nejbližší útulek.
Z jakých důvodů jsou útulky plné?	Čím se lidé liší od zvířat?
Jak na vás text působil? Bylo by to stejné, kdyby byl příběh napsán er-formou?	Máte doma nějaké zvíře? Kdo se o něj nejčastěji stará?
K čemu byste přirovnali lásku mezi zvířetem a páníčkem?	Jak se cítí zvířata v ZOO? Diskutujte! Nezapomeňte, že žádný názor není špatný.
	

8.3. Pracovní list – Too long to read

Jistě sami víte, že se na sociálních sítích neradi „zdržujete“ čtením. Správně tušíte, že nejste sami. Obecně platí, že čím delší příspěvek na sociálních sítích, tím méně čtenářů, kteří jsou ochotni se příspěvku věnovat.

Jazykověda popisuje tento fenomén jako ekonomii jazyka. Snažíme se zkracovat celé sdělení, využíváme kratších slov i univerbizace. Napadne vás, jaký problém to s sebou nese? Myslíte, že je to pouze vymoženost dnešní doby?

Instagram

Spisovatel, který proslul úsporným stylem psaní. Jeho jazyk je prostý a ve svém díle eliminoval vše nepodstatné, aby se čtenář mohl soustředit především na hlavní myšlenku celého příběhu. Tomuto stylu psaní můžeme také říkat metoda ledovce. To, co je napsáno, zachycuje jen to základní—to, co je nad hladinou moře. Velká část ledovce však zůstává pod hladinou, lidské oko ji jen tak nespapí, a proto musíme umět číst mezi řádky.

„Urval aspoň dvacet kilo,“ řekl si stařec nahlas. A připravil mě o harpunu, pomyslel si, a o celé lanko, a moje ryba zase krvácí a to přiláká další.

Od chvíle, co byla ryba zmrzačena, se na ni nepodíval. Když byla zasažena ona, bylo mu, jako by byl zasažen on sám.

Ale zabil jsem žraloka, který mou rybu zmrzačil, utěšoval se. A byl to ten největší *dentuso*, jakého jsem kdy viděl. A bůhví, že jsem viděl pořádné kusy!

Bylo to příliš krásné na to, aby to vytrvalo, opakoval si v duchu. Kéž by to tak byl sen, kéž bych byl tu rybu nikdy neulovil a kéž bych ležel sám doma v posteli na novinách!

„Ale člověk není stvořen pro porážku,“ promluvil nahlas. „Člověka je možno zničit, ale ne porazit.“

8.4. Pracovní list – odborný text Kubánská republika

Kubánská republika

Než se pustíte do čtení, **proleťte text během jedné minuty očima**.
Co bude v textu podstatné? Vybavila se vám nějaká informace?

Kuba (oficiálně Kubánská republika) je země na ostrově Kuba stejně jako na Ostrově Mládeže a několika menších souostrovích. Kuba se nachází v severním Karibiku a její břehy omývají Karibské moře, Mexický záliv a Atlantský oceán. Země leží jižně od amerického státu Florida a Baham, západně od britského zámořského území Turks a Caicos a Haiti, a severně od Jamajky a britského zámořského území Kajmanské ostrovy. Největším městem na ostrově je hlavní město Havana. Dalšími velkými městy jsou Santiago de Cuba, Camagüey, Holguín, Guantánamo, Santa Clara. Rozloha Kubánské republiky činí 110 860 km². Ostrov Kuba je s rozlohou 105 006 km² největším ostrovem v Karibiku a druhým nejlidnatějším po Hispaniole.

Teritorium Kuby bylo obydleno domorodými Taíny od 4. století př. n. l. do španělské kolonizace v 15. století. Od 15. století bylo kolonii Španělského impéria do španělsko-americké války v roce 1898, když byla Kuba okupována Spojenými státy a získala nominální nezávislost jako de facto americký protektorát. Z této doby pochází dohoda o pronájmu základny Guantánamo mezi Kubou a Spojenými státy, kterou současná kubánská vláda považuje za neplatnou. Rostoucí politická radikalizace a společenský neklid vyvrcholili roce 1952 v diktatuře Fulgencia Batisty. Další nepokoje a nestabilita vedly roku 1956 k sesazení Batistovy diktatury gerilovým hnutím 26. července, které pod vedením Fidela Castra ustanovilo komunistickou vládu. Od roku 1965 byl stát veden Komunistickou stranou Kuby. Země byla centrem soupeření mezi Spojenými státy a Sovětským svazem během Studené války, které během Kubánské krize v roce 1962 málem vyvrcholilo jadernou válkou. Kuba je jedním z posledních marx-leninistických socialistických států, kde je vláda jedné strany ošetřena ústavou. Nezávislí pozorovatelé obviňují kubánskou vládu z porušování lidských práv včetně svévolného věznění představitelů opozice.

Kulturně je Kuba považována za součást Latinské Ameriky. Jde o mnohonárodnostní zemi jejíž lidé a kultura pocházejí z odlišných zdrojů, včetně původních obyvatel Tainů, dlouhého období španělské kolonizace, přivezení afrických otroků a blízké spolupráce se Sovětským svazem během studené války.

Kuba je zakládajícím členem OSN, G77, Hnutí nezúčastněných zemí, Africké, Karibské a Pacifické skupiny států, ALBA a Organizace amerických států. Země má v současnosti světově ojedinělou plánovanou ekonomiku a její hospodářství vévodí vývoz cukru, tabáku, kafe a kvalifikované pracovní síly.

Citace: Kuba – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kuba>

Pokuste se shrnout text do pěti souvětí.

Zkraťte ve skupině text tak, aby zůstala maximálně polovina textu.

Které informace jsou stěžejní a které můžete vynechat?

Nebojte se využívat pastelky či zvýrazňovače.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Zora Nejezchlebová
Katedra nebo ústav:	Katedra českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
Vedoucí práce:	<i>doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Využití sociálních sítí při podpoře čtenářství na 2. stupni základních škol
Název v angličtině:	Use social networks to support reading at lower-secondary schools
Anotace práce:	<p>Diplomová práce Využití sociálních sítí při podpoře čtenářství na 2. stupni základních škol se věnuje rozvoji čtenářství u žáků na druhém stupni základních škol prostřednictvím sociálních sítí.</p> <p>Cílem práce je analyzovat a zhodnotit možnosti využití moderních technologií a sociálních sítí ve výuce literatury. Dílčím cílem je návrh činností s využitím sociálních sítí či návrh konkrétních postupů při práci s Instagramovou čítankou. Diplomová práce věnující se čtenářství také zprostředkovává čtenáři pět připravených lekcí, které jsou přímo využitelné ve výuce.</p> <p>Kvalifikační práce rovněž zpracovává detailní popis Instagramové čítanky, která vznikla v rámci didaktického předmětu během</p>

	<p>navazujícího studia a která propojuje klasickou papírovou čítanku s populární sociální sítí Instagram.</p> <p>Práce rovněž předkládá tipy, jak s Instagramovou čítankou pracovat, shrnuje, jak snadné je Instagramovou čítanku získat a definuje také možné komplikace společně s návrhy, jak se s těmito problémy vypořádat.</p> <p>Obsáhnou a podstatnou částí diplomové práce je příloha, která nabízí nejen slovníček pojmů a obrázky vztahující se k teoretické části, ale především vytvořené pracovní listy, upravené literární ukázky a další pomůcky potřebné pro zrealizování popsané lekce. Volně vloženou přílohou je samotná Instagramová čítanka, která vznikla v rámci předmětu <i>Didaktika literatury 2</i>.</p>
Klíčová slova:	<p>český jazyk, čítanka, čtenářská gramotnost, čtenářství, didaktika literatury, Facebook, Instagram, Instagram ve výuce, literatura, literatura, sociální sítě, tipy do výuky, Twitter, výuka, vzdělávání, základní škola</p>
Anotace v angličtině:	<p>Thesis <i>The Usage of Social Sites as Support for Reading at the Second Degree of Primary Schools</i> focuses on development of pupil's reading at the second degree of primary schools by usage of social sites.</p> <p>The aim of this work is to analyze and evaluate the possibilities of using modern technologies and social networks in teaching literature. You can divide this main goal into sub-goals in accordance with the structure of the work. Partial goals are the design of specific activities using social networks or the design of specific procedures for working with <i>Instagramová čítanka</i>.</p> <p>Usage of modern technology and social sites provides great advantage that inherent in twist of social sites' role from "<i>the main enemy and thief of pupils' attention</i>" to the opposite one. This way social sites become great supporter that can offer a lot of activities to the teacher who can implement them into classes of the Czech language and literature.</p>

	<p>Thesis based on facts proposes tips how to do that and also brings 5 already prepared lectures, that are practically usable during teaching.</p> <p>The thesis also contains detailed description of <i>The Instagram Reading-book</i> that came into being as result of work at classes of didactics during master-degree studies and that connects classic paper-made reading-book and very popular social site named Instagram. There are proposed ways of working with <i>The Instagram Reading-book</i>, it summarizes how easy and simple it is to obtain this insta-book and defines possible complications of Instagram usage in connection with the reading book it also offers solutions for these problems.</p> <p>Comprehensive and very important part of this thesis consists of attachment with vocabulary of terms with pictures related to the theoretical part and above all hand-made working lists adapted to examples of literature and other aids needed for realisation of described lecture.</p>
Přílohy	Přílohou diplomové práce je Instagramová čítanka, která vznikala v rámci předmětu <i>Didaktika literatury 2</i> .
Klíčová slova v angličtině:	czech language, reading book, reading literacy, reading, didactics of literature, Facebook, Instagram, Instagram in teaching, literature, literature, social networks, tips for teaching, Twitter, teaching, education, primary school
Rozsah práce:	118 027 znaků včetně mezer (celkový rozsah 160 761 znaků) 127 stran
Jazyk práce:	Český jazyk